

Pallas–Yllästunturin kansallispuiston reitistösuunnitelma 2011

Maarit Kyöstiä
Metsähallitus, Lapin luontopalvelut
Pallastunturin luontokeskus, 99330 Pallastunturi
puh. 040 700 6513
maarit.kyostila@metsa.fi

Pekka Sulkava
Metsähallitus, Lapin luontopalvelut
Peuratie 15, 99400 Enontekiö
puh. 0400 815 660
pekka.sulkava@metsa.fi

Tapani Rauhala
Metsähallitus, Lapin luontopalvelut
Pallaksentie 1961, 99300 Muonio
puh. 040 537 3346
tapani.rauhala@metsa.fi

Hannu Ylläsjärvi
Metsähallitus, Lapin luontopalvelut
Tunturintie 54, 95970 Äkäslompola
puh.0400 271851
hannu.yllasjarvi@metsa.fi

Översättning: Pimma Åhman.

Jorgalan: Irma Laiti / Samediggi

Kansikuva: Maisema Aakenustuntureilta Yllästuntureille. Kuva: Maarit Kyöstiä.

© Metsähallitus 2012

ISSN-L 1796-2943
ISSN (verkkajulkaisu) 1796-2943
ISBN 978-952-446-935-7 (pdf)

Pallas–Yllästunturin kansallispuiston reitistösuunnitelma 2011

*Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahasto
Eurooppa investoi maaseutualueisiin*

KUVAILULEHTI

JULKAISUA	Metsähallitus	JULKAISUAIKA	31.5.2012
TOIMEKSIANTAJA	Metsähallitus	HYVÄKSYMISPÄIVÄMÄÄRÄ	24.10.2011
LUOTTAMUKSELLISUUS	Julkinen	DIAARINUMERO	3042/530/2012
SUOJELUALUETYYPPI/ SUOJELUOHJELMA	Kansallispuisto, Natura 2000 -alue		
ALUEEN NIMI	Pallas–Yllästunturin kansallispuisto		
NATURA 2000-ALUEEN NIMI JA KOODI	Pallas–Ounastunturi FI1300101, Ylläs–Aakenus FI1300618		
ALUEYKSIKKÖ	Lapin luontopalvelut		
TEKIÄ(T)	Maarit Kyöstilä, Pekka Sulkava, Tapani Rauhala ja Hannu Ylläsjärvi		
JULKAISUN NIMI	Pallas–Yllästunturin kansallispuiston reitistösuunnitelma 2011		
TIIVISTELMÄ	<p>Pallas–Yllästunturin kansallispuisto sijaitsee Tunturi-Lapissa, joka on yksi Suomen vilkkaimmista matkailualueista. Luonnonsuojelun ja matkailun yhteensovittaminen kestäväksi luontomatkailuksi on tämän hetken tärkeimpiä tavoitteita kansallispuiston hoidossa. Onneksi sekä matkailijat että yrittäjät ovat entistä valistuneempia ja arvostavat luontoarvoja ja kestävyyttä. Ekologisesta kestävydestä on tullut yrityksille matkailuvaltti ja asiakkaille yksi matkakohteen valintaperuste. Pallas–Yllästunturin kansallispuisto muodostaa luonnollisen rungon Tunturi-Lapin matkailulle. Puiston rakenteet, reitit ja palvelut mahdollistavat yrittäjien ja yksityisten asiakkaiden pääsyn nauttimaan luonnosta helposti ja turvallisesti. Tunturi-Lapissa on runsaasti yrittäjiä, jotka hyödyntävät kansallispuistoa joko asiakkaidensa retkeilykohteena tai välillisesti alueen tunnettuuden avulla.</p> <p>Kansallispuiston reittien ja palveluiden kehittämisessä keskitytään seuraavien 5–10 vuoden aikana nykyisten rakenteiden ylläpitoon, kunnostukseen ja kulutuskestävyyden lisäämiseen. Vuosituhannen vaihe oli kansallispuistossa vilkkaan palvelurakentamisen aikaa. Nyt nuo rakenteet ovat tulleet elinkaarensa päähän ja valtaosa niistä vaatii uusimisen. Erityisesti reitit vaativat pysyviä kestäväintiratkaisuja. Reittejä kunnostamalla, viitoituksia uusimalla, rakenteita korjaamalla ja kohdeopasteita uusimalla tuetaan sekä päivä- että vaellusretkeilyä. Reitit, rakenteet ja palvelut auttavat kansallispuistoa ympäröivien kylien matkailuyritystoiminnan kehittymisessä tarjoamalla asiakkaille terveellisen ja turvallisen ulkoilu- ja virkistätymisympäristön.</p> <p>Ratsastus ja koiravaljakolla ajo jäävät edelleen sopimusyrittäjien toiminnaksi eikä yleisiä reittejä näille aktiviteeteille osoiteta. Maastopyöräily rajoitetaan edelleen muutamalle reitille, mutta yhteistyöyrittäjillä on mahdollisuus hakea käyttöoikeutta harkinnanvaraisille reiteille. Käytettävissä olevat polut sovitaan Metsähallituksen ja yritysten välisissä yhteistyösopimuksissa. Polkujen kestävässä ja rakenteiden kunnostuksessa tuetaan erityisesti kylästä kylään -matkailua. Osa kansallispuiston reiteistä on myös poroelinkeinon käytössä, mikä otetaan huomioon kestäväntisuunnitelmia tehtäessä.</p> <p>Kansallispuiston kävijälle hyvien palveluiden huolellinen hoito antaa tunteen luontoarvojen pysyvyydestä nykyisessä muutosten maailmassa. Pallas–Yllästunturin kansallispuisto on arvostettu nähtävyys- ja retkeilykohde ja sen palveluita voidaan jatkossakin hyödyntää monipuolisesti matkailun yritystoiminnassa yhteistyössä Metsähallituksen kanssa.</p> <p>Pallas–Yllästunturin kansallispuiston reitistösuunnitelma toteutettiin Pallas–Ylläs Matkailurinki vaihe II -hankkeessa vuosina 2009–2011. Hankkeessa olivat mukana Kolarin kunta, Lapin yliopisto, Ylläksen Matkailuyhdistys ry, alueen matkailuyrittäjiä sekä Metsähallituksen Tunturi-Lapin puistoalue. Reitistösuunnitelma päivitetään viiden vuoden välein.</p>		
AVAINSANAT	Pallas–Yllästunturin kansallispuisto, palveluvarustus, reitit, retkeily		
MUUT TIEDOT			
SARJAN NIMI JA NUMERO	Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja. Sarja C 120		
ISSN-L ISSN (VERKKOJULKAISU)	1796-2943 1796-2943	ISBN (PDF)	978-952-446-935-7
SIVUMÄÄRÄ	98 s.	KIELI	suomi
KUSTANTAJA	Metsähallitus	PAINOPAIKKA	
JAKAJA	Metsähallitus, luontopalvelut	HINTA	

PRESENTATIONSBLAD

UTGIVARE	Forststyrelsen	UTGIVNINGSDATUM	31.5.2012
UPPDRAGSGIVARE	Forststyrelsen	DATUM FÖR GODKÄNNANDE	24.10.2011
SEKRETESSGRAD	Offentlig	DIARIENUMMER	3042/530/2012
TYP AV SKYDDSSOMRÅDE/ SKYDDSPROGRAM	Nationalpark, Natura 2000-område		
OMRÅDETS NAMN	Pallas–Yllästunturi nationalpark		
NATURA 2000-OMRÅDETS NAMN OCH KOD	Pallas–Ounastunturi nationalpark FI1300101, Ylläs–Aakenus FI1300618		
REGIONENHET	Lapplands naturtjänster		
FÖRFATTARE	Maarit Kyöstilä, Pekka Sulkava, Tapani Rauhala och Hannu Ylläsjärvi		
PUBLIKATION	Plan för friluftsleder i Pallas–Yllästunturi nationalpark 2011		
SAMMANDRAG	<p>Pallas–Yllästunturi nationalpark ligger i Fjäll-Lappland, som hör till de livligaste turistområdena i Finland. Ett av de viktigaste målen för skötseln av nationalparken är för tillfället att förena naturskyddet och turismen till hållbar naturturism. Lyckligtvis är både turisterna och företagarna numera allt mer miljömedvetna och uppskattar naturvärden och hållbarhet. Ekologisk hållbarhet har blivit en stor fördel för turistföretagen och en av grunderna till att kunder väljer vissa resmål. Pallas–Yllästunturi nationalpark utgör en naturlig grund för turismen i Fjäll-Lappland. Parkens strukturer, leder och tjänster gör det möjligt för företagens kunder och privata besökare att njuta av naturen på ett lätt och tryggt sätt. I Fjäll-Lappland finns det åtskilliga företagare som använder nationalparken i sin verksamhet direkt, som utflyktsmål för sina kunder, eller har indirekt nytta av parken på grund av dess välkändhet.</p> <p>Vid utvecklingen av nationalparkens leder och tjänster kommer man under de följande 5–10 åren att koncentrera sig på att underhålla och iståndsätta de nuvarande strukturerna samt förbättra deras hållbarhet (slitagetålighet). Vid millenniumskiftet byggde man flitigt ut nationalparkens servicestruktur. Nu har de här strukturerna redan nått slutet av sin livscykel och största delen av dem bör bytas ut. Det behövs hållbara lösningar i synnerhet för friluftslederna. Friluftsliv i form av dagsutflykter och långvandringar främjas av att man iståndsätter leder, förnyar skyltar, reparerar friluftsanordningar och förnyar infotavlor. Lederna, strukturerna och tjänsterna främjar utvecklingen av turistföretagens verksamhet genom att erbjuda kunderna en hälsosam och trygg friluftsliv- och rekreativmiljö.</p> <p>Ridning och hundspannsåkning kommer fortsättningsvis att skötas av avtalsföretagare och för dessa aktiviteter anvisas inga allmänna leder. Terrängcykling begränsas fortfarande till ett par bestämda leder, men samarbetsföretagarna kan ansöka om användningsrätt för vissa leder. Om de stigar som kan komma i fråga kommer Forststyrelsen och företagen överens i sina samarbetsavtal. Vid byggande av hållbara stigar och iståndsättning av anordningar stöder man s.k. från by till by-turism. En del av nationalparkens leder används för rennärning, vilket tas i beaktande då Forststyrelsen gör upp planer för att förbättra ledernas hållbarhet.</p> <p>Genom god skötsel av högklassiga tjänster i parken kan man ge besökarna en känsla av trygghet och av att naturvärdena är beständiga i en värld stadd i ständig förändring. Pallas–Yllästunturi nationalpark är en uppskattad sevärdhet och ett populärt utflyktsmål, och dess tjänster kan utnyttjas på ett mångsidigt sätt även i fortsättningen i turistföretagens verksamhet, i samarbete med Forststyrelsen.</p> <p>Planen för friluftsleder i Pallas–Yllästunturi nationalpark utarbetades inom projektet ”Pallas–Ylläs Matkailurinki vaihe II” åren 2009–2011. I projektet deltog Kolari kommun, Lapplands universitet, turistföreningen Ylläksen Matkailuyhdistys ry, turistföretagare på området samt Fjäll-Lapplands parkområde vid Forststyrelsen. Planen för friluftsleder uppdateras med fem års mellanrum.</p>		
NYCKELORD	Pallas–Yllästunturi nationalpark, serviceutrustning, friluftsleder, friluftsliv		
ÖVRIGA UPPGIFTER			
SERIENS NAMN OCH NUMMER	Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja. Sarja C 120		
ISSN-L ISSN (ONLINE)	1796-2943 1796-2943	ISBN (PDF)	978-952-446-935-7
SIDANTAL	98 s.	SPRÅK	finska
FÖRLAG	Forststyrelsen	TRYCKERI	
DISTRIBUTION	Forststyrelsen, naturtjänster	PRIS	

GOVVIDANSIIDU

ALMMUSTUHTTI	Meahciráđdehus	ALMMUSTUHTTINAIGI	31.5.2012
DOAIMANADDI	Meahciráđdehus	DOHKKEHANBEAIVEMEARRI	24.10.2011
LUHTOLAŠVUOHTA	Almmolaš	DIÁRANUMMIR	3042/530/2012
SUODJANGUOVLOTIIPA/ SUODJALANPROGRAMMA	Álbmotmeahcci, Natura 2000-guovlu		
GUOVLLU NAMMA	Pallas–Yllásduoddára álbmotmeahcci		
NATURA 2000-GUOVLLU NAMMA JA KODA	Pallas–Ovnnesuottar FI1300101, Yllás–Aakenus FI1300618		
GUOVLOOVTTADAT	Lappi luonddubálvalusat		
DAHKKI(T)	Maarit Kyöstilä, Pekka Sulkava, Tapani Rauhala ja Hannu Ylläsjärvi		
ALMMUSTUHTTIMA NAMMA	Pallas–Yllásduoddara álbmotmeahci mádiplána		
ČOAHKKÁIGEASSU	<p>Pallas–Yllásduoddara álbmotmeahcci lea Duottar-Sámis, mii lea okta Suoma eallaseamos turismaguovlluin. Luonddusuodjaleami ja turismma oktiiveiveheapmi suvdilis luondoturisman lea dál deháleamos ulbmilin álbmotmeahci dikšumis. Lihkus nu mátkkálaččat go fitnodatolbmot leat ain eanet diđolaččat ja atnet árvvus luondoárvvuid ja suvdilisvuoda. Ekologalaš suvdilisvuoda lea boahtán fitnodagaide turistaseakti ja áššehasaide okta vuodustus turismabáikki välljemis. Pallas–Yllásduoddara álbmotmeahcci ráhkada lunddolaš ruŋgu Duottar-Sámi turismai. Meahci ráhkadusat, mádit ja bálvalusat dahket vejolažžan fitnodatolbmuid ja priváhta áššehasaide beassama návddašit luonddus álkit ja dorvvolaččat. Duottar-Sámis leat valjis fitnodatolbmot, geat geavahit ávkin álbmotmeahciid jogo áššehasaide vánddardanbáikin dahje eahpenjuolgadit guovllu bivnutvuoda vehkiin.</p> <p>Álbmotmeahci mádiid ja bálvalusaid ovddideamis biddjo deattu čuovvovaš 5–10 jage áigge dálá ráhkadusaid bajásdoallamii, ordnemii ja golahusgierdama lasiheapmái. Jahkeduháha molsašupmi lei álbmotmeahcis eallasis bálvalanhuksema áigi. Dál duot ráhkadusat leat boahtán eallinmuttu geahčái ja eanašoassi dain dárbaša ođadeami. Erenomážit mádit eaktudit bissovaš suvdilisvuodačovdosiid. Mádiid ordnemii, oahpistanmearkkaid ođasmahttimiin, ráhkadusaid divvumiin ja báikkiid oahpistangalbbaide ođademiin dorjojuvvojit sihke beaivevánddardeapmi ja guhkitge vádjoleamit. Mádit, ráhkadusat ja bálvalusat veahkehit giliid, mat leat álbmotmeahci birrasis, turismafitnodatdoaimma ovddideamis fállamiin áššehasaide dearvaslaš ja dorvvolaš olgolihkadan- ja virkkosmuvvanbirrasa.</p> <p>Riiden ja beanaráidduin vuodjin báhcet ain dálge soahpamušfitnodatolbmuid doaiman eage almmolaš mádit dáid aktivitehtaide čujuhuvvo. Meahcesihkkelastin ráddjejuvvo ain dálge moatte mádi ala, muhto ovtasbargofitnodatolbmuid lea vejolašvuotta ohat geavahanvuogavuoda vihkkedallanvuloš mádiide. Bálgáin, mat leat geavaheamis, sohppo Meahciráđdehusa ja fitnodagaide gaskasaš ovtasbargosoahpamušain. Bálgáid nanosmahttimis ja ráhkadusaid ordnemis dorjo erenomážit gilis gillái -turisma. Oassi álbmotmeahci mádiin lea maiddá boazodoalu anus, mii váldo vuhtii suvdilisvuodaplánaid dagadettiin.</p> <p>Álbmotmeahci johtái buriid bálvalusaid fuolalaš dikšun addá dovdu luondoárvvuid bissovašvuoda dálá nuppástusaid máilmmis. Pallas–Yllástunturi álbmotmeahcci lea árvvus adnon oainnáldat- ja vánddardanbáiki ja dan bálvalusaid sáhtá boahttvuodasge geavahit ávkin mánggabealagit turismma fitnodatdoaimmas ovtasbarggus Meahciráđdehusain.</p> <p>Pallas–Yllásduoddara álbmotmeahci mádiplána ollašuttui Pallas–Yllás Turismariekkis muddu II -fidnus jagiin 2009–2011. Fidnus ledje fárus Kolari gieldda, Lappi universitehta, Yllás Matkailuyhdistys ry, guovllu turismafitnodatolbmot sihke Meahciráđdehusa Duottar-Sámi álbmotmeahcci. Mádiplána beaividuvvo viđa jage gaskkaid.</p>		
ČOAVDDASÁNI	Pallas–Yllásduoddara álbmotmeahcci, bálvalusrusttegat, mádit, vánddardeapmi		
EARÁ DIEĐUT			
RÁIDDU NAMMA JA NUMMIR	Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja. Sarja C 120		
ISSN-L	1796-2943	ISBN (PDF)	978-952-446-935-7
ISSN (ONLINE)	1796-2943		
SIIDOLOHKU	98 s.	GIELLA	suomagiella
GOASTTIDEADDJI	Meahciráđdehus	PRENTENBÁIKI	
JUOHKKI	Meahciráđdehus, luonddubálvalusat	HADDI	

Sisällys

1 JOHDANTO.....	9
1.1 Reitistösuunnitelman tavoite	10
2 KANSALLISPUISTON KÄYTÖN VYÖHYKKEET.....	11
2.1 Virkistysvyöhyke.....	11
2.2 Rajoitusvyöhyke	12
2.3 Kulttuurivyöhyke.....	12
2.4 Syrjävyöhyke.....	13
3 KANSALLISPUISTON PALVELUVARUSTUS.....	14
3.1 Kansallispuiston reitit	16
3.2 Reittien käyttöaste	19
3.3 Reittien kuluminen	19
4 REITISTÖN NYKYTILA JA KEHITTÄMINEN.....	21
4.1 Kävijätutkimuksen tulokset	22
4.2 Reittimerkinnät	24
4.3 Talvireitit	25
4.4 Kesäreitit.....	29
4.5 Nähtävyyshkohteet	67
4.6 Pyöräilyreitit	68
4.7 Melontareitit	69
4.8 Moottorikelkkailureitit	70
4.9 Koiravaljakkoreitit.....	70
4.10 Ratsastusreitit	70
4.11 Paliskuntien käyttämät reitit	71
4.12 Reittien korjauskustannuksia.....	71
4.13 Reittien luokittelu	72
5 YMPÄRISTÖVAIKUTUKSET JA SEURANTA.....	73
5.1 Vaikutukset Natura-alueiden luontoarvoihin.....	73
5.2 Hyväksyttävän muutoksen rajat	73
LÄHTEET	76
LIITTEET	
Liite 1 Kesän 2010 kävijävirrät Pallas–Ounas	79
Liite 2 Kesän 2010 kävijävirrät Ylläs–Aakenus.....	79
Liite 3 Talven 2010 kävijävirrät Pallas–Ounas	79
Liite 4 Talven 2010 kävijävirrät Ylläs–Aakenus.....	79
Liite 5 Reittien käyntimäärät kesällä ja talvella	79
Liite 6 Toimenpidesuunnitelmapohja.....	79
Liite 7 Pallas–Yllästunturin kansallispuiston palvelut	79
Liite 8 Ylläksen alueen pyöräilyreitit.....	79
Liite 9 Kansallispuiston ulkopuoliset pyöräilymahdollisuudet	79
Liite 10 Kansallispuiston pohjoisosan reitit ja rakenteet.....	79
Liite 11 Pallastunturin alueen reitit ja rakenteet.....	79
Liite 12 Jerisjärven alueen reitit ja rakenteet.....	79
Liite 13 Kansallispuiston eteläpään reitit ja rakenteet.....	79
Liite 14 Kansallispuiston eteläpuoliset reitit ja rakenteet.....	79
Liite 15 Yhteystiedot	98

1 Johdanto

Pallas–Yllästunturin kansallispuisto perustettiin 1.2.2005. Kansallispuiston rungon muodostavat vuonna 1938 perustettu Pallas–Ounastunturin kansallispuisto ja Ylläksen–Pallaksen vanhojen metsien suojeluohjelman alue. Kansallispuistoon sisällytettiin myös Varkaankurun lehtojensuojelualue, Ison–Latvavuoman–Kellojängän–Tuuliselänvuoman–Aakenustunturin ja Neuvon–Pietarin soidensuojeluohjelman kohteet, Mustakeron vanhojen metsien suojeluohjelman kohteet, Enontekiön Kellotapulien harjajensuojelualueet sekä Pallasjärven rantojensuojeluohjelmaan kuuluvat alueet. Pallas–Yllästunturin kansallispuiston alueella on pitkät perinteet hiihtomatkailussa ja retkeilyssä. Ensimmäinen vaellusreitti merkittiin Hetan ja Pallaksen välille vuonna 1934. Ylläksen alueella moni reitti on peräisin 1960-luvulta.

Tämä reitistösuunnitelma on kansallispuiston hoito- ja käyttösuunnitelmaa täydentävä erillissuunnitelma. Reitistösuunnitelma sisältää kansallispuiston reittien lisäksi retkeilyreittejä, luontopolkuja ja nähtävyyshkohteita kansallispuiston ulkopuolisilla valtion mailla. Kansallispuiston retkeilypalveluiden kehittämisessä panostetaan erityisesti nykyisten reittien ja rakenteiden ylläpitoon ja laadun parantamiseen. Mahdolliset uudet reittilinjat on hyväksytty vuonna 2008 valmistuneessa Pallas–Yllästunturin kansallispuiston hoito- ja käyttösuunnitelmassa (Metsähallitus 2008). Sekä uusista että kunnostettavista reiteistä ja palvelurakenteista tehdään rahoitusta ja työohjelmaa suunniteltaessa yksityiskohtainen toimenpidesuunnitelma, jossa eritellään toimenpiteet ja kustannukset (liite 6).

Kansallispuiston palvelurakenteilla pyritään minimoimaan maaston kuluminen, parantamaan asiakkaiden turvallisuutta ja tarjoamaan kaikille mahdollisuuksia luonnossa virkistytymiseen. Pallas–Yllästunturin kansallispuiston luontomatkailusuunnitelma (Kyöstilä ym. 2010) sisältää periaatteet kansallispuiston käyttöön luontomatkailussa ja mittarit muutosten seurantaan. Luontomatkailusuunnitelmaa täydentämään tuotettiin helppokäyttöinen Pallas–Yllästunturin kansallispuiston matkailuyrittäjän opas (Kyöstilä 2010), jonka avulla kansallispuistoon ja sen suomiin mahdollisuuksiin on helppo tutustua.

Kansallispuistossa kaikilla on mahdollisuus virkistytymiseen. Kesänkijärven laituri ja Vatikurun luontopolku Pallas-tuntureilla palvelevat esteetöntä retkeilyä. Kuvat: Maarit Kyöstilä.

Kansallispuiston luontomatkailusuunnitelma (Kyöstilä ym. 2010), matkailuyrittäjän opas (Kyöstilä 2010) ja tämä reitistösuunnitelma toteutettiin osana Lapin yliopiston koulutus- ja kehittämisspalveluiden koordinoimaa Pallas–Ylläs matkailurinki vaihe II -hanketta. Hankkeessa olivat mukana Kolarin kunta, Ylläksen matkailuyhdistys ry, Ylläksen alueen matkailuyrittäjiä sekä Metsähallituksen Tunturi-Lapin puistoalue.

1.1 Reitistösuunnitelman tavoite

Pallas–Yllästunturin kansallispuisto on sekä päivä- että vaellusretkikohde. Molemmissa liikutaan pitkin merkittyjä reittejä ja tukeudutaan palvelurakenteisiin (ks. liite 7). Koko Tunturi-Lapin matkailualueen palvelurakenteista huomattava osa on kansallispuiston sisällä. Talvella hiihto ja kesällä patikointi yhdistettynä maisemien ja luonnon tarkkailuun ovat puistossa harrastetuista aktiviteeteista suosituimmat (Rantatalo & Ylläsjärvi 2011). Pallas–Yllästunturin kansallispuisto on yksi Suomen vilkkaimmista luontomatkailukohteista (taulukko 1), ja käyntimäärien perusteella se on ollut jo useita vuosia Suomen kansallispuistoista suosituin.

Tämän reitistösuunnitelman tarkoituksena on määritellä suuntaviivat kansallispuiston reittien kehittämiseksi seuraavina 5–10 vuotena. Ylläksen–Aakenuksen alueelle tehtiin ensimmäinen reitistösuunnitelma vuosina 1999–2003 osana EU:n tukemaa Taigametsä Life -hanketta (Kokkonen ym. 2003). Samalla Ylläksen–Aakenuksen alueelle laadittiin huolto- ja rakennesuunnitelma sekä luonto-opastussuunnitelma. Pallas–Ounastunturin alueella on tehty VILMAT-hankkeessa toimenpidesuunnitelma luontomatkailua tukevan palveluvarustuksen ja reitistöjen kehittämiseksi vuosina 2006–2010 (Metsähallitus 2005b, Tikkanen 2009).

Taulukko 1. Asiakaskontaktien määrät kansallispuistossa vuosina 2005–2010. Lähde: Metsähallituksen asiakastietojärjestelmä ASTA.

	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Pallas–Yllästunturin kansallispuisto	300 000	310 000	312 000	329 500	419 000	436 000
Luontokeskus Kellokas	59 000	64 200	52 200	59 400	69 000	68 500
Pallastunturin luontokeskus	41 800	37 000	40 300	39 900	39 900	34 000
Tunturi-Lapin luontokeskus	22 500	22 000	25 000	24 300	26 200	24 000
Kansallispuiston luontoon.fi-etusivu, suomi	22 479	28 707	31 967	36 906	26 265	24 570
Varaustupayöpyymiset	2 063	2 927	3 497	3 648	3 561	3 377

2 Kansallispuiston käytön vyöhykkeet

Kansallispuiston vyöhykejaolla säädellään kansallispuiston maankäyttöä ja hoitoa. Vyöhykkeitä ovat syrjävyöhyke, joka jakautuu kahteen alavyöhykkeeseen, erämaa- ja erityisvyöhykkeeseen, sekä virkistys-, kulttuuri- ja rajoitusvyöhykkeet.

2.1 Virkistysvyöhyke

Virkistysvyöhyke (32 799 ha, 32,1 % kansallispuiston pinta-alasta) ulottuu pohjois–eteläsuunnassa lähes läpi koko puiston. Yhtenäisenä se ulottuu pohjoisessa Hetasta Jerisjärvelle ja etelässä Äkäskeroilta Ylläkselle. Suurin osa reiteistä ja palvelurakenteista sijoittuu virkistysvyöhykkeelle. Virkistysvyöhykkeellä telttailu on sallittu tupien ja tulentekopaikkojen välittömässä läheisyydessä. Tulentekoon saa käyttää ainoastaan tulentekopaikoille varattua polttopuuta. Omin voimin liikkuminen jalkaisin, hiihtäen, soutaen tai meloen on virkistyskäyttövyöhykkeellä vapaata. Maastopyöräily, koiravaljakolla ajaminen ja ratsastaminen ovat sallittuja ainoastaan niitä varten osoitetuilla reiteillä. Moottoriajoneuvojen maastokäyttö edellyttää Metsähallituksen lupaa lukuun ottamatta poronhoitotöissä ja viranomaistehtävissä tarvittavaa ajoa. Esteetöntä liikkumista kansallispuiston reiteillä pyritään edistämään mahdollisuuksien mukaan.

Kävijäpaine on kansallispuistossa voimakkaimmillaan matkailukeskusten ympäristössä. Puiston suosituimpia reittejä ovat Ylläksen lähireitit Äkäslompolo–Kotamaja ja Äkäslompolo–Kesänki järvi–Latvamaja sekä Varkaankuru. Pohjoisessa kuormitetuimpia reittejä ovat Pallastunturi–Nammalakuru–Vuontispiirtti sekä Hannukuruun johtavat reitit. Talvella Hetasta Ounastunturien Pyhäkerolle johtavat ladut ovat kovassa käytössä.

Sioskurun sekä Nammalakurun auto- ja varustuvat sijaitsevat virkistysvyöhykkeellä. Kuvat: Maarit Kyöstilä.

2.2 Rajoitusvyöhyke

Kansallispuiston rajoitusvyöhykkeillä (1 058 ha, 1,0 % puiston pinta-alasta) liikkuminen on kiellettyä tai rajoitettua. Rajoitusvyöhykkeitä on seitsemän.

- Onnasjärven–Onnasjoen rajoitusvyöhykkeellä (239 ha) liikkuminen on kielletty 1.5.–30.11. harvinaisen ja uhanalaisen eläinlajiston suojelemiseksi.
- Hanhivuoman rajoitusvyöhykkeellä (333 ha) liikkuminen on kielletty linnuston pesimärauhan turvaamiseksi, luonnon kulumisen ehkäisemiseksi ja Pallasjärven taimenen tärkeimpien kutuvesien rauhoittamiseksi.
- Pahakurun (307 ha) ja Suaskurun (48 ha) rajoitusvyöhykkeillä liikkuminen on kielletty luonnon kulumisen ehkäisemiseksi ja uhanalaisen lajiston suojelemiseksi.
- Haltioleton kalmistosaarella (0,1 ha) mairinnousu ja liikkuminen on kielletty erittäin kulumisherkän luontotyypin ja muinaishistoriallisten arvojen suojelemiseksi.
- Pyhäjoen (84 ha) ja Varkaankurun rajoitusvyöhykkeellä (entinen lehtojensuojelualue, 44 ha) liikkuminen sallitaan lumettomaan aikaan (1.5.–30.11.) vain merkittyä reittiä pitkin maaston kulumisen ehkäisemiseksi ja uhanalaisen lajiston suojelemiseksi.

Pyhäjoen luontopolulla ja Varkaankurun Velhopolulla täytyy pysyä reitillä. Kuvat: Maarit Kyöstiä

2.3 Kulttuurivyöhyke

Kansallispuiston kulttuurivyöhykkeillä (536 ha, 0,5 % puiston pinta-alasta) säilytetään perinteisessä luonnonkäytössä muodostuneita luontotyyppisiä ja rakennuksia. Kulttuurivyöhykkeillä liikkuminen ja leirytyminen on sallittu samoilla säännöillä kuin virkistysvyöhykkeellä. Kulttuurivyöhykkeitä on kuusi.

- Pallasjärven toimipaikka ympäröivine niittyineen ja kulttuurikohteineen
- Pallastunturin matkailualue
- Puolitaipaleen metsänvartijatilan rakennukset, pihapiiri ja niityt
- Maraston erotusaita rakennuksineen, rakenteineen ja raunioineen
- Aakenuksen Moloslehdon porokämpä ja läheinen vanha poroerotuspaikka
- Kutujärven niitypirtti ympäristöineen

Pallasjärven niittyjen ja Puolitaipaleen metsänvartijantilan maisemat ovat kulttuurivyöhykkeellä. Kuvat: Maarit Kyöstiä ja Risto Kuru.

2.4 Syrjävyöhyke

Kansallispuiston syrjävyöhyke (67 840 ha, 66,1 % puiston pinta-alasta) kattaa suuria yhtenäisiä suhteellisen luonnontilaisia suo- ja metsäalueita. Syrjävyöhyke jakautuu kahteen alavyöhykkeeseen, erämaa- ja erityisvyöhykkeeseen.

2.4.1 Erämaavyöhyke

Kansallispuiston erämaavyöhykkeellä (52 260 ha, 51,1 % puiston pinta-alasta) voi olla vähäinen määrä reittejä ja palveluvarustusta. Vyöhykkeellä sallitaan omin voimin liikkuminen. Leiriytymispaikan saa valita vapaasti ja tulen voi tehdä, kun käyttää polttopuuna maasta löytyviä oksia, risuja ja pieniä juurakoita. Erämaavyöhykkeen tupien ja taukopaikkojen ympäristössä avotulen teko ei kuitenkaan ole sallittua muualla kuin huolletuilla tulentekopaikoilla.

2.4.2 Erityisvyöhyke

Erityisvyöhykkeillä (15 580 ha, 15,0 % puiston pinta-alasta) pyritään säilyttämään suojelullisesti arvokkaita alueita häiriintymättöminä. Erityisvyöhykkeillä sijaitsevat pohjoisimmat yhtenäiset kuusimetsiköt, kulumis- tai häiriöherkät luontotyytit, monimuotoiset vaihtumisvyöhykkeet, lehdot, mannerjäätikön sulamisvesien aikaan saamat hiekka- ja sorakumpumuodostumat, lähteikköiset rinne-, palsa- ja lettosuot, arvokkaat soiden ja vesien muodostamat kokonaisuudet sekä häirintäherkkien lajien pesimäympäristöt.

Sarvijärven rantakoivikot ja Pyhäjärvenlaki sijaitsevat erityisvyöhykkeellä. Kuvat: Maarit Kyöstiä.

3 Kansallispuiston palveluvarustus

Kansallispuistojen virkistyskäytön tärkein tavoite on omin voimin tapahtuvan retkeilyn ja liikkumisen ohjaaminen ja edellytysten ylläpitäminen siten, että kävijät saavat hakemansa luontoelämyksen ja että puiston luonto- ja maisema-arvot säilyvät. Kansallispuistoon ei tarvita määrällisesti lisää patikointi- ja hiihtoreittejä, mutta palveluiden kapasiteettia ja kestävyyttä lisätään vastaamaan nykyistä kasvavaa käyttöä. Reittien turvallisuuteen kiinnitetään erityistä huomiota, ja reitit pyritään luokittelemaan valtakunnallisen luokitusjärjestelmän mukaan. Myös viitoituksen ja muun opastuksen laatua parannetaan.

Pallas–Yllästunturin kansallispuiston ja sitä ympäröivän matkailualueen palveluvarustusta ylläpitävät Metsähallituksen luontopalvelut luonnonsuojelualueilla ja muilla valtion mailla sekä kunnat yksityismaiden reitistöjen ja taukopaikkojen osalta. Palveluvarustuksen rakentamisessa noudatetaan Metsähallituksen ympäristö- ja laatuja järjestelmän mukaista luontorakentamisen käsikirjaa (Metsähallitus 2005a). Tiedot palvelurakenteista on koottu taulukoihin 2–3 ja liitteisiin 7–15.

Äkäsmyllyn sillan korjaus ja Hannukurun varaustuvan rakenteet toteutettiin VILMAT -hankkeessa. Kuvat: Tapani Rauhala.

Pallas–Yllästunturin kansallispuiston hoito- ja käyttösuunnitelmassa (Metsähallitus 2008) on varauduttu palveluvarustuksen mitoituksessa ja suunnittelussa 500 000 käyntikertaan, joista noin kolmannes kohdentuu kesään. Vuonna 2010 käyntejä oli jo 436 000, joten yli puolen miljoonan käyntikerran vuodet voivat olla todellisuutta jo lähivuosina.

Taulukko 2. Palvelurakenteiden määrä Pallas-Yllästunturin kansallispuistossa. Lähde: Metsähallituksen rakennusten, rakennelmien ja reittien tietojärjestelmä REISKA.

Luontokeskukset	3
Autio- ja päivätuvat	21
Vuokratuvat	3
Vuokrakodat	2
Varaustuvat	1
Varaus- / autiotupa	2
Latukahvilat	3
Kodat, puolikodat ja laavut	32
Huolto- ja valvontatuvat	3
Muut kämpät	2
Keittokatos	1
Polttopuusuojat	27
Tulentekopaikat	23
Polttopuuhuoltokohteet yhteensä	84
Kuivakäymälät	57
Muut jätehuoltokohteet	14
Pitkokset (km)	22,4
Venelaiturit, kiinnityspaikat	3
Retkeilyreitit (km)	244
Luontopolut (km)	54
Hiihtoreitit ja latu-urat	331
Moottorikelkkailureitit ja -urat (km)	18
Venelaiturit, kiinnityspaikat (kpl)	3
Opastuskatokset, taulut yms. (kpl)	276

Taulukko 3. Palvelurakenteiden koodit REISKA -tietojärjestelmässä.

Polttopuuhuoltokohteet (kpl)	2211, 2212, 2213, 2214, 2218, 2225
Käymälät (kpl)	2217, 2221, 2223, 2224
Muut jätehuoltokohteet (kpl)	2215, 2222
Retkeilyreitit (km)	9111, 9112, 9114, 9120
Luontopolut (km)	9113
Hiihtoreitit ja latu-urat (km)	9118, 9119
Moottorikelkkaurat ja -reitit (km)	9121, 9122
Veneily- ja vesiretkeilyreitit (km)	9125, 9126
Venelaiturit, kiinnityspaikat (kpl)	2311, 2313
Talvikunnossapidettävät tiet (km)	Tie-GIS:istä
Opastuskatokset, taulut yms. (kpl)	2111, 2112, 2114, 2115, 2117
Kämpät (kpl)	1200
Autio- ja päivätuvat (kpl)	1212, 1213, 1217, 1218, 1220
Varaustuvat ja kammit (kpl)	1214, 1219
Kodat, puolikodat ja laavut (kpl)	2211, 2212

3.1 Kansallispuiston reitit

Pallas–Yllästunturin kansallispuiston alueella on hiihtoreittejä ja latu-uria 331 km ja kesäretkeilyreittejä 244 km (ks. liitteet 8–14). Retkeilyreiteistä osa on erävaellusreittejä, jotka ovat vähemmän rakennettuja ja harvemmin huollettuja kuin suurten kävijämäärien reitit. Retkeilyreittien lisäksi kansallispuistossa on 54 km teemallisia luontopolkuja. Pallastunturilla on myös hiihdettävä talvi-luontopolku. Luontokeskus Kellokkaan läheisyydessä on kävellen ja lumikenkäillen tutustuttava talviluontopolku. Vuonna 2007 osa Ylläksen reiteistä merkittiin saksalaisen Nordic Fitness Sports Park -standardin mukaisiksi sauvakävelyreiteiksi.

Varkaankurun luontopolun teemaopasteet ovat osa kansallispuiston opastusviestintää ja Pyhäjärven Vareskota palvelee puiston virkistyskäyttöä. Kuvat: Maarit Kyöstiä.

Huolletut ladut soveltuvat pääsääntöisesti sekä vapaan että perinteisen tyylin hiihtoon. Kansallispuiston pohjoisosassa on erämaalatuja, joita ajetaan moottorikelkalla puiston muun huollon yhteydessä. Kevättalven perinteistä Lapponia-hiihtoa varten myös tuo latu pohjustetaan latukoneella koko matkan Hetasta Pallastuntureille ja Olostunturille.

Moottorikelkkailureitit kulkevat kansallispuiston poikki vain Pahtavuoman vanhaa metsäautotietä myöten sekä moottorikelkkailu-urana lyhyen matkaa Puolitaipaleen metsänvartijantilan kautta puiston länsireunalla. Myös Pyhäkeron autiotuvalle ja latukahvilaan pääsee kansallispuiston rajalle vievää moottorikelkkailu-uraa. Moottorikelkkailureitit ovat Kittilän, Kolarin ja Muonion kuntien alueella virallisia maastoliikenneläin mukaisia reittejä, mutta Enontekiön alueella vielä epävirallisia uria, joilla reittitoimitus on kesken. Käytännössä kelkkailureitistö on yhtenäinen, ja se on sekä yrittäjien että yksityisten harrastajien käytössä.

Järjestyssäännön mukaan maastopyöräily on sallittu vain sitä varten osoitetuilla reiteillä. Erityisreittejä vaativa maastopyöräily ohjataan pääsääntöisesti kansallispuiston ulkopuolelle ja perinteinen retkipyöräily ohjataan siihen soveltuville vanhoille tiepohjille ja kunnostetuille reiteille. Pitkät poluille ja kivikkoisille, kosteapohjaisille tai helposti kuluville reiteille pyöräilyä ei ohjata. Tavoitteena on saada kansallispuiston ympäristössä olevia valmiita reitistöjä ja tiepohjia kunnostettua maastopyöräilykäyttöön. Koko Tunturi-Lapin seutukunta soveltuu loistavasti sekä maasto- että retkipyöräilyyn. Pyöräily on myös sopiva laji tukemaan kansallispuiston ympäristössä kehitettävää kylästä kylään -matkailua.

Vanha Sammaltunturin tie Kutunivasta Pallasjärvelle käy tunturissa metsänrajalla ja soveltuu hyvin pyöräilyyn. Kuvat: Maarit Kyöstiä.

Melontaan soveltuvat vedet sijaitsevat pääsääntöisin kansallispuiston ulkopuolella. Suuret joet kuten Tornion–Muonionjoki ja Ounasjoki, sekä pienemmät joet, kuten Äkäsjoki, Ylläs-, Lainio- ja Jerisjoki, tarjoavat elämyksiä melojille. Myös kalastukseen on kansallispuistossa ja sen välittömässä läheisyydessä hyvät mahdollisuudet.

Ohjelmapalveluista koiravaljakkokajelut ovat olleet erityisen suosittuja viimeisen vuosikymmenen aikana. Seutukunnalla on toistakymmentä suurta koiravaljakkoyrittäjää, ja heillä on Metsähallituksen hallinnoimilla mailla toimiessaan yhteistyö- tai käyttöoikeussopimukset palveluiden ja reittien käytöstä. Myös ratsastuspalveluita tarjoavia yrittäjiä on useita. Koiravaljakoiden ja ratsastuksen jokamiesharrastajille ei kansallispuistossa ole reittejä, mutta yrittäjien kanssa voidaan neuvotella tapauskohtaisesti joidenkin reittien käytöstä yhteistyösopimuksen mukaan. Kolmevuotiset sopimukset mahdollistavat toiminnan vaikutusten seurannan ja kestävyysarvioinnin. Mikäli ei-toivottuja vaikutuksia esiintyy, sopimusta ja reittien ja rakenteiden käyttöä voidaan muuttaa. Moottorikelkkojen, mönkijöiden ja maastomoottoripyörien käyttö harrastus- ja ohjelmapalvelukäytössä ei ole mahdollista kansallispuistossa. Yrityskäyttöön tarkoitetuille paikoille tapahtuva huolto voidaan tehdä moottorikelkalla. Reitit määritellään yhteistyösopimuksessa.

Kotamaja ja Latvamaja ovat yrityskäytössä olevia latukahviloita ja sijaitsevat kansallispuiston virkistysvyöhykkeellä. Kuvat: Maarit Kyöstiä.

Hetta–Pallas-vaellusreittiä jatkettiin 1950-luvulla Ylläkselle ja Aavasaksalle asti. Reitti on vähäisellä käytöllä, ja Kolarista etelään se on pääosin kadoksissa. Kansallispuiston alueen reitistöä on parannettu tehokkaasti eri hankkeissa 1990-luvun lopulta lähtien. EU:n pääosin rahoittamassa Ylläs–Aakenus Life -hankkeessa palveluita tuotettiin silloiselle vanhojen metsien suojelukohteelle. Nykyisen kansallispuiston rakenteita on vuodesta 2006 lähtien parannettu mm. valtioneuvoston periaatepäätöksen mukaisessa VILMAT-hankkeessa, jonka tavoitteena oli kehittää valtion maiden käyttöä virkistys- ja luontomatkailussa. VILMAT-hankkeessa ja sitä tukevissa muissa hankkeissa toteutettiin palvelurakenteita yhteensä 8 miljoonalla eurolla. Kansallispuiston palveluiden kehittämistä tukee vuonna 2010 julkaistu Suomen maabrändityöryhmän loppuraportti (Suomen maabrändityöryhmä 2010), joka nostaa esille Suomen arvokkaimman resurssin, kaikille avoimen luonnon. Maabrändityöryhmän tavoitteet tukevat Metsähallituksen luontopalvelujen työtä Suomen erityislaatuisen luonnon hoitajana ja luontomatkailuyrittäjien kumppanina.

VILMAT-hankkeessa parannettiin kansallispuiston virkistyskäyttömahdollisuuksia kunnostamalla mm. Kutujärven niittyperäisiä autiotuvaksi sekä laajentamalla Luontokeskus Kellokasta ja monipuolistamalla sen toimintaa. Kuvat: Maarit Kyöstiä.

Pallas–Yllästunturin kansallispuistossa on merkittävä määrä paitsi reittejä myös muita luontomatkailua tukevia rakenteita ja palveluvarustusta (taulukko 2). Huomattava osa palvelurakenteista on rakennettu 1990–2000-lukujen taitteessa. Vuonna 2010 rakennuksista on kuntoluokituksen mukaan 41 % hyvässä kunnossa ja 59 % vaatisi kunnostamista tai uudistamista. Rakennelmista (pitkospuut, opasteet yms.) on kuntoluokituksen mukaan 68 % hyvässä kunnossa ja 29 % vaatisi kunnostamista tai uudistamista. Kesäreittien pitkostuksista on hyväkuntoisia 37,2 %, keskinkertaisia 39,8 % ja huonokuntoisia 23,0 %.

Hyväkuntoinen opaste Ylläksen Keskisenlaen Kiirunankiepillä ja tulvan siirtämä pitkos Hanhivuomalla. Kuvat: Maarit Kyöstiä.

3.2 Reittien käyttöaste

Pallas–Yllästunturin kansallispuiston reittien käyttöä seurataan jatkuvasti sekä pysyville että siirrettävillä kävijälaskureilla. Kävijätutkimuksia ja reittien kuluneisuustutkimuksia on tehty vuosien saatossa useita (Erkkonen 1999, Metsähallitus 2000, Holopainen & Taskinen 2001, Norokorpi & Sulkava 2007, Sulkava ym. 2004). Vuonna 2010 käytössä oli 33 kävijälaskuria, joista puistoon menevillä reiteillä oli 27 kpl ja luontokeskuksissa ja latukahvioissa 6 kpl. Laskureiden avulla seurataan alueen käyntimääriä ja kävijävirtoja. Vuoden 2010 kävijätutkimuksessa kysyttiin myös retkeilijöiden reittivalinnoista ja osa polkujen kävijävirroista on määritelty vastausten perusteella (Rantatalo & Ylläsjärvi 2011).

Kansallispuiston käyntimäärät ovat kasvaneet jatkuvasti. Vuonna 2009 asiakaskäyntejä oli 419 000 ja vuonna 2010 436 000. Käyttö on vilkkaimmillaan kevättalvella, jolloin se keskittyy hoidetulle latuverkostolle. Maalis-huhtikuussa kertyy 50 % koko vuoden käyntimäärästä. Hiljaisimmat kuukaudet ovat marraskuu ja tammikuu. Latujen käyttö on erityisen vilkasta Äkäslompolon ja Ylläsjärven tuntumassa. Maastonmuodot, taukopaikat ja Ylläksen alueella etenkin latukahvilat ohjaavat hiihtäjien reittivalintoja. Kesä- ja talvireittien kävijävirrat on esitetty liitteissä 1–5.

Kansallispuiston kävijöitä seurataan kävijälaskureiden avulla. Nykyaikaiset laskurit antavat määrät ja kellonajat puistoon menijöistä ja tulijoista. Vasemmassa kuvassa luetaan Kesängin laskuria ja oikeassa kuvassa on Montellin majalle menevän reitin laskuri. Kuvat: Maarit Kyöstilä.

3.3 Reittien kuluminen

Reittien kulumista on kansallispuiston alueella seurattu pitkään. Viimeisin seurantalutkimus on tehty vuonna 2010 (Vaittinen 2011). Tunturikoivikoissa ja -niityillä sekä luonnonmetsissä sijaitsevat polkujen kulumismittausalat on käyty läpi vuosina 2004, 2007 ja 2010. Tunturikoivikoissa sijaitsevilla retkeilyreiteillä pää- ja sivupolkujen yhteenlaskettu leveys on kasvanut vuodesta 2004 vuoteen 2010 keskimäärin 30 %, tunturikankailla 27 % ja luonnonmetsissä 7 %. Vuonna 2010 tunturikankailla polkujen keskileveys oli 342 cm, tunturikoivikoissa 146 cm ja luonnonmetsissä 147 cm (Vaittinen 2011).

Reittien ja palvelurakenteiden kunto on tallennettu Metsähallituksen rakennusten, rakennelmien ja reittien tietojärjestelmään, Reiskaan. Reittien kestäväntä on tulevien vuosien suurimpia haasteita ja siihen paneudutaan erityisesti. Käyttöikänsä lyhyistä, vain 10–15 vuotta kestävästä puupitkok-

sista pyritään eroon ja kiviaineksia käytetään kestäväintiin kaikkialla, missä se on mahdollista. Myös kiviaineksen paikalla murskaavat menetelmät on otettu käyttöön. Kiviä voidaan murskata reiteillä joko koneellisesti tai räjäyttämällä.

Kosteat ja kulumisherät maastot vaativat huolellisen kestäväinnin. Kuvat ovat Seitapolulta Kesänkijärven rannan kuusikosta ja Hangaskurun reitiltä Kesänkitunturin rinteeltä. Kuvat: Maarit Kyöstiä.

Monet Metsähallituksen kestävä luontomatkailun periaatteista (Metsähallitus 2010b) ja Pallas-Yllästunturin kansallispuiston kestävä luontomatkailun hyväksyttävien muutosten rajojen mitta-reista (Kyöstiä ym. 2010) liittyvät reittien ja palvelurakenteiden sijaintiin ja kuntoon. Tällaisia kestävä luontomatkailun periaatteita ovat:

1. Luontoarvot säilyvät ja toiminta edistää luonnonsuojelua.
2. Ympäristöä kuormitetaan mahdollisimman vähän.
3. Asiakkaiden mahdollisuudet luonnossa virkistäytymiseen paranevat.
4. Asiakkaiden henkinen ja fyysinen hyvinvointi vahvistuvat.

Ruska-aikana luonnossa virkistäytyjiä on ruuhkaksi asti. Kuvat: Maarit Kyöstiä.

4 Reitistön nykytila ja kehittäminen

Kansallispuiston reitistö voidaan jakaa talvi- ja kesäreitteihin. Talvireittejä ovat koneellisesti hoidetut hiihtoladut, moottorikelkalla pohjattavat erämaaladut sekä lumikenkäily- ja talvikävelyreitit. Lumikenkäilyreiteille on kysyntää sekä Ylläksellä, Pallaksella että Hetassa. Talvikävelyreiteille on kysyntää erityisesti Ylläksellä, mutta myös Pallastuntureilla ja Hetassa niitä aina ajoittain kaivataan.

Koiravaljakkoyrittäjillä on yrityskohtaisia reittejä, joista yrittäjillä on Metsähallituksen kanssa yhteistyösopimus. Yleisiä moottorikelkkailureittejä kansallispuiston alueella on vain muutama kilometri. Sen sijaan kansallispuiston huoltoon liittyviä huoltoreittejä on kaikille tärkeimmille palvelukohteille. Huoltoreitit on pyritty linjaamaan niin, että ne eivät risteä yleisten hiihtoreittien kanssa. Huoltoreittejä ei ole merkitty. Ne eivät näy yleisissä kartoissa, mutta ne löytyvät Reiska-järjestelmästä.

Kesäreitit ovat retkeily- ja vaellusreittejä sekä luontopolkuja. Kesä- ja talvireitistöjen linjaus on kuivilla kangasmailla osittain yhteneväinen, mutta monessa kohdassa hiihtoladut on vedetty soille ja aukeille paikoille. Latuja viedään tunturien paljakka-alueille vain paikoin, koska siellä niitä on vaikea pitää auki. Kesäreiteille sijoittuvat myös ne reitit, joilla maastopyöräily on sallittu.

Kesänkijärveltä nouseva Seitakierros ja Keimiöjärvelle menevä reitti ovat sekä kesä- että talvireittejä. Kuvat: Maarit Kyöstiä.

Varsinaisia melontareittejä ei kansallispuiston alueella ole, mutta erityisesti kansallispuiston eteläosissa ja sen ympäristössä on jokia, jotka soveltuvat melontaan. Tällaisia jokia ovat mm. Jeris-, Aakenus-, Lainio-, Kuer- ja Äkäsjoki.

4.1 Kävijätutkimuksen tulokset

Pallas–Yllästunturin kansallispuiston viimeisin kävijätutkimus tehtiin vuonna 2010 (Rantatalo & Ylläsjärvi 2011), ja tämän luvun tiedot perustuvat tuohon tutkimukseen. Kansallispuiston kävijöistä 80 % oli käynyt alueella viimeisten viiden vuoden aikana aiemminkin, keskimäärin yhdeksän kertaa. Ensikertalaisia oli puiston eteläosan retkeilijöistä 14 % ja pohjoisosan retkeilijöistä 28 %. Kävijöistä 94 % oli suomalaisia, ja he tulivat puistoon pääosin Etelä-Suomesta. Puiston kävijöistä päiväkävijöitä oli 77 % ja kansallispuistossa yöpyviä oli 23 %. Puiston päiväkävijät yöpyvät pääosin matkailukeskuksissa, josta tehdään retkiä alueelle. Kävijöistä yli 75 % piti tärkeimpänä kansallispuistovierailun syynä maisemia ja luonnon kokemista, ja 60 % kävijöistä haki retkeltään rentoutumista.

Suosituimmat kohteet ja harrastukset

Suosituimmat harrastukset puiston alueella olivat murtomaahiihto, kävely, luonnon tarkkailu ja retkeily. Tärkeimpinä virkistysmotiiveina kävijät pitivät maisemia ja luonnon kokemista sekä rentoutumista. Puiston suosituimpia vierailukohteita olivat Kesängin seutu (53 %), Pallastunturit (40 %), Kukastunturi (33 %), Vuontiskero 25 %, Ounastunturien Pyhäkero (20 %) ja Aakenustunturit (19 %).

Suurin osa (72 %) kävijäkyselyyn vastanneista kertoi tekevänsä pitkiä, yli 10 km:n mittaisia oma-toimisia retkiä merkityillä reiteillä. Vastaajista 21 % teki alle 10 km:n retkiä merkityillä reiteillä tai tutussa maastossa ja 13 % vastaajista teki omatoimisia retkiä merkittyjen reittien ulkopuolelle. Vain 2 % vastaajista oli osallistunut opastetulle retkelle.

Tyytyväisiä retkeilijöitä Pallaskodalla ja hiljaisuudesta nauttiva vaeltaja Nammalakurun tuvalla. Kuvat: Maarit Kyöstilä.

Pallas–Yllästunturin kansallispuiston kävijöistä 67 % kertoi alueen olevan matkan ainoa tai tärkein käyntikohde, ja 30 %:lle kävijöistä puisto oli yksi matkan suunnitelluista kohteista. Kävijöistä 49 % harrasti alueella murtomaahiihtoa, 43 % kävelyä ja luonnon tarkkailua, 39 % retkeilyä, 36 % eväsretkeilyä ja 22 % luonnonvalokuvausta.

Palveluiden laatu ja määrä

Kansallispuiston kävijöiden mukaan palvelut ovat laadultaan melko hyviä. Palveluiden laadun kävijätyytyväisyysindeksiksi saatiin 4,15 asteikolla 1–5, jossa 1 tarkoittaa erittäin huonoa ja 5 erittäin hyvää. Tyytyväisyys palveluihin ja ympäristötekijöihin oli 3,6–4,6. Erittäin hyvän arvosanan saivat maiseman vaihtelevuus (4,6), polttopuut tuvilla ja huolletuilla tulipaikoilla (4,2) sekä polku- ja latureitistö (4,2). Heikoimmat arviot saivat erityistarpeiden huomioon ottaminen (3,6), yleisökäymälät (3,6), jätehuollon toteutus ja ohjaus (3,6), tiestö (3,8), vuokra- ja varaustuvat (3,8), yrittäjien tuottamat kahvila- ja ohjelmapalvelut (3,8), reittien ja rakenteiden turvallisuus sekä reittien opastetaulut (3,9).

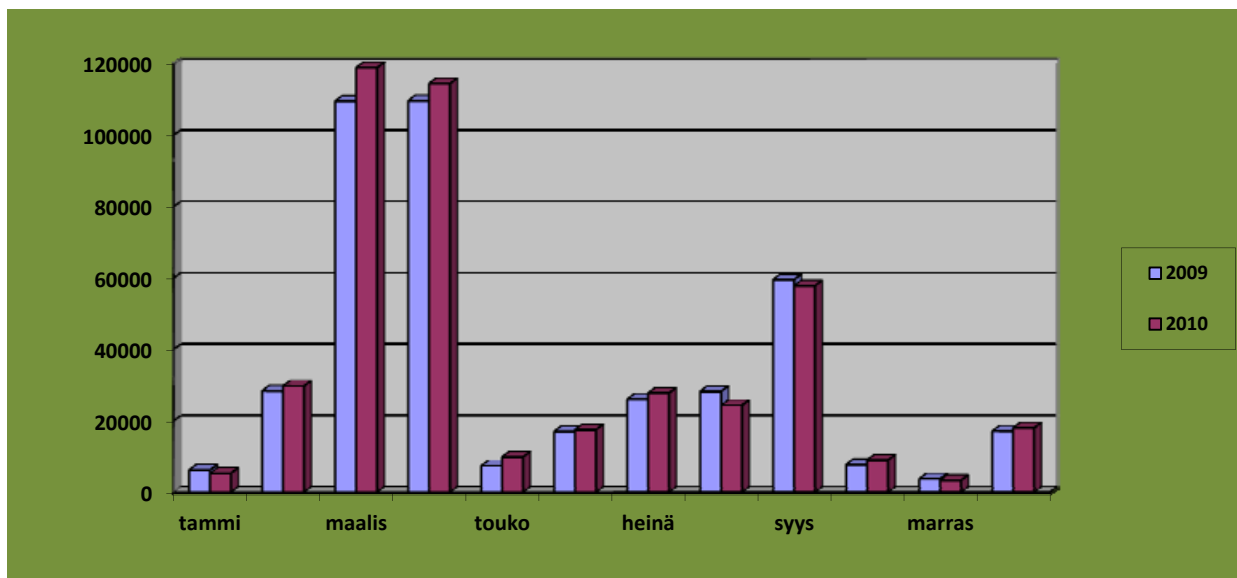
Palveluiden määrää arvioitiin asteikolla 1–3, jossa 1 on liian pieni, 2 sopiva ja 3 liian suuri. Liian pieneksi arvioitiin opastuspalveluiden määrä maastossa (1,0), yleisökäymälöiden määrä (1,86), jätehuollon toteutus ja ohjaus (1,88) sekä reittien opastetaulujen määrä (1,89). Osittain liian suureksi koettiin telttailupaikkojen (2,25), tupien ja huollettujen tulentekopaikkojen polttopuiden (2,06), polku- ja latureitistöjen (2,06) sekä tiestön määrä (2,05).

Kävijöiden odotusten toteutuminen

Vierailu Pallas–Yllästunturin kansallispuistossa täytti kävijöiden odotukset joka suhteessa. Ennakko-odotusten toteutumista arvioitiin asteikolla 1–5, jossa 1 tarkoittaa erittäin huonosti ja 5 erittäin hyvin. Parhaiten odotukset täytti luonnonympäristö (4,69) ja lähes yhtä hyvin harrastusmahdollisuudet (4,37), reitit ja rakenteet (4,37) sekä palvelut (4,17).

Paikallistaloudelliset vaikutukset

Kansallispuiston kävijöiden rahankäytön paikallistaloudelliset kokonaisvaikutukset ovat noin 30,6 miljoonaa euroa ja työllisyysvaikutukset noin 402 henkilötyövuotta. Luvut kuvaavat kävijöiden rahankäytöstä muodostuvia välillisiä ja välittömiä rahavirtoja alueelle sekä niihin kytkeytyviä työllisyysvaikutuksia (Rantatalo & Ylläsjarvi 2011).

Pallas–Yllästunturin kansallispuiston käyntikerrat kuukausittain vuosina 2009 ja 2010.

4.2 Reittimerkinnät

4.2.1 Nykytila

Pallas–Yllästunturin kansallispuiston reittimerkinnät eivät ole täysin yhtenäiset. Ennen uuden kansallispuiston perustamista vuonna 2005 pohjois- ja eteläosia hoidettiin omina kokonaisuuksinaan ja reittimerkintöjen yhtenäistäminen on edelleen kesken. Ylläksen alueelle 1990-luvun alussa luotu toteemiviittajärjestelmä kunnostettiin vuonna 2000 EAKR-rahoituksella. Toteemiviitat säilytetään niin kauan kuin ne ovat kunnossa. Aakenuksen alueen viitoista osa on uusittu 2000-luvun alussa, Pallastunturin alueella 1990- ja 2000-luvuilla ja Ounastunturin alueella 2010. Kesäreitit on pääosin merkitty oranssinpunaisin maalimerkein puihin, tunturialueilla matalilla tolvilla ja Hetta–Pallas-vaellusreitillä perinteisin puunuoliviitoin. Latureitit on merkitty pääosin sinisin maalimerkein. Reittien lähtöpisteiden viitoitus ja merkintä on ollut ongelma erityisesti Äkäslompolon ja Ylläsjärven kylien kesäreiteillä. Asiakkaiden on ollut vaikea löytää reiteille. Vuoden 2010 kävijätutkimuksessa (Rantatalo & Ylläsjärvi 2011) kesäreittiviitoitukset saivat keskiarvokseen 3,8 ja latuviitoitukset 4,1 asteikolla 1–5, jossa 1 = erittäin huono ja 5 = erittäin hyvä.

Viitoja Aakenuksen Vareslaella sekä Varkaankurussa Hillapolun ja Seitakierroksen risteyksessä. Kuvat: Maarit Kyöstiä.

Ounastunturin alueen viitat ja Jyppyrän polkujen polkumerkit on uusittu vuosina 2009–2010. Kuvat: Olli Autto ja Maarit Kyöstiä.

4.2.2 Tavoitteet

Reittien merkintä yhtenäistetään koko kansallispuiston alueella. Merkinnässä noudatetaan Metsähallituksen retkeilyrakenteiden piirustuskokoelman ohjeita, ja perusmallina on Pallastuntureiden alueella käytetty ruskeaksi käsitelty puuviitta. Yhteistyökumppanit ja asiakkaat ovat toivoneet paikannimien tuomista esille viittakokonaisuuksissa. Pyritään siihen, että jos viittojen sijoituskohdeella on nimi, se mainitaan viitoissa. Työ on osa paikannimistöperinteen säilyttämistä. Kylissä reittien lähtöpisteet sijaitsevat useimmiten yksityismaalla, joten viitoitusongelmat ratkaistaan yhteistyössä kunnan, yrittäjien ja maanomistajien kanssa.

Viitoitus ja opasteiden rakenteet käsitellään ruskeiksi, jotta ulkonäkö on yhtenäinen ja siisti. Kuvat: Maarit Kyöstiä.

4.3 Talvireitit

4.3.1 Huolletut ladut

Nykytila

Latuverkosto on matkailuelinkeinon tärkeimpiä palvelutuotteita. Ladut ovat myös käyttäjien mieleen. Pallas–Yllästunturin kansallispuiston vuoden 2010 kävijätutkimuksessa (Rantatalo & Ylläsjärvi 2011) asiakkaiden tyytyväisyyskeskiarvo oli latuverkoston suhteen 4,4, mikä tarkoittaa erittäin hyvää.

Pallas–Yllästunturin kansallispuiston sisällä on hiihtoreittejä ja latu-uria yhteensä 331 km. Huollettujen latujen pohjat on raivattu noin 6 metriä leveiksi, paikoin leveämmiksikin. Tällaiselle uralle mahtuvat perinteisen hiihdon ladut molempiin hiihtosuuntiin ja niiden väliin luisteluhiihtoon tarkoitettu luistelu-ura. Nykyiset latukoneet ovat niin leveitä, että latupohjien aukkoja on jouduttu viime vuosina leventämään.

Kansallispuiston ja sen lähialueen laduista huolehtii viisi latupoolia. Kolarin kunnan alueella Ylläksellä laduista vastaa Ylläksen matkailuyhdistys, joka kilpailuttaa urakoitsijan latuhooltoon. Muoniossa toimii kunnan ja yrittäjien ylläpitämä latupooli Muonion Mainiot Ladut. Pohjois-Kittilässä laduista huolehtii Kyrönperän Ladut ry ja Levin suunnasta tulevia latuja ylläpitää Levi Ski Resort Oy. Kansallispuiston pohjoispäässä Enontekiön Hetassa laduista huolehtii Ounaksen Tunturiladut Oy.

Pallas–Yllästunturin kansallispuistossa riittää sopivia latuja niin nuorille kuin vanhoille hiihtäjille. Kuvat: Maarit Kyöstilä

Tavoitteet

Säilytetään nykyinen latuverkosto ja kehitetään reitistöä palvelemaan puiston käyttöä murtomaahiihto- ja talviretkeilyalueena. Reittien määrää ei pääsääntöisesti lisätä. Reitistön kehittäminen toteutetaan yhteistyössä alueen käyttäjien ja matkailuyrittäjien kanssa. Ensisijaisena tavoitteena latureitistön kehittämisessä on ylläpitää riittävä palveluvarustus, joka helpottaa alueeseen tutustumisessa ja luonnon kokemisessa. Suunnittelua ja toteutusta ohjaavat kansallispuiston suojelulliset tavoitteet, kestävän käytön vaatimukset sekä käytettävissä olevat hoitoresurssit. Aika ajoin esitetään toiveita kansallispuistoon ulottuvista valaistuista laduista tai ensilumen harjoitusladuista. Ne sijoitetaan kuitenkin suojelullisista ja maisemallisista syistä kansallispuiston ulkopuolelle (Metsähallitus 2008).

Toimenpiteet

Latupohjien sulkemiseen tai ennallistamiseen ei ole tarvetta, jolleivät käytön pienuus tai luonnon-suojelulliset syyt sitä edellytä. Latujen huolto latukoneilla jatkuu. Turvallisuussyistä latuja voidaan parantaa ja tarkistaa niiden sijaintia suhteessa esimerkiksi lumivyöryvaaraan. Mahdolliset uudet latureitit linjataan kansallispuiston ulkopuolelle. Uusia latureittejä ei kansallispuistoon perusteta eikä nykyisiä latureittejä muuteta ilman painavia perusteita. Latupohjien leveys ja pohjantasaus riittävät suojelualueella kulkevilla latureiteilla pääsääntöisesti nykyisellä tasolla. Välttämättömät latupohjan kunnostukset, kuten kivien tai puiden poistoa, voidaan tehdä. Mutkissa ja mäkien alla latupohjaa on paikoin levennettävä turvallisuussyistä. Vuoden 2003 jälkeen on Aakenuksen alueen laduista lakkautettu Tammituvalta Pyhjärvelle vievä reitti. Latu oli kallis huoltaa, koska joen ylitys vaati jäädytyksen. Latujen huoltokustannusten noustessa on ladut luokiteltu kii-rellisyysluokkiin, joiden mukaan latuhuolto etenee.

4.3.2 Erämaaladut

Erämaaladut ovat latuja, jotka pohjataan paksun lumen aikana moottorikelkalla kansallispuiston huolto- ja valvontatöiden yhteydessä. Erämaalatujen pohjaa ei paranneta eikä reittejä levennetä.

Nykytila

Erämaalatuja on kansallispuiston pohjoisosissa välillä Sioskuru–Hannukuru–Montellin maja 23 km. Luontomatkailuyrittäjillä on joitain sopimuspohjaisia erämaalatureittejä, joita he käyttävät omissa yritystoiminnassaan.

Erämaalatu Hannukurun ja Montellin majan välillä on vain moottorikelkan jälki. Poroaidan yli on tehty silta. Kuvat: Maarit Kyöstilä.

Tavoitteet

Kansallispuistossa turvataan hiihtovaelluksen palvelutarpeet. Puiston syrjävyöhykkeiden erämainen luonne säilytetään. Metsähallituksen yhteistyöyrittäjien tarvitsemien latu-urien sijainti sovietaan sopimusta tehtäessä. Urien sijainnista neuvotellaan Metsähallituksen luonnonsuojeluprosessin ja tarvittaessa metsätalouden tulosalueen sekä kyseessä olevan alueen paliskunnan kanssa.

Toimenpiteet

Erämaalatureitti Rauhalasta Äkäskeronlelle merkitään (19 km). Reitti on suunniteltu kulkemaan Rauhalasta Porttaojan kautta Pahtavuoman autiotuvalle ja sieltä Hotelli Äkäskeronlelle, jossa reitti yhtyy koneellisesti hoidettuun latuverkostoon.

4.3.3 Lumikenkäily- ja talvikävelyreitit

Lumikenkäilyreittien ja talvisten kävelyreittien kysyntä on kasvanut 2000-luvulla sekä ulko- että kotimaisten kävijöiden keskuudessa. Tarve maastoon ja karttoihin merkityille reiteille on suuri. Nämä reitit noudattavat pääosin olemassa olevia kesäreittilinjauksia. Lumikenkäilyreittejä voidaan osoittaa tarpeen mukaan. Jos reittimerkintä on pysyvä, on se tehtävä niin, että kesäaikana lumikenkäilyreitistä ei muodostu uutta kesäreittiä.

Äkäslompolossa sijaitseva lumikenkäily- ja talvikävelyreitti Luontokeskus Kellokkaasta Kesänkijärvelle ja Latvamajalle on kansallispuiston ensimmäinen merkitty lumikenkäilyreitti. Reitti on kartassa vihreällä. © Metsähallitus 2012, © Maanmittauslaitos 1/MML/12.

4.3.4 Talvireittien kävijävirrat

Pallas-Yllästunturin kansallispuiston reittien kävijävirrat on selvitetty vuoden 2010 kävijätutkimuksen (Rantatalo & Ylläsjärvi 2011) ja polkujen kulumistutkimuksen (Vaittinen 2011) yhteydessä. Vuonna 2010 käytössä oli 33 kävijälaskuria, joista puistoon menevillä reiteillä oli 27 kpl ja luontokeskuksissa ja latukahvioissa 6 kpl. Laskureiden avulla seurataan jatkuvasti alueen käyntimääriä ja kävijävirtoja. Vuoden 2010 kävijätutkimuksessa (Rantatalo & Ylläsjärvi 2011) kysyttiin myös retkeilijöiden reittivalinnoista ja osa polkujen kävijävirroista on määritelty vastausten perusteella.

Ounastunturin alueen latujen kävijävirrat

Reitti, reittinumero	Kävijävirrat, kesä - talvi	Palvelurakenteet
Ounasjärvi–Pyhäkero, 95	9234 k - 12238 t	autiotupa, latukahvila
Punasjärvi–Pyhäkero, 94	84 k - 4964 t	autiotupa, latukahvila
Ounasjärvi länsi–Sammalvaara-latu, 92	0 k - 3605 t	laavu, tulentekopaikka
Ounasjärvi itä–Pyhäkero, 93	168 k - 4441 t	autiotupa, latukahvila
Pyhäkero–Haaravaara–Sioskuru, 91	9906 k - 4180 t	autiotupia 2, latukahvila
Sioskuru–Hannukuru, 87	9794 k - 5643 t	autio- ja varaustupa, kota, sauna
Hannukuru–Keräsjärvi, 85	0 k - 3292 t	
Keräsjärvi–Sieppijärven latu, 82	72 k - 2038 t	
Montell–Keräsjärvi, 80	72 k - 1985 t	autiotupa
Montell–Vuontisjärvi, 81	7843 k - 8255 t	
Vuontisjärvi–Varkaanjärvi, 83	144 k - 6740 t	
Varkaanjärvi–Hannukuru, 86	144 k - 3553 t	

Pallastunturin alueen latujen kävijävirrat

Reitti, reittinumero	Kävijävirrat, kesä - talvi	Palvelurakenteet
Pallas p-alue, 10 km:n lenkki, 67	493 k - 10554 t	
Pallas–Laattaanjänkkä, 70	260 k - 8203 t	
Pallas–Nammalakuru kesäreitti, 71	14254 k - 1724 t	kota
Laattaanjänkkä–Sieppijärvi, 72	246 k - 836 t	
Laattaanjänkkä–Kortevuoma, 73	493 k - 8308 t	
Kortevuoma–Sieppijärvi, 76	164 k - 836 t	
Kortevuoma–Nammalakuru, 75	329 k - 7367 t	autio- ja varaustupa
Nammalakuru–Montellinmaja, 78	13671 k - 8882 t	autiotupa
Nammalakuru–Saivojärvi, 77	739 k - 6061 t	
Saivojärvi–Vuontisjärvi, 79	288 k - 5695 t	
Pallas–Sarvijärvi–Saivojärvi, 74	1890 k - 6531 t	laavu
Pallas–Mäntyrova, 62	0 k - 9091 t	autiotupa
Mäntyrova–Torassieppi, 64	1397 k - 6427 t	
Mäntyrova–Laaksivaara, 63	1314 k - 8412 t	
Pallas–Sammaltunturi, 58	0 k - 4703 t	päivätupa
Sammaltunturi–Jeris, 59	2785 k - 9080 t	
Sammaltunturi–Keimiöjärvi, 55	0 k - 8099 t	autio- ja vuokratupa
Keimiöjärvi–Koivarova, 53	2519 k - 7785 t	
Koivarova–Jeris, 54	1915 k - 7890 t	

Yllästunturin alueen latujen kävijävirrat

Reitti, reittinumero	Kävijävirrat, kesä - talvi	Palvelurakenteet
Rauhala-Äkäskero, 50	636 k - 472 t	autiotuvat
Äkäskero-Peurakaltio, 49	3305 k - 9444 t	latukahvila
Äkäskero-Linkukero, 48	2351 k - 1299 t	kota
Peurakaltio-Kutujärvi, 47	699 k - 17825 t	autiotupa
Kutujärvi-Kotamaja, 46	636 k - 18298 t	latukahvila, kota
Moloslaki-Kirgiisitie, 97	699 k - 354 t	
Pyhäjärvi-Karhukodan risteys, 43	4804 k - 24082 t	autiotupa
Pyhäjärvi p-alue-Vareslaki, 42	2161 k - 1535 t	kota, laavu
Vareslaki-Pyhäjärvi, 41	3114 k - 1653 t	autiotupa
Vareslaki-Moloslaki, 40	8262 k - 7437 t	
Totovaaran pirtti-Porokämpä, 37	3813 k - 5902 t	autiotupa, vuokrakämpä
Totovaaran pirtti-Pyhäjärvi, 36	0 k - 4486 t	vuokrakämpä, kota, laavu
Kirgiisitie-Pyhäjärvi, 35	0 k - 12868 t	autiotupa
Kirgiisitie-Porokämpän ja Pyhäjärven risteys, 34	3368 k - 9208 t	
Totovaaran pirtti-Moloslehon risteys, 31	6308 k - 10743 t	
Moloslehon risteys-Tammitupa, 30	890 k - 11333 t	autiotupa
Tammitupa-Villenkämpän risteys, 28	0 k - 20304 t	
Iso Totovaara-Villenkämpä, 27	381 k - 12159 t	autiotupa
Pyhäjärvi pohjoispää-Pyhäjärvi eteläpää, 32	6688 k - 10850 t	kota (2), autiotupa, laavu (3)
Tammitupa-Karhukota, 29	433 k - 20541 t	autiotupa, kota
Kittiläntie-Villenkämpä, 26	124 k - 13222 t	autiotupa
Latvamaja-Villenkämpän risteys, 25	62 k - 27624 t	latukahvila
Karhukota-Hangaskurun risteys, 24	495 k - 33054 t	kota
Kutujärvi-Pyhäjärvi, 45	1299 k - 10034 t	autiotupa, kota
Kotamaja-Kutujärvi, 44	1237 k - 21367 t	latukahvila, kota, autiotupa
Kesänkijärvi, itä-Latvamaja latu, 12	0 k - 159302 t	

4.4 Kesäreitit

Kesäreittejä ovat retkeily- ja vaellusreitit sekä luontopolut. Osa kesäreiteistä on esteettömiä. Kesäretkeilyreittejä on kansallispuistossa yhteensä 244 km. Tämän lisäksi on 54 km teemallisia luontopolkuja. Yhteensä kansallispuistossa ja sen ympäristössä on 18 luontopolkua. Vuonna 2007 osa Ylläksen reiteistä merkittiin saksalaisen Nordic Fitness Sports Park -standardin mukaisiksi sauvakävelyreiteiksi.

Kansallispuiston kesäreitit ovat kohtalaisessa kunnossa. Vuoden 2010 kävijätutkimukseen (Rantatalo & Ylläsjärvi 2011) vastanneiden kesäkävijöiden tyytyväisyyskeskiarvo polkuverkoston osalta oli 4,1, mikä on huonompi kuin talvikävijöiden tyytyväisyys latuverkoston mutta silti hyvä.

4.4.1 Esteettömät reitit

Pallas-Yllästunturin kansallispuistossa ja sen lähistöllä on muutamia esteettömiä reittejä palveluneen (taulukko 4). Uusin on Äkäslompolon Kesänkijärven esteetön palveluvarustus, joka sisältää kaksi laituria kalastusta ja veneilyä varten, luontopolun pysäköintialueelta Kesänkijärven päähän, tulentekopaikan, leveän pitkoston ja kuivakäymälät. Leveä pitkostus ulottuu aina Kesängin keitaan latukahvilalle asti. Pallastunturin alueella esteettömiä reittejä on Pallaskodalle vievä Orava-Avenue ja Porokämpälle vievä tie sekä Pyhäjoen luontopolun alkupää. Kansallispuiston lähistöllä valtion metsätalousmailla sijaitsevat osittain esteettömät reitit Pakasaivon nähtävyyshäikylle (270 m), Äkässaivon luontopolun kodalle (1 100 m) sekä Äkäsmyllylle (380 m).

Kesänkijärven ympäristöön on rakennettu hyvä esteettömien palveluiden kokonaisuus. Kuvat: Maarit Kyöstiä.

Taulukko 4. Pallas–Yllästunturin kansallispuiston esteettömät reitit.

Reitti, reittinumero	Kävijävirta, kesä, talvi	Palvelurakenteet	Pitkokset, kestäväointi	Sillat ym.	Kuntoluokat ym.	Vaativuus
Kesänkijärvi, p-alue– Kesänkijärvi, tulipaikka, 11	22 315 k 41 936 t	2 laituria, laavu, invakuivakäymälä, puusuoja	leveä pitkos 40 m, pitkos 190 m, sorastus 1700 m		valmistunut 2010, 1,7 km sorastusta, kunto hyvä	
Kellokas– Varkaankuru, 9	37 839 k 16 946 t	infokota, tulistelukota, puusuoja, luontopolkuopasteita	sorastus 780 m		valmistunut 2010, hyvä	
Aakenuksen Pyhäjärvi, 32	6 688k 10 850 t	kota, laavu, opastuskatos, syväkeräysastiat, lokasäiliökäymälä	p-alue sorastettu		valmistunut 2000, hyvä	
Pallastunturintie– Pallaskota, "Orava-Avenue", 66	4 272 k 4 859 t	kota, vuokrakota, invakuivakäymälä, kohdeopasteet 7, tulentekopaikka	mursketie 700 m		valmistunut 2005, hyvä	
Pallastunturin luontokeskus– Porokämpä, tie	ei mitattu	Vatikurun luontopolku, itäinen tieosuus	mursketie 1140 m, pyörätuolipitkos 53 m		valmistunut 2007, hyvä	
Pyhäjoen luontopolku, 60	5 346 k 366 t	luontopolku, kohdeopasteita 14	murskepolku 400 m, pyörätuolipitkos 90 m, pitkos 590 m		sorastus ja pyörätuolipitkos 2002, hyvät, osa pitkoksista kohtalaisia	

Pallastuntureilla pääsee esteettömästi Vatikurun Porokämpälle ja Pallaskodalle, joka on vuokrakota ryhmien käyttöön. Kuvat: Maarit Kyöstiä.

4.4.2 Ounastunturien alue

Jyppyrän reitit

Tunturi-Lapin luontokeskus sijaitsee Jyppyrän juurella Hetassa, Pallas-Yllästunturin kansallispuiston pohjoispuolella. Jyppyrän ympäristössä on useita retkeilyreittejä ja kaksi luontopolkua.

Reitti	Käyntikerrat	Palvelurakenteet	Pitkokset, kestäväointi	Sillat ym.	Kuntoluokat ym.	Vaativuus
Jyppyrän polku, 1,3 km		puolikota kohdeopasteet, huonot		maastoportaat 24 m maastoportaat 53 m	2005, hyvä 2005, hyvä keskinkertaiset	
Peurapolku, 2,6 km		luontopolku, kohdeopasteet 7 kpl	pitkos 252 m		keskinkertainen polun linjausta muutettu 2009	
Palosenjärven polku, 9,3 km			pitkos 302 m	silta		
Pahtajärven polku, 18,2 km		Sissangin kota laavu	pitkos 804 m	silta	1997, hyvä keskinkert.	

Jyppyrän reiteille pääsee Tunturi-Lapin luontokeskuksen pihasta. Peurapolku on teemapolku, joka kertoo metsä- ja tunturipeurasta sekä peuranpyynnistä. Kuvat: Maarit Kyöstiä.

Vaellusreitti Hetta–Pallas, 44 km

Vuonna 1934 linjattu Hetta–Pallas-reitti on Pallas–Yllästunturin kansallispuiston vanhin reitti. Hetan päässä reitille pääsy vaatii venekuljetuksen Ounasjärven yli. Hetassa on muutama matkailuyrittäjä, jotka tarjoavat venekuljetusta Ounasjärvellä.

Reitti, reittinumero	Kävijävirit, kesä, talvi	Palvelurakenteet	Pitkokset, kestäväointi	Sillat ym.	Kuntoluokat, ym.	Vaativuus
Hetta–Pyhäkero, 95 5,2 km	9 234 k 12 238 t	autiotupa latukahvila	pitkos 688 m		hyvä, 2005 hyvä, 1957 hyvä	
Pyhäkero–Sioskuru, 91 7,1 km	9 906 k 4 180 t	autio- ja varaustupa (1969), korjattu 2007, hyvä	pitkos yhteensä 448 m		hyvä 316 m (2009), huono 132 m	
Sioskuru–Tappuri, 91 2,0 km	9 906 k 4 180 t	autiotupa (1957), keskinertainen	pitkos 74 m	silta	2006, hyvä keskinkertainen	
Tappuri–Pahakuru, 87 7,6 km	9 794 k 5 643 t	autiotupa (1978), keskinertainen	pitkos 959 m	2 siltaa	2006, hyvä 2006, hyvät	
Pahakuru–Hannukuru, 87, 1,5 km	9 794 k 5 643 t	autiotupa (1969), hyvä varaustupa, sauna (2006), hyvät kota (1995), keskink.	pitkos 187 m		2006, hyvä	
Hannukuru–Suaskuru, 85 5,2 km	11 282 k 3 292 t	kota (2003), hyvä	pitkos 311 m	silta	huono keskinkertainen	
Suaskuru–Montell, 84 6,3 km	12 771 k 993 t	autiotupa (1946), huono	–		paliskunnan omistuksessa	
Montell–Nammalakuru, 78	13 671 k 8 882 t	autio- ja varaustupa (1969), keskinkertainen, kotakahvila (1994), hyvä	pitkos 71 m		2006 pitkos, hyvä	
Nammalakuru–Rihmakuru– Pyhäkero, 71 7,2 km	14 254 k 1 724 t	kota, hyvä	pitkos 267 m		2006, hyvä	
Taivaskero risteys– Pallastunturi, 69, 3,0 km	36 230 k 1 724 t	kohdeopasteet 7 kpl (2007), hyvät	pyörätuoli- pitkos 539 m		2000, hyvä reitti rinteessä erittäin kulunut	

Montellin maja on Kyrön paliskunnan omistuksessa oleva autiotupa. Nammalakurun kotakahvila on vuokrattu yrittäjälle ja se on avoinna sesonkiaikoina. Kuvat: Maarit Kyöstiä.

Hetta–Pallas-reitti on kulunut pahoin rinnekohtissa. Pallastunturilla polun kestäväintä tehdään vuonna 2011 ympäristöministeriön rahoituksella. Kuvat: Maarit Kyöstiä.

Ounasjärvi–Pyhäkero, 5,2 km

Reitti, reittinumero	Kävijävirit, kesä, talvi	Palvelurakenteet	Pitkokset, kestäväointi	Sillat, ym.	Kuntoluokat ym.	Vaativuus
Ounasjärvi–Pyhäkero at, 95	9 234 k 12 238 t	autiotupa, latukahvila	pitkos 688 m		hyvä, 2005 hyvä, 1957 hyvä	

Mustavaara–Pyhäkero, 1,4 km

Reitti, reittinumero	Kävijävirit, kesä, talvi	Palvelurakenteet	Pitkokset, kestäväointi	Sillat, ym.	Kuntoluokat ym.	Vaativuus
Mustavaaran tie–Pyhäkero at, 93	168 k 4 441 t	autiotupa, latukahvila	pitkos 215 m	silta	tie yksityistie, ei virallinen reitti kansallispuistoon	

Ketomella–Hietajärvi–Pippovuoma, 8 km

Pippovuoman suopolku (pitkoksia 2 702 m) linjataan pois suolta ja reitti siirretään kulkemaan Ketomellasta Punkaharjun kautta Hietajärvelle. Polku voidaan toteuttaa teemallisena luontopolkuna. Reitillä tarvitaan uusi tulentekopaikka, käymälä ja puuvarasto Hietajärvelle.

Reitti	Kävijävirit, kesä, talvi	Palvelurakenteet	Pitkokset, kestäväointi	Sillat ym.	Kuntoluokat ym.	Vaativuus
Ketomella–Hietajärvi	2021 k	vaatimaton tulentekopaikka ja käymälä	mönkijäpitkoksia 52 m		keskinkertaiset	
Hietajärvi–Punkaharju		tulentekopaikka Punkaharjulla			uusi reitti, linjattava	
Punkaharju–Ketomella, 88	756 k 261 t	luontotorni	pitkoksia 939 m	silta		

Pippovuoma on Tunturi-Lapin edustavimpia aapasointa. Pitkän pitkospolun ylläpidosta on päätetty luopua. Reitti jää kuitenkin kulkemaan kauniiden maisemien äärelle Punkaharjulla. Kuvat: Maarit Kyöstiä.

Maraston valtiospolku, 8,2 km

Maraston poroerotuspaikalle menevä vanha Tiehallinnon polku on siirtymässä Metsähallitukselle. Mikäli vanha valtion polku Ketomellasta Tappurin autiotuvalle halutaan kunnostaa, voidaan siitä tehdä teemallinen kulttuuriretkeilyreitti. Reitti on mahdollista linjata kulkemaan kangasmaita Kylmäsen- ja Siosvaaran rinteellä, jolloin pitkostusta tai kestäväointiä tarvitaan vähemmän kuin nykyisellä sijainnilla.

Reitti, reitti-numero	Kävijävirit, kesä, talvi	Palvelurakenteet	Pitkokset, kestäväointi	Sillat ym.	Kuntoluokat ym.	Vaativuus
Ketomella–Tappuri, 89	3 190 k 993 t	autiotupa (1957), keskinkertainen	pitkos 33 kpl, ensimmäiset 10. 392 m		erittäin huono	

Tiehallinnon polun pitkokset ovat paikoin hyvin huonossa kunnossa. Maraston perinteistä poroerotusaitaa on kunnostettu 1990-luvulla WWF:n talkooleirillä. Aita on edelleen alkuperäisessä käytössä. Kuvat: Maarit Kyöstiä.

Marastojoen ylittävät mönkijäsillat vaativat kunnostusta. Laavuruoteet ovat odottamassa erotusajaa. Laavu on perinteinen tilapäinen majoituspaikka. Marastossa on nykyisin useita poromiesten kämppiä erotusajan käyttöön. Kuvat: Maarit Kyöstiä.

Ketomella–Hietajärvi–Tappuri, 10 km

Näkkälän paliskunnan poromiehet kulkevat Maraston poroerotuspaikalle tätä kautta, samoin kansallispuiston kesäkauden huoltoajo Pahakurulle ja Hannukurulle. Reitti kunnostetaan mönkijäkäytön kestäväksi ja samalla siitä tehdään kesäretkeilyreitti Ketomellasta Hetta–Pallas-reitille. Reitin perustaminen vaatii ensimmäisenä pysäköintialueen rakentamisen Ketomellaan reitin alkuun. Reitin alkupäässä on paliskunnan erotusaita, jonne on ajoittain runsaasti liikennettä.

Reitti	Kävijävirrat	Palvelurakenteet	Pitkokset, kestäväointi	Sillat ym.	Kuntoluokat ym.	Vaativuus
Ketomella–Hietajärvi	2021 k	vaatimaton tulentelepaikka	mönkijäpitkoksia 52 m		p-alue puuttuu	
Hietajärvi–Tappuri	ei mitattu	autiotupa (1957), keskinkertainen	mönkijäpitkos		vaatii kestäväinnin erityisesti rinteissä	

Hietajärven reitillä on mönkijäpitkoksia ja siirrettävä kävijälaskuri Pitkäjärven kohdalla. Hietajärvellä on tällä hetkellä vaatimaton tulentelepaikka. Kuvat: Seija Olkkonen.

Seiposen rinteessä reitti on pahoin kulunut ja mönkijäliikenne hakeutuu uusille urille. Reitti on kestäväitävä huolellisesti. Kuvat: Maarit Kyöstiä.

Rinteet ovat haastavia kunnostettavia. Paljakalla Pippokeron kupeella reitti kestää hyvin. Kuvat: Maarit Kyöstiä.

Puolitaipaleen polku, 2,7 km

Vanha postipolku Kajangista Hettaan kulkee Puolitaipaleen metsänvartijantilan kautta. Pohjoisessa se yhtyy metsäautotieverkostoon. Reitillä sallitaan maastopyöräily ja ratsastus.

Reitti	Kävijävirrat	Palvelurakenteet	Pitkokset, kestäväointi	Sillat ym.	Kuntoluokat ym.	Vaativuus
Vuossukkaseläntie–Puolitaival	ei mitattu	autiotupa, hyvä		silta		

4.4.3 Pallastunturien alue

Vuontisjärvi–Montellinmaja, 4,3 km

Montellinmajalle ja Hetta–Pallas-reitille vievä polku on kovassa käytössä. Reitin eroosio-ongelmat on ratkaistava pikaisesti. Reittiä käytetään kesällä kansallispuiston huoltoajossa sekä Kyrön paliskunnan porotoihin liittyvässä mönkijäajossa. Rinne on kestäväitävä pikaisesti. Reitti on osa Kerässiepin ja Ylikyrön välistä entistä Tiehallinnon polkua.

Reitti, reitinnumero	Kävijävrrat, kesä, talvi	Palvelurakenteet	Pitkokset, kestäväointi	Sillat ym.	Kuntoluokat ym.	Vaativuus
Vuontisjärvi–Montellinmaja, 81	7 843 k 8 255 t	paliskunnan porokämpä autiotupana	pitkos 100 m, mönkijäpitkos 100 m, sorastettu 700 m		huono keskinkertainen hyvä koko reitti kestäväitävä	

Montellin majalle menevä reitti on kestäväity alkupäästä sorastamalla ja mönkijäpitkoksilla. Ylempänä reitti leviää mönkijäliikenteen ja kulkijoiden alla. Kuvat: Maarit Kyöstiä.

Vuontisjärvi–Montellinmaja–Keräsjärvi, 8 km

Vuontisjärvi–Montellinmaja-osuus on kovassa käytössä, mutta väliltä Montellinmaja–Keräsjärven eteläpää polku on pääosin hävinnyt.

Reitti	Kävijävirit, kesä, talvi	Palvelurakenteet	Pitkokset, kestäväointi	Sillat ym.	Kuntoluokat ym.	Vaativuus
Vuontisjärvi–Montellinmaja, 81	7 843 k 8 255 t	paliskunnan porokämpä autiotupana	pitkos 100 m, mönkijäpitkos 100 m, mursketie 2001, 700 m, hyvä		rinne kestäväoittävä perusteellisesti	

Kerässiepiästä Montellin majalle menevä Tiehallinnon lakkautettava valtionpolku on kunnostettu 2000-luvun alussa Kerässiepiästä Keräsjärvelle. Kansallispuistossa polku on käyttämättömänä pääosin hävinnyt. Kuvat: Maarit Kyöstiä.

Pallas–Mäntyrova–Olos, 23 km

Reitti, numero	Kävijävirit, kesä, talvi	Palvelurakenteet	Pitkokset, kestäväointi	Sillat ym.	Kuntoluokat ym.	Vaativuus
Pallastunturi–Mäntyrova, 67	4 533 k 9 091 t	autiotupa 1982, hyvä, kunnostettu 2010	pitkos 360 m		reitti kunnostettu 2010, hyvä, reitinosa 4,9 km	
Mäntyrova–Torassieppi, 64	1 397 k 6 427 t	Uusipalon kota, huono, 1989	pitkos	silta, haltija yhdistys	Uusipalon kota on syrjässä reitiltä, reitinosa 10,7 km	
Torassieppi–Olos	ei mitattu				Vaellusreitti jatkuu Olokselle, reitinosa 8,2 km	

Mäntyrovan autiotupa on yksi Pallastunturin alueen reittien solmukohdista. Kuvat: Maarit Kyöstiä.

Vatikurun luontopolku, 3 km

Polku lähtee Pallastunturin luontokeskukselta ja kiertää lenkin Pallastuntureiden kupeella. Polun teemana on tunturiseudun luonto, kulttuuri ja matkailun historia. Luontopolkutauluja on yhteensä 16 kpl.

Reitti, numero	Kävijävirrät, kesä, talvi	Palvelurakenteet	Pitkokset, kestäväointi	Sillat ym.	Kuntoluokat ym.	Vaativuus
Pallastunturi I-k-hissin tie, länsipuoli, 69 k, 69 +74 t	36 230 k 8 255 t	Paliskunnan porokämpä, suljettu, 16 kohdeopastetta	pyörätuolipitkos 539 m sorastus 1 362 m	kivisilta	2000, hyvä maisemataideteos 2010, hyvä	
Pallas-Sarvijärvi latu, 74	1 890 k					
hissin tie-luontokeskus, itäpuoli	ei mitattu		mursketie 1 100 m		2007, uudelleen 2010, hyvä	

Vatikurun luontopolulla on maisemataideprojektin tuottama kivisilta. Leveät pitkokset ovat tarpeen suurten kävijämäärien takia. Kuvat: Maarit Kyöstiä.

Vatikurun luontopolku kulkee vanhan Pallas hotellin raunioiden kautta. Risteilevät polut on ohjattu yhdelle reitille. Kuvat: Maarit Kyöstiä.

Vatikurun luontopolku ja Hetta–Pallas-reitin alkupää kunnostettiin Ympäristöministeriön rahoittamassa Pallas-hankkeessa vuonna 2010. Kuvat: Maarit Kyöstiä.

Pallaksen luontolatu, 3 km

Hotelli Pallaksen kulmalta lähtevä luontolatu esittelee tunturin talvista luontoa ja talvesta selviytymisen keinoja.

Reitti	Kävijävirrät	Palvelurakenteet	Pitkokset, kestäväointi	Sillat ym.	Kuntoluokat ym.	Vaativuus
ympyräreitti Pallas-hotelliilta	ei mitattu	teematauluja 15 kpl	moottorikelkalla pohjustettu latu			

Pallastunturin ladut, Pallas–Nammalakuru ja 10 km lenkki

Reitti, numero	Kävijävirrät, kesä, talvi	Palvelurakenteet	Pitkokset, kestäväointi	Sillat ym.	Kuntoluokat ym.	Vaativuus
Pallas–Nammalakuru, 70	260 k 8 203 t	autio- ja varaus-tupa, kotakahvila				
10 km lenkki, 68	10 554t					

Taivaskeron kierros, 8 km

Luontokeskuksen ja Pallas-hotellin kulmalta lähtevä ympyräreitti erkanee Pallas–Hetta -reitiltä Taivaskerolle ja palaa Laukukeron kautta hissirinnettä alas hotellille ja luontokeskukselle.

Reitti, numero	Kävijävirit, kesä	Palvelurakenteet	Pitkokset, kestäväointi	Sillat ym.	Kuntoluokat ym.	Vaativuus
ympyräreitti luontokeskukselta, 69	36 230 k	osin Vatikurun luontopolulla, paliskunnan porokämpä, suljettu	pyörätuolipitkos 539 m, sorastus 1 362 m		2000, hyvä 2010, hyvä Laukukeron hissirinteen polku levinnyt	

Taivaskeron kierroksen polku nousee Laukukerolle hissirinnettä myöten, jatkaa keron laitaa Taivaskerolle ja palaa takaisin Pyhäkeron laidassa kulkevaa Hetta–Pallas-reittiä myöten. Kuvat: Maarit Kyöstiä.

Palkaskeron kierros, 6,5 km

Luontokeskuksen ja Pallas-hotellin kulmalta lähtevä ympyräreitti erkanee Kyrön paliskunnan porokämpän tieltä poroaidan suuntaan ja nousee Palkaskeron laelle. Reitti palaa Pallaskodan kautta Orava-Avenuetä takaisin Pallastunturin tielle ja luontokeskukselle.

Reitti, numero	Kävijävirit, kesä, talvi	Palvelurakenteet	Pitkokset, kestäväointi	Sillat ym.	Kuntoluokat ym.	Vaativuus
ympyräreitti luontokeskukselta, 96	739 k 0 t	vuokra- ja avoin kota, tulentekopaikka, invakäymälä, maisemataideteoksia 7 kpl	Orava-Avenuen murskepolku 700 m		kestäväointi Pallas-hankkeessa 2010–2011	

Palkaskeron kierros nousee jyrkästi keron laelle. Loivemmissa kohdissa polku on paikoin kulunut. Kuvat: Maarit Kyöstiä.

Pallas–Hanhivuoma–Mäntyrova–Pallas, 12 km

Polku lähtee luontokeskukselta Pallaskodan kautta etelään, seuraa Hanhivuoman rajoitusvyöhykkeen rajaa Killinpoikainjärvien pohjoispuolella, kääntyy Mäntyrovalla ja palaa takaisin Pallastunturille.

Reitti, numero	Kävijävirit, kesä, talvi	Palvelurakenteet	Pitkokset, kestäväointi	Sillat ym.	Kuntoluokat ym.	Vaativuus
Pallastunturi– Pallastunturin tie, 66 latu etelään 58	4 272 k 4 859 t 4 546 t	kota, varauskotta, tulipaikka, invakäymälä, hyvät, 7 kohdeopastetta	murskepolku 700 m, Orava Avenue, 2005		kestävyöity 2005, alku esteetön, viitoitus Pallaskodalta etelään puutteellinen	
Pallastunturin tie– Mäntyrova, 62	1 218 k 0 t	autiotupa 1982, hyvä, kunnostettu 2010	pitkos 729 m		keskinkert. 125 m, huono 604 m	
Mäntyrova– Pallastunturi, 67	4 533 k kesäreitti		pitkos 360 m		pitkokset uusittu 2010	

Pallas–Mäntyrova–Jeris, 15 km

Reitti, numero	Kävijävirit, kesä, talvi	Palvelurakenteet	Pitkokset, kestäväointi	Sillat ym.	Kuntoluokat ym.	Vaativuus
Pallastunturi– Mäntyrova, 67, 65	4 533 k 9 091 t	autiotupa 1982, hyvä, kunnostettu 2010	pitkos 360 m		pitkokset uusittu 2010	
Mäntyrova– Laaksivaara, 63	1 314 k 8 412 t		pitkos 1 593 m		keskeneräistä pitkostusta 200 m	
Laaksivaara– Jeris, luvut reitin 59	2 785 k 9 080 t		osin kuntopolkua 59	Jerisportti, latusilta poroaidan yli	hyvä, 2009	

Maisema Lehtirovan kupeelta. Laaksivaaran kankaat ovat helppokulkuisia. Latu- ja kesäreitti kulkevat pääosin samaa uraa. Kuvat: Maarit Kösttilä.

Pyhäjoen luontopolku, 3,5 km

Polku lähtee Pallaksentien pysäköintialueelta Pyhäjoen alajuuksulta. Luontopolku esittelee 17 teemataululla Pyhäjokivarren lehtomaista kuusikkoa ja sen eliöstöä.

Reitti nro	Kävijävirrät, kesä, talvi	Palvelurakenteet	Pitkokset, keskiväli	Sillat ym.	Vaativuus	Kuntoluokat ym.
Pyhäjoen luontopolku, 60	5 346 k 366 t	luontopolku, kohdeopasteet 14 kpl	pyörätuolipitkos 90 m, murskepolku 400 m, pitkos 590 m, keskinkert.	2 siltaa, hyvät		kestävyty 2005, alku esteetön, pyörätuolipitkos 2002
Pyhäjoen Ip-Lommoltunturi, 57	3341 k 0 t		pitkos 91 m, keskinkert.			
Majavaojantie-Punainenhiekkä at, 61	6 653 k 209 t	autiotupa (1981)	pitkos			hyvä, kunnostettu 2007

Pyhäjoen luontopolku on alkuosastaan esteetön. Luontopolku kulkee paikoin rehevässä kotkansiipilehdossa. Kuvat: Maarit Kyöstiä.

Luontopolku ylittää Pyhäjoen kolmeen kertaan. Kuvat: Maarit Kyöstiä.

Luontopolun varrella ovat Pakasmaan vanhat niityt latoineen ja Pallaksentien maisemataideteokset. Kuvat: Maarit Kyöstiä.

Jeriksen kuntopolut ja valaistut ladut, 10,6 km

Pohjustettu kuntopolkuverkosto ja valaistu latu sijaitsevat hotelli Jeriksen lähetyvillä Laaksiväärassa ja Tunturinvierimaassa. Muonion Mainiot Ladut -latupooli ylläpitää latuja.

Reitti, numero	Kävijävrrat kesä, talvi	Palvelurakenteet	Pitkokset, kestäväointi	Sillat ym.	Vaativuus	Kuntoluokat ym.
Jeris–Jeris, 59	2 785 k 9 080 t		murske- ja purupolku 10,6 km	latusilta poroaidan yli		kävijävrrtoja ei eroteltu Sammaltunturin tiestä

Sammaltunturin vanha tie, 7,5 km

Vanha tie Kutunivasta Pallastunturille ja Pallasjärvelle on maisemiltaan erittäin kaunis. Maastopyöräily on sallittu tällä vanhalla tiepohjalla.

Reitti, numero	Kävijävrrat kesä, talvi	Palvelurakenteet	Pitkokset, kestäväointi	Sillat ym.	Vaativuus	Kuntoluokat ym.
Lommoltunturi p-alue–Jeris, 59	2 785 k 9 080 t	Mustavaara at	vanha tie			hyvä paliskunnan, keskin-kertainen

Sammaltunturin kupeelle nouseva vanha tie on maisemiltaan erinomainen. Tieltä poikkeaa polku Mustavaaran vanhalle porokämpälle, joka palvelee autiotupana. Porokämpä on Kyrön paliskunnan omistuksessa. Kuvat: Maarit Kyöstillä.

Keimiöjärven polku, 3,5 km

Koivarovan pysäköintialueelta vie polku Keimiöjärven autio- ja vuokratuvalle. Autiotuvalta kesäreitti jatkuu ja yhtyy 1,5 km:n päässä Pallas–Ylläs-vaellusreittiin.

Reitti, nro	Kävijävirit, kesä, talvi	Palvelurakenteet	Pitkokset, kestäväointi	Sillat ym.	Kuntoluokat ym.	Vaativuus
Koivarova–Keimiöjärvi, 53	2 519 k 7 785 t	autiotupa 1962, keskinkertainen	murskepolku 100 m pitkos 1 151 m	silta	2007, hyvä 2006, hyvä 2005, hyvä	
Jeris–Koivarova, 54	1 915 k 7 890 t					
Lommoltunturi–Keimiöjärvi, 56 k, 55 t	5 745 k 8 099 t		pitkos 30 m		keskinkertainen	
Keimiöjärvi at–Pallas–Rauhala–reitti, 53	2 519 k					
Keimiöjärvi at–Keimiöjärvi vt, 1,4 km	ei mitattu	vuokratupa 1987, hyvä			pitkokset odottavat asentamista	

Koivarovasta Keimiöjärvelle kulkeva reitti on sekä kesä- että latureitti. Keimiöjärven rannan tulentekopaikka on jo parhaat päivänsä nähnyt. Kuvat: Maarit Kyöstiä.

Keimiöjärven päivä- ja vuokratupa ovat suhteellisen kovalla käytöllä ympäri vuoden. Kuvat: Maarit Kyöstiä.

Keimiötunturi

Keimiötunturin laki on vanha maisemien ihailupaikka. Reittiä ei kuitenkaan kunnosteta eikä viitoiteta, jotta se ei kuluisi nykyistä enempää.

Keimiötunturin rinteiden polku on helposti kuluva, jos käyttö kasvaa nykyisestä. Kestävöinti vaatisi portaiden rakentamisen, mikä ei tällä suunnittelukaudella ole järkevää. Kuvat: Maarit Kyöstiä.

Ruoppaköngään polku, 400 m

Kulkujoen Ruoppaköngäs on Kittilä–Muonio-tieltä (nro 79) helposti saavutettava nähtävyyshakke. Itse köngäs on tulva-aikojen ulkopuolella vaatimaton, mutta järeäpuustoinen ja rehevä vanha metsä on luonnoltaan arvokas. Kävijöitä Ruoppaköngäällä on sen verran paljon, että maaston kuluminen on rakentamattomalla kohteella ongelma. Kohde vaatii polun kestävöinnin ja vähintään levähtämiseen soveltuvat rakenteet.

Reitti nro	Kävijävirrät, kesä, talvi	Palvelurakenteet	Pitkokset, kestävöinti	Sillat ym.	Kuntoluokat ym.	Vaativuus
polku tieltä Kulkujoelle, 51	980 k 354 t				vaatii kestävöintiä	

Ruoppaköngään polun kuluminen kertoo suuresta kävijämäärästä. Kulkujoki onkin kaunis retkikohta rehevine rantoineen. Kuvat: Maarit Kyöstiä.

Vaellusreitti Pallas–Ylläs, 59 km

Vaellusreitti Pallastuntureilta Ylläkselle on merkitty ensimmäisen kerran 1950-luvulla. Reitti on kuitenkin ollut vähäisellä käytöllä ja paikoin polku on ollut kadoksissa. Reitti merkittiin uudelleen 2000-luvun alussa ja Pahtavuomalle siirrettiin Ulkujärveltä valvontakämppä toiseksi autiotuvaksi. Ulkujärvelle kämppä oli siirretty Iso Ylläkseltä, jossa se oli ollut palovartijan majana. Kutujärven niitypirtti on myös kunnostettu autiotupakäyttöön, ja on odotettavissa, että yhä useammat kävijät löytävät reitin lähivuosina.

Reitti nro	Kävijävrrat, kesä, talvi	Palvelurakenteet	Pitkokset, kestävöinti	Sillat ym.	Kuntoluokat ym.	Vaa- tivuus
Pallastunturi– Mustakero, 56	5 745 k 0 t	autiotupa	pitkos 120 m	pitkos silta	1980, hyvä 2006, hyvä 1985, hyvä	
Mustakero– Rauhala, 52	1 320 k 0 t					
Rauhala– Pahtavuoma, 50	636 k 472 t	Pahtavuoma at Pahtavuoma at 2	pitkos 90 m		keskinkertai- nen 2006, hyvä	
Pahtavuoma– Äkäskero, 50	636 k 472 t		pitkos 307 m		2006, hyvä	
Äkäskero– Peurakaltio, 49	3 305 k 9 444 t	savottakämppä- latukahvila (1963), hyvä	pitkos 71 m		2006, hyvä	
Peurakaltio– Kutujärvi, 47	699 k 17 825 t		pitkos 255 m		2006, hyvä	
Kutujärvi– Kotamaja, 44	1 237 k 21 367 t	kota (1998), hyvä, latukahvila (1969), keskinkert.	pitkos 126 m		2006, hyvä	
Kutujärvi– Karila, 19	742 k 22 311 t	latupohja kan- gasmaalla				
Kotamaja– Hangaskuru, 22	6 555 k 40 963 t	laavu (1990), keskinkert.	pitkos 165 m		2000, keskink.	
Hangaskuru– Tähtipolun risteys, 17	6 060 k 35 651 t		pitkos 249 m		2000, keskink.	
Tähtipolku– Kesängintie, 15	17 377 k 41 908 t		pitkos 121 m		2001, keskink.	
Kesänkijoki– Kesänkijärvi etelä	16 273 k 167 746 t	teemaopasteet 2	pitkos 123 m	kävelysilta		
Kesänkijärvi– Varkaankuru, 98	12 125 k 354 t	teemaopasteet 2	pitkos 773 m		2011, hyvä	
Varkaankuru– Kellokas, 9	37 839 k 16 946 t	infokota, tulistelu- kota, puusuoja, teemaopasteita	murskepolku 780 m	portaat 25 m	2010, hyvä 2001, keskink.	

Lommoltunturin rauhalliselta reitiltä avautuvat tunturimaisemat länteen ja pohjoiseen. Pahtavuoman vanha autiotupa on alkuperäisessä kunnossaan avopiiseineen. Kuvat: Maarit Kyöstiä.

Vaellusreitien varrella Pahtavuoman uusi autiotupa tarjoaa hyvän yöpymispaikan ja Hangaskurun laavu levähdyspaikan. Kuvat: Maarit Kyöstiä.

4.4.4 Ylläs–Aakenustunturien alue

Linkukeron kierros, 7,5 km

Linkukeron kierrokselle pääsee Äkäskeron hotellille vievältä tieltä.

Reitti 48	Kävijävirit kesä, talvi	Palvelurakenteet	Pitkokset, kestävöinti	Sillat ym.	Kuntoluokat ym.	Vaativuus
Äkäskeron tie– Linkusilmän kota	2 351 k 1 299 t	kota, huono	pitkos	silta, huono	kota vaatisi kunnostusta tai kokonaan uuden	
Linkusilmän kota– Äkäskeron hotelli	2 351 k 1 299 t				kulkee osin vanhassa kuusikossa, kaatuvat polulle	

Linkusilmän kota Linkukeron päällä alkaa olla elinkaarensa päässä. Polku Linkukerolta suoraan alas Äkäskeron hotellille kulkee vanhassa kuusikossa ja tuulenkaadot polulla ovat tavallisia. Kuvat: Maarit Kyöstiä.

Äkäsmylly–Äkäskero, 6,6 km

Äkäsmylly on Pallas–Yllästunturin kansallispuiston rajalla sijaitseva esteetön nähtävyysskohte, josta on yhdysreitti Pallas–Ylläs vaellusreitille.

Reitti 49	Kävijävirrat kesä, talvi	Palvelurakenteet	Pitkokset, kestävöinti	Sillat ym.	Kuntoluokat ym.	Vaa- tivuus
Äkäsmylly P-alue– Äkäskeron hotelli	3 305 k 9 444 t	myllykahvila (Villi Pohjola) laavu lähtöportti pysäköintialue	pitkos 910 m	silta	2001, keskink. 2008, hyvä huono huono 1980, keskink. hyvä	

Äkäsmylly–Äkässaivo, 5 km

Äkäsmyllyltä retkeilyreitti ylittää Äkäslompolon–Kittilän tien ja jatkuu Äkässaivon luontopolku-
na.

Reitti	Kävijävirrat kesä, talvi	Palvelurakenteet	Pitkokset, kestä- vöinti	Sillat ym.	Kuntoluoa- kat ym.	Vaa- tivuus
Äkäsmylly P-alue– Kittiläntie				silta	2008, hyvä	

Äkäsmyllyn pysäköintialue sijaitsee Muotkavaaran–Äkäslompolon tien varrella. Äkässaivon luontopolun palvelu-
rakenteisiin kuuluvat kota ja tulentekopaikka. Kuvat: Maarit Kyöstiä.

Vaellusreitti Ylläs–Olos, 48 km

Vaellusreitti on osa aikoinaan Aavasaksan ja Hetan välille suunniteltua vaellusreittiä.

Reitti, numero	Käyntivirrat kesä	Palvelurakenteet	Pitkokset, kestä- vöinti	Sillat ym.	Kuntoluokat ym.	Vaa- tivuus
Kellokas– Kesänkijoki	16 273 k	infokota tulistelukota kohdeopasteita 8	sorastus 780 m pitkos 773 m pitkos 314 m	silta	2010, hyvä 2011, hyvä hyvä 1999, huonot 2001, hyvä 1995, keskink. 2001, keskink.	
Kesänkijoki– Hangaskuru	6 060 k	laavu puuliiteri	pitkos 1 607 m		hyvä 1990, keskink. 2007, hyvä	
Hangaskuru– Kotamaja	6 555 k	kota latukahvila	pitkos, 165 m	silta silta	2000, keskink. 2004, keskink. 1990, huono 1998, hyvä 1969, keskink.	
Kotamaja– Kutujärvi	1 237 k		pitkos, 126 m		hyvä huono	
Kutujärvi– Äkässaivo, 47	699 k		pitkos 255 m	silta	hyvä 2006, hyvä	
Äkässaivo– Äkäsmylly, 47	699 k	kota	pitkos 54 m		2006, hyvä 2006, hyvä	
Äkäsmylly– Olos	ei mitattu	laavu myllypirtti autiotupia 4	pitkos 2 970 m	silta	2000, keskink. 2010, hyvä huono huono hyvä–keskinkert.	

Kotamajan latukahvila on reitistöjen solmukohta sekä kesällä että talvella. Kuvat: Maarit Kyöstiä.

Vaellusreitti Ylläs–Levi, 42 km

Ylläs–Levi-reitti on sekä kesäretkeily- että latureitti.

Reitti, numero	Kävijävirit kesä, talvi	Palvelurakenteet	Pitkokset, kestäväointi	Sillat ym.	Kuntoluokat ym.	Vaativuus
Kellokas–Varkaankuru, 9	37 839 k 16 946 t	infokota, tuliste- lukota, puu- suoja, teema- opasteita	murskepolku 780 m		2010, hyvä	
Varkaankuru–Kesänkijärvi, 98	12 125 k 354 t		pitkos 773 m		2011, hyvä	
Kesänkijärvi etelä–Kesänkijoki	16 273 k 167 746 t	teemaopasteet 2	pitkos 123 m	kävelysilta		
Kesängintie–Tähtipolku, 15	17 377 k 41 908 t		pitkos 121 m		2000, keskink.	
Tähtipolun risteys–Hangaskuru, 17	6 060 k 35 651 t		pitkos 249 m		2000, keskink.	
Hangaskuru–Kotamaja, 22	6 555 k 40 963 t	laavu	pitkos 165 m		2000, keskink. 1990, keskink.	
Kotamaja–Pyhäjärvi at, 43	4 804 k 24 082 t	autiotupa laavuja 2	pitkos 1 831 m	sillat 2	1935, keskink. 1986, hyvä 1999, keskink. 1999, keskink.	
Pyhäjärvi at–Pyhäjärvi p-alue, 32	6 688 k 10 850 t	kota laavu	kuorike		2004, hyvä hyvä	
Pyhäjärvi p-alue–Kalliokoski	ei mitattu	kota infokatos p-alue	pitkos, 900 m	silta silta	19994, keskink. 1999, hyvä 1991, huono 1993, keskink. 1993, keskink. 1999, keskink.	
Kalliokoski–Aakenuskota	ei mitattu		Aakenusjärventie, soratie		hyvä ja 1994 keskink.	
Aakenuskota–Muusa	ei mitattu	kota päivätupa	pitkos 969 m	silta	2000, hyvä 1999, huono 2002, hyvä 1983, keskink.	
Muusa–Levi	ei mitattu	pääosin yksityismaalla			1994, keskink.	

Kotamajan ja Pyhäjärven välinen reitti on pitkosten ansiosta helppokulkuinen. Kuvat: Maarit Kyöstilä.

Kutujärvi–Pyhäjärvi, 8,5 km

Iso Kukasvaaran rinteellä kulkeva polku on vanha reitti Kukasjärveltä Äkäslompolon suuntaan.

Reitti, nro	Kävijävirit kesä, talvi	Palvelurakenteet	Pitkokset, kestäväointi	Sillat ym.	Kuntoluokat ym.	Vaativuus
Kutujärvi risteys–Pyhäjärvi P-alue, 45	1 299 k 10 034 t	autiotupa	pitkos 292 m	venelossi silta	2007, hyvä 2006, hyvä 2006, hyvä	

Pyhäjärven pohjoispäässä on venelossi. Kesäreittiviitoja Pyhäjärven pysäköintialueella. Kuvat: Maarit Kyöstilä.

Pyhäjärvi–Vareslaki–Porokämpä–Pyhäjärvi, 19 km

Reitti, numero	Kävijävirit kesä, talvi	Palvelurakenteet	Pitkokset, kestäväointi	Sillat ym.	Kuntoluokat ym.	Vaativuus
Pyhäjärvi p-alue–Vareslaki, 42	2 161 k 1 535 t	kota 2 laavua			1995, keskink. 1986, keskink.	
Vareslaki–Porokämpä, 40	8 262 k 7 437 t	porokämpä puolikota			1935, keskink. 1990, keskink.	
Porokämpä–Moloslehto (Kihokkipolku), 37	3 813 k 5 902 t	opastuskatos 2 kohdeopasteet 11	pitkos 2 771 m		2001, keskink. 2002, hyvä 2002, hyvä	
Moloslehto–Pyhäjärvi at, 41	3 114 k 1 653 t					
Pyhäjärvi at–Pyhäjärvi p-alue, 32	6 688 k 10 850 t				kuvattu Ylläs–Levi-reitillä	

Pyhäjärven vanha autiotupa ja sen uudet kompostikäymälät palvelevat retkeilijää. Kuvat: Maarit Kyöstilä.

Aakenuksen Vareslaen reitti ja kuorikkeella kestävyys polku Pyhäjärven rannassa. Kuvat: Maarit Kyöstiä.

Totovaaran pirtti–Tammitupa, 6,2 km

Totovaaran pirtiltä Tammituvalle vievää vanhaa varsitietä kutsutaan leikkillisesti Kirgiisitieksi. Tieltä erkanee useita reittejä Moloslaen suuntaan sekä Haavepalon näköalapaikalle Ison Totovaaran huipulle.

Reitti, numero	Kävijävirit kesä, talvi	Palvelurakenteet	Pitkokset, kestäväointi	Sillat ym.	Kuntoluokat ym.	Vaativuus
Totovaaran p-alue–Moloslehon risteys, 31	6 308 k 10 743 t	p-alue kota infotaulut 2 kohdeopasteet 7	pitkos 344 m	sillat 3 kpl	1989, keskink. 1992, keskink. hyvät 1990, 1994, hyvät 2002, hyvä vanha varsitie 2007, uusittu	
Moloslehon risteys–Tammitupa, 30	890 k 11 333 t	päivätupa			1985, keskink.	
Totovaaranpirtti–Moloslaki, 40	8 262 k 7 437 t	polku 4,7 km	pitkos 230 m (Vaulokuru)		2000, keskink.	
Totovaaranpirtti–Aakenuspirtti, 36	0 k 4 486 t		pitkos 615 m		1999, huono	
Tammituvantie–Iso Totovaara, 27	381 k 12 159 t	maastopenkki			Haavepalon pisto 1,4 km, näköala	

Aakenuksen vaellusluontopolku ja Pyhäjärven latu yhtyvät Totovaara–Tammitupa-reitille. Vanha varsitie on paikoin kosteapohjainen. Kuvat: Maarit Kyöstiä.

Karila–Kukastunturi–Kotamaja–Karila, 11,5 km

Kukastunturin huippu on yksi kansallispuiston suosituimmista näköalapaikoista ja oleellinen osa Äkäslompolon suunnan retkeilyreitistöä. Paineita maastopyöräilyn sallimiseksi Kotamajan ja Kukastunturin suuntaan on ollut kovasti. Reittiä ei toistaiseksi perusteta, koska Kukastunturin huippu kuuluu Suomen vastuuluontotyyppeihin eli boreaalisten tunturikankaiden vaarantuneiksi luokiteltuihin kanervakankaisiin ja silmälläpidettäviin variksenmarjakankaisiin. Jos reitti tulevaisuudessa perustetaan, se on rakennettava niin, että pyöräilijät ja retkeilijät pysyvät reitillä ja kankaiden kuluminen estyy.

Reitti, numero	Kävijävrrat kesä, talvi	Palvelu- rakenteet	Pitkokset, kes- täväointi	Sillat ym.	Kuntoluokat ym.	Vaa- tivuus
Karila–Kukastunturin risteys–(Hangaskuru), 18	13 790 k 53 824 t	laavu	pitkos 26 m		2000, kes- kink.	
Karila–Kukastunturi– Kotamaja, 20	12 492 k 24 082 t	latukahvila	pitkos 173 m		2000, kes- kink.	
Kotamaja–Karila, 21	8 843 k 42 852 t		leveä latupohja kankaalla			

Pitkos Kotamajalle ja Kukastunturin vanha mänty kuivalla tunturikankaalla. Kuvat: Maarit Kyöstiä.

Kesänkijärvi–Hangaskuru–Kotamaja, 8,3 km

Kesänkijärven laavulta Latvamajan kautta Hangaskurulle kulkeva retkeilyreitti.

Reitti	Kävijävrrat kesä, talvi	Palvelu- rakenteet	Pitkokset, kes- täväointi	Sillat ym.	Kuntoluokat ym.	Vaa- tivuus
Kesänkijärvi, itä– Latvamaja kesäreitti, 13	5 195 k 2 533 t	latukahvila	pitkos 247 m kestävöitävä mönkijäliikennettä varten		2004, hyvä 1978, keskink.	
Kesänkijärvi, itä– Latvamaja latu, 12	0 k 159 302 t					
Latvamaja– Karhukodan risteys, 16	2 103 k 45 685 t		pitkos 560 m	sillat 4	2004, hyvä keskinkert.	
Karhukodan risteys– Hangaskuru, 23	2 288 k 41 789 t		pitkos 753 m		2004, hyvä	

Kesänkijärveltä Latvamajalle vievä reitti on poromiesten käytössä kesällä. Reitin kestäväointi murskeella on aloitettu. Kuvat: Maarit Kyöstiä.

Kahvikeidas–Ojanlatva–Latvamaja, 5,2 km

Kahvikeitaalta kulkee Ojanlatvan vuokratuvan kautta retkeilyreitti Latvamajalle.

Reitti, nro	Kävijävirrät kesä, talvi	Palvelu- rakenteet	Pitkokset, kestävöinti	Sillat ym.	Kuntoluokat ym.	Vaati- vuus
Kahvikeidas– Ojanlatva, 2	1 397 k 58 976 t	laavu vuokratupa	pitkos 400 m		2001, hyvä 1991, hyvä 1999, keskink.	
Saalistusjotos– Kellostapulinku- run risteys, 3	0 k 53 673 t					
Ojanlatva– Latvamaja, 8	1 422 k 69 796 t		pitkos 1 973 m		2001, keskink.	

Kahvikeitaan laavu palvelee päiväretkeilijöitä ja Ojanlatvan vuokratupa yöpyjiä. Kuvat: Maarit Kyöstiä.

Ylläsjärvi–Ojanlatva, 5,2 km

Ylläsjärveltä Ojanlatvan vuokratuvalle kulkeva pitkosreitti.

Reitti, nro	Kävijävirrät kesä, talvi	Palveluraken- teet	Pitkokset, kestävöinti	Sillat ym.	Kuntoluokat ym.	Vaati- vuus
Ylläsjärvi– Ojanlatva, 1	1 127 k 26 089t	laavu, vuokratupa	pitkos 1 952 m		1992, huono 1991, hyvä	

Ylläs–Aakenuksen alueen luontopolut

Taigametsä Life -hankkeessa toteutettiin 2000-luvun vaihteessa useita luontopolkuja ja niihin liittyviä luonto-opastusmateriaaleja. Teemoina ovat mm. taigametsä, suoluonto, linnut, geologia, taivaankannen ilmiöt ja saamelaisten luontosuhde. Luontopolut ovat nimeltään Varkaankurun Velhopolku, Kihokkipolku, Tähtipolku, Seitakierros, Hillapolku, Taigametsän talvipolku, Saalistusjotos ja Aakenuksen vaellusluontopolku. Luontopolut ovat osa luontokeskus Kellokkaan luonto-opastuksen tukimateriaalia. Hankkeessa toteutettiin myös Kellokkaan luontokansio ja koottiin maasto-opasteet Vanhan metsän tarinoita -julkaisuksi. Luontopoluista tehtiin myös esitteet, ja poluille johdatellaan luontokeskus Kellokkaan vuonna 2008 uudistetussa retkeilynäyttelyssä. Luontopolut on merkitty maastoon oranssipäisillä tolilla, joissa kullakin polulla on oma reit-tisymbolinsa. Aiemmin on toteutettu Linkupalon tulivuoripuiston geologinen luontopolku yhteistyössä Geologian tutkimuskeskuksen kanssa.

Kansallispuiston välittömässä läheisyydessä on valtion mailla myös Lalvajärven Joutsenpolku, Äkäsaivolla Saivonkierros, Niesakeron eräpolku sekä yksityisillä mailla sijaitseva Ylläslompolon luontopolku.

Tavoitteet

Tavoitteena on ylläpitää, uusia ja kunnostaa Taigametsä Life -hankkeessa tuotettu opastusmateriaali, joka on hienosti toteutettu kokonaisuus. Uutena kehittämiskohteena on tuottaa opastusmateriaalista asiakkaan mobiili- ja muihin laitteisiin Luontoon.fi-verkkopalvelusta ladattavat erikieliset äänitetyt versiot.

Varkaankurun Velhopolku, 3,5 km

Varkaankurun luontopolun opasteet, merkintä ja rakenteet uusittiin vuosina 2000–2002 EU:n Taigametsä Life -hankkeessa. Samalla polun nimi muutettiin Velhopoluksi. Polkua on linjattu uudelleen kaavoituksen ja kulumisen eston takia ja se on muutettu osin murskepoluksi. Viimeisin kestävöinti toteutetaan Kolarin kunnan ja ELY-keskuksen Ylläksen ympäristötyö -hankkeessa.

Reitti, nro	Kävijävirrät kesä, talvi	Palvelurakenteet	Pitkokset, kestävöinti	Sillat ym.	Kuntoluokat ym.	Vaati- vuus
Kellokas– Varkaankuru, 9	37 839 k 16 946 t	teemaopasteita 6	sorastus 1 686 m pitkos 48 m	portaat silta	2010, hyvä hyvä 2004, hyvä	
Varkaankuru P– Varkaankuru E, 9	37 839 k 0 t	teemaopasteet 3 laavu käymälä	pitkos 980 m		1990, huono 2001 hyvä 2000 hyvä	
Varkaankuru– Kellokas, 6 + 9	47 857 k	teemaopasteet 8 tulistelukota	sorastus 780 m	portaat 25 m	2001, keskink. 2010, hyvä 1996, hyvä	

Varkaankurun Velhopolun opasteet ja rakenteet ovat yhtä erikoisia ja monimuotoisia kuin ympäröivät lehtometsät. Kuvat: Maarit Kyöstiä.

Portaita, pitkoksia ja siltoja on luontopolulla runsaasti. Kuvat: Maarit Kyöstiä.

Varkaankurussa pitkostus uusitaan Ylläksen ympäristötyöhankkeessa vuonna 2011. Pitkosten muuttaminen pysyväksi murskepoluksi aloitettiin hankkeessa vuonna 2010. Kuvat: Maarit Kyöstiä.

Taigametsä Talvipolku, 1 km

Talviluontopolku on luontokeskus Kellokkaasta lähtevä noin 800 metrin mittainen polku, jonka teemana on talviekologia. Opastetauluja on 10 kpl. Polku on tarkoitettu käveltäväksi. Opasteet ovat maastossa vain talven. Talviluontopolun ylläpito vaatii moottorikelkalla pohjustuksen 1–3 kertaa kuukaudessa. Teemaopasteet on uusittu 2010. Talvipolkuja jatketaan talvikävely- ja lumikenkäilyreitteinä Kesängin keitaalle.

Kiirunankieppi, 8 km

Luontopolku kiertää Ylläksen Keskisenlaen, ja sen teemana on tuntureiden geologia. Teemaopasteita on 12 kpl. Kellostapulinkurun kivikkoinen osuus on pitkostettu kesällä 2001. Taukopaikkoina toimivat Varkaankurun laavu (uusittu 2000) Äkäslompolon puolella ja Kahvikeitaan laavu Ylläsjärven puolella (uusittu 2001). Polkua Varkaankurusta Kellostapulinkuruun on kestäväöity kuorikkeella. Opasteet vaativat kunnostuksen.

Reitti, nro	Kävijävirrät kesä, talvi	Palvelurakenteet	Pitkokset, kestävöinti	Sillat ym.	Kuntoluokat ym.	Vaa- tivuus
Kellokas– Kellostapulinkurun risteys, 6 + 9	47 857 k	teemaopasteita 1	sorastus 1 512 m, pitkos 48 m	porta	2010, hyvä 2004, keskink.	
Kellostapulinkuru– Seitapolun risteys, 7	13 296 k 51 551 t	teemaopasteita 5	pitkos 920 m		2001, keskinker- tainen, kivikko- inen, vaatii kun- nostuksen	
Seitapolun risteys– Saalistusjotos, 5	9 090 k 0 t	teemaopasteita 1 (2001)			kivikkoinen, vaatii kunnos- tuksen	
Iso-Ylläs– Varkaankuru, 6	10 018 k 0 t	teemaopasteita 5 (2001)			kivikkoinen, vaatii kunnos- tuksen	

Osa Kiirunankiepin geologiateemaisista kohdeopasteista on hyvässä kunnossa. Kellostapulinkurun rakkakivikkoon polku on pitkostettu ja se säilyy kuivalla alustalla hyvin. Kuvat: Maarit Kyöstiä.

Keskisenlaen kivikkoisella itärinteellä polku kaipaisi kivrakentamista eli murskausta tai kivien latomista. Kuvat: Maarit Kyöstiä.

Kiirunankieppi risteää Äkäslompolon puoleisen laskettelurinteen kanssa. Jos rakan murskaus tai muu polun kivrakennusmenetelmä saadaan käyttöön, osa Kiirunankieppistä voisi toimia maastopyöräilijöille yhdysreitteinä Ylläs-järveltä Äkäslompoloon. Kuvat: Maarit Kyöstiä.

Kiirunankiepin opastusrakenteet ovat säilyneet hyvin lukuun ottamatta yhtä, joka oli jäänyt laskettelurinteessä rinnekoneen alle. Polku yhtyy hetkeksi IsoN Ylläksen huipulle nousevaan Digita Oy:n tiehen. Kuvat: Maarit Kyöstiä.

Saalistusjotos, 5 km

Ylläsjärven puolelta hiihtokeskuksen pysäköintialueelta lähtevä polku nousee Kahvikeitaan laavun kautta Tuomikuruun ja takaisin. Polun teemana ovat nisäkkäät, joiden elämää esitellään 7 opastetaululla. Polun kunnostussuunnitelma on laadittu vuonna 2010 Kolarin kunnan hallinnossa Ylläksen ympäristötyö -hankkeessa.

Reitti, nro	Kävijävirrät kesä, talvi	Palvelurakenteet	Pitkokset, kestävöinti	Sillat ym.	Kuntoluokat ym.	Vaa- tivuus
Iso-Ylläs P-alue– Kahvikeidas, 2+99=k, 2+3=t	7 148 k 112 649 t	Laavu teemaopasteet 3 sisääntulotaulu	murskepolku 1,5 km		kunnostetaan 2011 2001, hyvä 2001, hyvät 2006, hyvä	
Kahvikeidas – Tuomi- kurun ja Kiirunankiepin risteys, 99	5 751 k 0 t	teemaopasteita 1 (2001)	pitkos 150 m portaata 20 m murskepolku 490 m		2011, hyvä 1995, keskink. 2011, hyvä	
Kiirunankiepin risteys– Iso-Ylläs P-alue, 5+99	14 841 k 0 t	teemaopasteita 3 (2001)				

Saalistusjotoksen alun ankea lähtö ja Kahvikeitaan polun erosioauriot korjataan vuonna 2011 Ylläksen ympäristötyöhankkeessa yhteistyössä Kolarin kunnan ja Lapin ELY-keskuksen kanssa. Kuvat: Maarit Kyöstillä.

Seitakierros, 8 km

Kellostapulin ympäri kulkeva teemapolku kertoo opastetauluissaan (9 kpl) saamelaisten luontosuhteesta. Reitti on osittain sama kuin Varkaankurun Velhopolulla, Kiirunankiepillä ja Hillapolulla. Polku vaatii Kesänkijärven kuusikossa kunnostusta ja opasteiden uusimisen.

Reitti, nro	Kävijävirrät kesä, talvi	Palvelurakenteet	Pitkokset, kestävöinti	Sillat ym.	Kuntoluokat ym.	Vaa- tivuus
Kellokas– Varkaankuru, 9	37 839 k 16 946 t		murskepolku 720 m portaata 25 m		2010, hyvä 2001, keskink.	
Varkaankuru– Kesänkijärvi länsi, 98	12 125 k 354 t	teemaopasteet 2	pitkos 773 m		2001, keskink.	
Kesänkijärvi länsi– Kesänkijärvi itä, 10	16 273 k 167 746 t	teemaopasteet 2	pitkos 92 m		1999, huono kosteissa pai- koissa kulumis- ta, yhteinen osuus Hillapolun kanssa	
Kesänkijärvi itä– Kellostapulinkuru, 4	6246 k 49 005 t	teemaopasteet 3				
Kellostapulinkuru itä– Varkaankuru, 7	13 296 k 51 551 t	opastustaulu	Pitkos 920 m portaata		2001, keskink. polku yhteinen Kiirunankiepin kanssa	
Varkaankuru– Kellokas, 6+7+9=k	61 153 k 51 551 t		sorastus 1512 m pitkos 48 m		2010, hyvä 2004, hyvä	

Seitapolun opasteet täytyy kunnostaa ja polku kestäväidä. Kuvat: Maarit Kyöstiä.

Hillapolku, 5,5 km

Kesänkijärven ympäri kulkeva polku, jonka teemana ovat putkilokasvit (9 taulua). Teemaopasteet on kunnostettava. Hillapolku on osin yhteinen Tähtipolun ja Seitakierroksen kanssa.

Reitti, nro	Kävijävirrät kesä, talvi	Palvelurakenteet	Pitkokset, kestävöinti	Sillat ym.	Kuntoluokat ym.	Vaativuus
Kesänkijärvi p-alue- Kesänkijärvi laavu, 11	22 315 k 41 936 t	laavu, käymälä 2 laituria infotaulut 2 teema- opasteet 3	murskepolku 1 700 m		2009, hyvä 2007, hyvä 2007, hyvä 2002, hyvä 2001, keskink.	
Kesänkijärvi laavu- Varkaankuru, 10	16 273 k 167 746 t	teema- opasteet 2	pitkos 220 m pyörätuolipitkos 220 m	silta	1999, huono 2009, hyvä yhteinen Seitakierroksen kanssa hyvä	
Varkaankuru- Kesänkijoki		teema- opasteet 2	pitkos 123 m	silta	1998, huono 2001, keskink. hyvä	
Kesänkijoki- Kesänkijärvi p-alue		infotaulu	tie 670 m		2001, hyvä hyvä	

Hillapolku kulkee Kesänkijärven uusien esteettömien palveluiden kautta. Kuvat: Maarit Kyöstilä.

Osa Hillapolun rakenteista on uusittava ja paikoin pitkokset voidaan korvata murskeella. Kuvat: Maarit Kyöstilä.

Tähtipolku, 7,5 km

Pirunkurun ja Tahkokurun kautta kulkeva teemapolku, jonka aiheena ovat taivaankannen ilmiöt. Opastetauluja on 11 kpl. Kesänkijärven rantapolku on kunnostettu murskeella esteettömäksi poluksi. Pirunkurun rakkakivikossa kulkeva osuus vaatisi kulkua helpottavaa ja turvallisuutta parantavaa kivirakentamista.

Reitti, nro	Kävijävirrät kesä, talvi	Palvelurakenteet	Pitkokset, kestävöinti	Sillat ym.	Kuntoluokat ym.	Vaati- vuus
Kesänkijärven P- alue–Kesänkijärven itäpää, 11	22 315 k 41 936 t	Kesänkijärven esteetön laavu, käymälä, 2 laituria	murskepolku 1 700 m		2009, hyvä osa Hillapolkua	
Kesänkijärvi– Tahkokuru, 14	18 305 k 21 957 t	teemaopasteet 9 laavu infotaulu			2001, keskink. 1987, hyvä 2001, hyvä Pirunkurun rakka- kivikko vaativa	
Tahkokuru–Kesängin tie, 15	17 377 k 41 908 t	teemaopasteet 2	pitkos 121 m		2001, keskink. 2001, keskink. eroosiokohtien korjaus	

Pirunkuru on nimensä veroinen ja retkeilijälle turvallisuusriski. Reitti olisi kivirakentamiselle hyvä kohde. Kuvat: Maarit Kyöstiä.

Aakenustunturin vaellusluontopolku, 14 km

Reitin opastetaulut (17 kpl) käsittelevät alueen eläimistöä, geologiaa ja historiaa. Taukopaikkoina ovat Lentokonekota ja Moloslehdon Porokämpä. Polku on merkitty tolilla, joiden päät ovat punaiset, sekä tolilla, joissa on siniset käpylaatat. Polun pitkokset on uusittu 2000–2001. Opastetaulut on uusittu vuonna 2007.

Reitti, nro	Kävijävirrat kesä, talvi	Palvelurakenteet	Pitkokset, kestäväointi	Sillat ym.	Kuntoluokat, ym.	Vaativuus
Totovaaran pirtti–Lentokonekota	ei mitattu	teemaopasteet 3 kota	pitkos 230 m		2000 keskink. 1989 hyvä 1992, keskink.	
Lentokonekota–Moloslehdon Porokämpä	ei mitattu	teemaopasteet 5 autiotupa puolikota infotaulu	pitkos 200 m		2001, hyvä 1989, hyvä 1935, keskink. 1990, keskink. 1993, hyvä	
Moloslehdon Porokämpä–Moloslehto, 37	3 813 k 5 902 t	teemaopasteet 2 infotaulu	pitkos 1 860 m	portaatt	Kihokkipolku 2001, keskink. 2001, hyvä 1989, hyvä 2002, hyvä	
Moloslehto–Tammituvantie, 34	3 368 k 9 208 t	teemaopasteet 2	pitkos 228 m		2001, keskink. 1989, hyvä	
Tammituvantie–Totovaaran pirtti, 31	6 308 k 10 743 t	teemaopasteet 4	pitkos 133 m		1989, hyvä 2002, hyvä	

Aakenustunturin vaellusluontopolku kulkee Totovaaran pirtiltä Moloslaen ympäri ja laskeutuu Moloslehdon Porokämpälle. Kuvat: Maarit Kyöstiä.

Porokämpällä on myös puolikota. Porokämpältä reitti laskeutuu Isolle Molosjäнкälle, jonka yli menevä osa on nimetty Kihokkipoluksi aapasuoteeman mukaan. Kuvat: Maarit Kyöstiä.

Kihokkipolku, 2 km

Kihokkipolku on osa Aakenuksen vaellusluontopolkua, ja sen aiheena on suoeluonto. Teemataulut (8 kpl) sijaitsevat Aakenuksen Isolla Molosjäнкällä. Osa tauluista on uusittu vuonna 2007.

Reitti, nro	Kävijävrrat kesä, talvi	Palvelurakenteet	Pitkokset, kestävöinti	Sillat ym.	Kuntoluokat ym.	Vaati- vuus
Moloslehon Porokämp- pä–Moloslehto, 37	3 813 k 5 902 t	teemaopasteet 8	pitkos 1 860 m		2002, hyvä 2001, keskink.	

Aakenuksen alueen aapasuot ovat runsasravinteisia ja eliöstöltään runsaslajisia. Kuvat: Maarit Kyöstillä.

Vaellusluontopolku kulkee monen eri suotyypin kautta. Kuvat: Maarit Kyöstillä.

Joutsenpolku, 6,5 km

Opastustaulut (18 kpl) kertovat alueen linnuista ja muista eläimistä. Lalvajärvellä on tulentekopaikka ja lintutorni. Polku on merkitty sinisillä joutsenmerkeillä, ja se sijaitsee kansallispuiston rajalla Metsähallituksen talousmetsäalueella. Rakenteiden kuntoarvion ja kunnostussuunnitelman teki opinnäytetyönään luontovalvoja Aki Maunula (2002). Polun teemaopasteet on uusittu vuonna 2007, mutta lintutornin taulut vaativat pikaisen uusimisen.

Reitti, nro	Kävijävirit kesä, talvi	Palvelurakenteet	Pitkokset, kestävöinti	Sillat ym.	Kuntoluokat ym.	Vaati- vuus
Totovaaran p-alue– Lalvajärven lintutorni	ei mitattu	teematauluja 12 lintutorni	pitkos 558 m		1996, 2000, kes- kinkert., huono 1994, keskink. 1996, uusittu 2007, hyvä	
Lalvajärven lintutorni– Totovaaran p-alue	ei mitattu	teemaopasteita 7	pitkos 155 m		1996, huono 1996, uusittu 2007, hyvä	

Joutsenpolun uusittu kohdeopaste ja Lalvajärven lintutornin uusittava opastetaulu. Kuvat: Maarit Kyöstilä.

Saivonkierros, 3 km

Äkäslompola–Kittilä-tien varresta lähtevä Saivonkierros kiertää Äkäsjokivarren ja Äkässaivon maisemissa. Polun opasteiden teemana ovat metsä- ja vesiluonnon lisäksi muinaissaamelainen seita sekä peräpohjalaiseen talonpoikaiskulttuuriin liittyvät kalkkiuuni ja niittyheinälato. Polku on merkitty puutolpin, joissa on Saivonkierroksen merkki.

Reitti, nro	Kävijävirit kesä, talvi	Palvelurakenteet	Pitkokset, kestävöinti	Sillat ym.	Vaa- tivuus	Kuntoluokat ym.
Luontopolku	ei mitattu	kota teemaopasteet 13	pitkos 567 m portaat 28 m	 silta		2005, hyvä 2006, hyvä 2006, hyvä 2005, hyvä 2007, hyvä

Saivonkieroksen luontopolku ylittää Äkäsjoen. Kivikkoiselle kankaalle on tehty pitkokset kulkua helpottamaan. Kuvat: Maarit Kyöstiä.

Tulivuoripuiston luontopolku, 1 km

Linkupalon Tulivuoripuiston geologisen luontopolun teematauluissa (5 kpl) kerrotaan alueen laavakivimuodostumista. Polku sijaitsee Äkäslompolo–Kittilä-tien varrella noin 23 km Äkäslompolosta. Geologian tutkimuslaitoksen tuottaman polun opasteet vaativat kunnostamista.

Reitti, nro	Kävijävirrat kesä, talvi	Palvelurakenteet	Pitkokset, kestävöinti	Sillat ym.	Kuntoluokat ym.	Vaativuus
Ympyräreitti Linkupalon kodalta	ei mitattu	kota infotaulu teemaopasteet 6	pitkos 157 m		2001, keskink. 2005, hyvä 1989, hyvä 2001, keskink.	

4.5 Nähtävyyshohteet

Pakasaivo

Pakasaivo on noin 60 metrin syvyinen maankuoren ruhjeeseen syntynyt järvi, jonka pohjoispään on vesi aikojen kuluessa puhdistanut irtonaisesta kiviaineksesta. Palvelurakenteet on tehty 1990-luvun alkupuolella. Palveluvarustukseen kuuluvat portaat, katselulava sekä avoin kota ja kotakahvila.

Reitti	Kävijävirrat	Palvelurakenteet	Pitkokset, kestävöinti	Sillat ym.	Kuntoluokat ym.	Vaativuus
p-alue– Pakasaivo	ei mitattu	kota teemaopaste	kivituhkapolku 259 m näköalapaikka ja portaat 214 m		1992, hyvä 1992, hyvä 1992, hyvä 2007, hyvä	esteetön

Äkäslinkka ja -mylly

Äkäslinkka on koski, jonka vesi pyörittää Äkäsmyllyä. Nykyinen mylly on rakennettu 1946, ja se oli aktiivisessa käytössä aina 1960-luvulle asti. Entisöidyn myllyn yhteydessä toimii Metsähallituksen Villin Pohjolan hallinnoima yrittäjälle vuokrattu myllykahvila. Myllyn vieressä on luontopalveluiden hoidossa oleva laavu ja tulentekopaikka.

Reitti, nro	Kävijävirrät	Palvelurakenteet	Pitkokset, kestäväointi	Sillat ym.	Kuntoluokat ym.	Vaativuus
Äkäsmyllyn p-alue-Äkäsmylly	ei mitattu	myllykahvila mylly laavu	murskepolku 383 m	silta	1968, huono esteetön 1968, huono 2009, hyvä	

Niesakeron eräpolku, 2,7 km

Polun lähtöpaikka löytyy ajamalla Luosun kylästä Niesaseläntietä noin 4 km. Puuviitoin merkitty 2,7 km:n pituinen luontopolku on Metsähallituksen ja Kolarin riistanhoitoyhdistyksen suunnittelema ja rakentama, ja se sijaitsee Metsähallituksen metsätalousmaalla. Polku esittelee vanhaa erä-kulttuuria ja riistanhoitoa. Polun huollosta vastaa Kolarin riistanhoitoyhdistys.

Reitti, nro	Kävijävirrät	Palvelurakenteet	Pitkokset, kestäväointi	Sillat ym.	Kuntoluokat ym.	Vaativuus
Niesakeron p-alue, ympyrälenkki	ei mitattu	kota tulentekopaikka luontotorni	pitkos 365		1991, keskink. 1991, hyvä 1991, keskink. 1991, keskink.	

4.6 Pyöräilyreitit

Maastopyöräilyä harrastetaan Pallas-Yllästunturin kansallispuistossa toistaiseksi vähän, mutta paineita pyöräilyreittien perustamiseen on. Vuoden 2010 kävijätutkimuksen (Rantatalo & Ylläsjärvi 2011) mukaan 7 % ilmoitti harrastaneensa pyöräilyä kansallispuistossa.

Maastopyöräilijöiden ja tavallisten retkipyöräilijöiden tarpeet ovat erilaisia. Maastopyöräilijän on päästävä urheilullisesti haasteellisiin maastoihin, kun taas retkipyöräilijä haluaa vaihtelevia maisemia sekä helposti ajettavan ja rauhallisen reitin. Useimmat hyväpohjaisista reiteistä, jotka soveltuvat pyöräilyyn, sijaitsevat suojelualueen ulkopuolella (ks. liitteet 8 ja 9). Pyöräily ohjataan näille reiteille. Tärkeintä pyöräilyreittien suunnittelussa on turvallisuus, maaston kulumisen estäminen ja muiden kävijäryhmien huomioon ottaminen. Joitain pyöräilyyn soveltuvia kohteita on jouduttu rauhoittamaan esteetöntä liikkumista varten eli lastenrattaiden kanssa, pyörätuolilla tai muuten vaikeasti liikkuville. Tällainen on Kesänkijärven itäpuolta Kesänginkeitaalle vievä reitti.

Nykytila

Pyöräily on kansallispuistossa sallittu kansallispuiston poikki kulkevien metsäautoteiden lisäksi Pallastuntureilla Sammaltunturin vanhalla tiellä ja Vatikurun porokämpälle vievällä tiellä sekä Puolitaipaleen metsänvartijantilan kautta kulkevalla vanhalla postipolulla. Ylläksen alueella on esitetty tarve saada maastopyöräilyreitti Äkäslompola Kotamajan, Kukastunturin ja edelleen Kittilän suuntaan. Reittiä ei toistaiseksi perusteta, koska Kukastunturin huippu kuuluu Suomen vastuuluontotyyppisiin eli boreaalisten tunturikankaiden vaarantuneiksi luokiteltuihin kanervakankaisiin ja silmälläpidettäviin variksenmarjakankaisiin. Jos reitti tulevaisuudessa perustetaan, se on rakennettava niin, että pyöräilijät ja retkeilijät pysyvät reitillä ja kankaiden kuluminen estyy.

Kukastunturin rinteet ovat helposti kuluvia kanerva- ja variksenmarjakankaita. Kuvat: Päivi Paalamo.

Toimenpiteet

Kokonaan uusia pyöräilyreittejä ei kansallispuistoon rakenneta. Maastopyöräilyaktiviteetit pyritään ohjaamaan suojelualueen ulkopuolelle. Esimerkiksi Ylläsjärven ja Äkäslompolon välissä kansallispuiston rajaa sivuava ja osin Kiirunan kieppiin yhtyvä reitti olisi hyvä ja haastava maismareitti maastopyöräilijöille.

Kansallispuiston ulkopuolisia pyöräilyreittejä kehitetään yhteistyössä sidosryhmien kanssa. Äkäslompolon, Luosun ja Ylläsjärven väliselle Metsähallituksen metsätalousalueelle on jo Kolarin kunnan ja yrittäjien yhteistyönä suunniteltu maastopyöräilyreitistöä. Esimerkiksi Äkäslompolosta Luosuun kulkeva vanha Luosuntie soveltuu hyvin pyöräilyyn. Kuivissa kangasmetsissä risteilevien latureittien pohjat vievät palveluiden äärelle Velhonkodalle, Luosuun, Tunturijärvelle, Ylläsjärvelle, Niesakerolle sekä Pakasaivon ja Kuertunturin suuntaan. Tälle alueelle on mahdollista kehittää nimenomaan pyöräilyyn tarkoitettu reitistö. Pakasaivon kautta Tiurajärvelle ja Jokijärvelle kulkevat reitit on kartoitettu ja merkitty jo aiemmissa pyöräilyreitihankkeissa ja ne olisi merkittävä ja kunnostettava uudelleen. Yrittäjien yhteistyösopimuksiin voidaan kirjata opastetuille pyöräilyretkille sellaisia kohteita, jotka eivät ole jokamiespyöräilijöiden käytössä.

4.7 Melontareitit

Merkittyjä melontareittejä ei kansallispuiston alueella ole, mutta melontaan hyvin soveltuvia jokia on puiston kupeella niin itä- kuin länsipuolella. Suuret joet, kuten Tornion–Muonionjoki ja Ounasjoki, ovat melojille vaativia, mutta pienemmät joet kuten, Äkä-, Jeris- ja Lainiojoki, soveltuvat kokemattomammillekin. Melontaretkä suunnittelevan tulisi ottaa huomioon vesilintujen pesimäajat eikä lähteä vesille pesivien lintujen ja poikasten herkimpiin aikoihin alkukesällä. Meloja voi huomaamattaan ja täysin tahattomasti aiheuttaa poikueen hajoamisen ja poikasten joutumisen petojen ruuaksi.

4.8 Moottorikelkkailureitit

Moottorikelkkailureitti kulkee kansallispuiston läpi itä–länsisuunnassa Pahtavuoman kohdalta ja moottorikelkkailu-urat pohjois–eteläsuunnassa Puolitaipaleen vanhan metsänvartijantilan kautta sekä puiston koilliskulmassa lähellä Sioskoskea. Kansallispuiston rajalle pääsee pohjoisessa Pyhäkeron autiotuvalle ja Ylläksen alueella niin Äkäslompolon kuin Ylläsjärven kylissä useammassa paikassa. Kansallispuiston alueella moottorikelkkailu on kielletty.

Yrityskäyttöön tarkoitetuille paikoille tapahtuva huolto voidaan tehdä moottorikelkalla. Reitit määritellään sopimuksessa. Kansallispuiston alueella on ryhmä- ja yrityskäyttöön tarkoitettu vuokratonta Pallastunturilla. Latukahviloita ovat Kotamaja, Latvamaja, Kesänginkeidas, Pyhäkero ja Nammalakuru. Lisäksi joitain kansallispuiston rajan läheisyydessä sijaitsevia taukopaikkoja voidaan erillisen hakemuksen perusteella käyttää yritystoiminnallisen tarjoilun järjestämisessä. Tällaisia ovat Muonion Vuontisjärven autiotupa ja kota, Enontekiön Puolitaival, Aakenuksen Pyhäjärven kota ja Tulivuoripuiston kota. Puiston välittömässä läheisyydessä on lisäksi useita yrityskäyttöön soveltuvia kohteita. Moottorikelkalla tapahtuvaan hiihtäjien huoltoajoon eli varusteiden kuljettamiseen puiston taukopaikoille voidaan tapauskohtaisesti erillisellä hakemuksella myöntää lupa, kun on kyse yleishyödyllisten yhteisöjen tapahtumista kuten hiihtokilpailuista. Lupa ei kuitenkaan myönnetä reitin suuntaisesti vaan kansallispuiston rajalta lyhintä huoltoreittiä pitkin.

4.9 Koiravaljakkoreitit

Koiravaljakolla liikkuminen on kansallispuistossa rajattu sopimusyrittäjien toiminnaksi. Harrastajavaljakoille ei reittejä osoiteta. Koiravaljakolla ajo kansallispuistossa Enontekiön alueella on rajoitettu jo sopimusten piirissä oleville urille. Koiravaljakkotoiminnan ongelmana on maankäyttötarpeiden päällekkäisyys porotalouden kanssa sekä luonnonvaraisille eläimille aiheutunut häiriö.

Maastohiihtäjien on otettava huomioon, että hoidetuilla laduilla ei saa kuljettaa koiria. Koiraladut on merkitty erikseen, ja niitä on kyläkeskusten läheisyydessä. Erämaaladuilla yksittäisen koiran kanssa hiihtäminen on sallittua. Koirat on pidettävä kansallispuistossa kytkettynä. Autiotupiin koiria saa tuoda sisälle vain muiden yöpyjien suostumuksella.

4.10 Ratsastusreitit

Ratsastus on kansallispuistossa rajattu sopimusyrittäjien toiminnaksi kuten koiravaljakolla ajamisenkin. Sopimusyrittäjien kanssa voidaan sopia joidenkin kovapohjaisten vanhojen tiepohjien ja kohteiden käytöstä ratsastusretkien järjestämiseen. Soveliaat kohteet harkitaan tapaus- ja tarvekohtaisesti. Hevosten kanssa suojelullisia ongelmia ovat polkujen ja pysähdyspaikkojen kuluminen sekä lannan ja rehun mukana kulkeutuvat vieraslajit. Pehmeäpohjaiset polut kuluvat voimakkaasti ratsastuskäytössä, ja rakkakivikkoiset tunturit ovat turvallisuusriski asiakkaalle ja luonnoltaan erittäin alttiita kulumiselle. Joillekin perinnemaisemakohteille, kuten Puolitaipaleen metsänvartijantilan pihapiiriin tai Pallasjärven niityille, pysähtyminen olisi niittylajiston hoidon kannalta jopa suotavaa.

4.11 Paliskuntien käyttämät reitit

Pallas–Yllästunturin kansallispuiston alueella toimii neljä paliskuntaa, jotka ovat Näkkälä, Kyrö, Muonio ja Alakylä. Poromiesten kesäaikainen maastoliikenne suuntautuu kesämerkityspaikoille ja syksyisille erotuspaikoille. Kansallispuiston kesäaikaista huoltoajoa on monesti samoilla reiteillä.

Ounastunturien alueella mönkijäliikenne suuntautuu erityisesti Ketomellasta Hietajärven kautta Seiposeen ja siitä Maraston erotuspaikalle. Tunturirinteet ovat erittäin kulumisherkkiä, ja ne olisi kestäväitävä pikaisesti. Kansallispuiston huoltoajo suuntautuu tätä reittiä Pahakurun ja Hannukurun tuville.

Pallastunturien alueella mönkijäliikenteen kulutusta on Vuontisjärveltä Montellinmajalle nousevalla reitillä, joka on alarinteen osalta kestävä, mutta vaatisi edelleen kunnostusta rinteessä Montellinmajalle asti sekä välille Montellinmaja–Nammalakuru. Kansallispuiston kesäaikainen huoltoajo Nammalakurun auto- ja varaustuvalle hoituu myös tätä kautta.

Yllästuntureiden alueella suurin tarve kestäväintiin on Kesänkijärveltä Latvamajalle vievällä reitillä. Kestäväintiä on aloitettu Kesänkijärven päässä, mutta sitä on syytä vielä täydentää.

4.12 Reittien korjauskustannuksia

Suomen kansallispuistoissa on rakennettu erityisesti 1990-luvun laman jälkeisenä työllistämiskautena erityisen paljon pitkospuita ja palvelurakenteita. 2010-luvulle tultaessa tuon ajan pitkokset alkavat olla elinkaarensa päässä. Julkisen rahoituksen vaikeutuessa on löydettävä taloudellisesti tehokkaampia ja kestävämpiä polkujen kestäväinti- ja korjausmenetelmiä, jotta reitit pystytään ylläpitämään.

Taulukko 4. Esimerkkejä polkujen kunnostuskustannuksista vuosina 2009–2010.

Reittikohde	Kestäväointitapa	Kustannus	Toteutuksesta
Särkitunturin polku, Muonio	sorastus kiviaineksen murskaus paikalla	8 e / m 38 e / m	sorastettu 1 900 m kantavassa maastossa maataloustraktorilla kivet murskataan polulla
Kesänkijärven esteetön reitti	sorastus	16 e / m	sorastettu 1 750 m mönkijäkalustolla, maasto tuoretta kangasta ja suota
Varkaankurun luontopolku	sorastus	23 e / m	sorastettu 1 200 m mönkijäkalustolla ja kevyillä kuormaajilla, maasto tuoretta kangasta ja suota
Pitkostus keskimäärin	mäntylankku, 75 mm	25 e / m	keskiarvo, maasto vaikuttaa

Muonion Särkitunturilla on kokeiltu paikallisen kiviaineksen murskausta suoraan polulle hyvin tuloksin. Kuvat: Pekka Sulkava.

4.13 Reittien luokittelu

Suomen latu ry on kehittänyt valtakunnallisen ulkoilureittien luokittelujärjestelmän, joka on otettu käyttöön myös kansallispuistoissa ja retkeily- sekä suojelualueilla. Ulkoilureittien luokitus palvelee erityisesti käyttäjiä, joilla on vähän kokemusta retkeilystä ja luonnossa liikkumisesta. Metsähallituksen reittien luokitustiedot tallennetaan Reiska-paikkatietojärjestelmään, josta ne ovat asiakkaan käytettävissä Retkikartta.fi- ja Luontoon.fi-verkkopalveluiden kautta.

Luokittelussa reitin vaativuustaso kuvaa reitin kuljettavuutta ja sen seuraamisen helppoutta. Reitin palveluvarustus ja erityispiirteet selvitetään sanallisessa reittikuvauksessa. Luokituksen tekevät Suomen Ladun kouluttamat ja hyväksymät reittiluokittelijat. Reitin vaativuusluokkia on kolme: helppo, keskivaativa ja vaativa. Vaativuuteen vaikuttavat reitin korkeuserot, maastopohja ja opasteet. Helpoilla ja keskivaativilla reiteillä tulee olla niin selkeä reitin merkintä ja viitoitus, että eksymisen vaaraa ei normaaleissa olosuhteissa ole. Luokiteltaessa vaativuusaste pyöristetään vaikeampaan suuntaan. Maksimikaltevuus mitataan tarkoituksenmukaisella reitin osuudella ja keskimääräinen etenemisnopeus arvioidaan hyväkuntoisen retkeilijän kulkemana. Esteettömillä reiteillä on helpon reitin alla kaksi lisäluokkaa: pyörätuolireitti, joka on omatoimisesti liikuttava sekä vaativa pyörätuolireitti, jossa tarvitaan avustajaa. Reitin palveluvarustustason kolme luokkaa ovat hyvä, kohtalainen ja vähäinen sekä lisäluokkana liikuntaesteisille soveltuva reitti.

5 Ympäristövaikutukset ja seuranta

5.1 Vaikutukset Natura-alueiden luontoarvoihin

Pallas–Yllästunturin kansallispuisto kuuluu Suomen Natura 2000 -verkostoon kahtena EU:n direktiivin 92/43/ETY (ns. luontodirektiivi) mukaisena SCI-kohteena FI 1300101 ja FI 1300618. Alueen pinta-alasta noin 90 prosenttia muodostuu luontodirektiivin liitteen I tärkeinä pidetyistä luontotyypeistä, joista yleisimpiä ovat aapasuot ja boreaaliset luonnonmetsät. Lisäksi Pallas–Ounastunturin Natura 2000 -alue on EU:n direktiivin 79/409/ETY (ns. lintudirektiivi) mukainen SPA-kohde. Direktiivit eivät aseta rajoituksia sellaiselle alueen käytölle, joka ei uhkaa näiden lajien ja luontotyyppien esiintymistä.

Tämä reitistösuunnitelma ei sisällä sellaisia hankkeita, joista olisi toteutettava ympäristövaikutusten arviointimenettelylain (8.4.2005/200) mukainen ympäristövaikutusten arviointi tai luonnonsuojelulain mukainen Natura-arviointi. Reitistösuunnitelma on Pallas–Yllästunturin kansallispuiston osalta vahvistetun hoito- ja käyttösuunnitelman (Metsähallitus 2008) mukainen. Hoito- ja käyttösuunnitelmassa on tehty luonnonsuojelulain mukaisen Natura-arvioinnin tarveharkinta ja todettu, että sitä ei tarvitse tehdä. Näin ollen Natura-arviointia ei ole tarpeen tehdä myöskään reitistösuunnitelmasta.

Mikäli suunnitelmakaudella syntyy hankkeita tai suunnitelmia, joilla voi olla alueen luonnonarvoja heikentävä vaikutus, tulee niiden osalta tehdä vastaava selvitys. Arvioinnista vastaa hankkeen tai suunnitelman tekijä. Metsähallituksen suojelualueiden hoidon ja käytön periaatteiden (Metsähallitus 2010a) mukaan suojelualueita hoidetaan tutkimukseen ja kokemukseen perustuvien parhaiten käytäntöjen mukaan. Kaiken toiminnan pohjana tulee siten olla riittävästi tietoa.

Pallas–Yllästunturin kansallispuistossa ja vastaavilla alueilla on tehty useita kulumistutkimuksia sekä selvityksiä luontomatkailevien vaikutuksista linnustoon ja muuhun lajistoon (Aalto 2008, Heikkilä 2007, Jokimäki ym. 2007, Kangas 2009, Koivuniemi 2006, Tervo 2003, Törn 2007, Törn ym. 2009).

5.2 Hyväksyttävän muutoksen rajat

Limits of Acceptable Change (LAC) on jo 1960-luvulla kehitetty menetelmä ihmisen toiminnan ympäristövaikutusten hallintaan. Tämä ”hyväksyttävän muutoksen rajat” -lähestymistapa on valittu Metsähallituksen kestävä luontomatkailevien suunnittelun työvälineeksi. LAC soveltuu tilanteisiin, joissa halutaan mahdollisimman vähän rajoittaa pääsyä ja liikkumista virkistysalueella. LAC on apuväline ennen muuta keskenään ristiriitaisten tavoitteiden yhteensovittamiseen.

LAC-prosessissa muutosta seurataan valittujen mittarien avulla ja ryhdytään ennalta määriteltyihin toimenpiteisiin, jos raja-arvot ylittyvät. Näin ei esimerkiksi aseteta etukäteen määrällisiä rajoja sille, kuinka paljon kävijöitä puisto voi ottaa vastaan, vaan seurataan välillisesti käytön vaikutuksia sopivien mittareiden avulla. Mikäli muutos ei ole hyväksyttävä, otetaan käyttöön ennalta suunnitellut toimenpiteet. Osa keinoista tai toimenpiteistä voi olla luonteeltaan ennakoivia. Mittarit voivat olla määrävälein mitattavia tai jatkuvaan seurantaan perustuvia. Kestävyyden arviointi tulee kuitenkin tehdä kokonaisuudessaan viiden vuoden välein. Muutoksen rajat on päätettävä parhaan tiedon ja ymmärryksen pohjalta. Mittaristoa on tarvittaessa muutettava ja täydennettävä. Pallas–Yllästunturin kansallispuiston luontomatkailevuussuunnitelmassa (Kyöstilä ym. 2010) on esitetty useita mittareita, jotka liittyvät palvelurakenteisiin ja reitteihin sekä niiden kuntoon ja vaikutuksiin.

5.3 Suunnitelman seuranta

Pallas–Yllästunturin kansallispuiston reitistösuunnitelman toteutuksen vaikutuksia seurataan LAC-menetelmällä ja tarpeellisiin toimenpiteisiin ryhdytään heti, kun mittarin hyväksyttävän muutoksen raja ylitetään. Kestävyyden arviointi tehdään kokonaisuudessaan viiden vuoden välein ja seuraava tarkastelu on vuonna 2015.

5.3.1 Pallas–Yllästunturin kansallispuiston kestävän luontomatkailun mittarit

Reitteihin ja niiden palvelurakenteisiin liittyviä kestävän luontomatkailun periaatteita on useita ja ne ovat kohtalaisen helposti mitattavia.

Luontoarvot säilyvät ja toiminta edistää luonnonsuojelua

Kansallispuistossa kestävän luontomatkailun pääperiaate on, että luontoarvot säilyvät ja toiminta edistää luonnonsuojelua. Matkailu ja virkistyskäyttö eivät saa vaarantaa uhanalaisten ja harvinaisten lajien esiintymiä. Pallas–Yllästunturin kansallispuistossa luontoarvojen säilymisen mittareita ovat suurten petolintujen pesinnän onnistuminen ja EU:n luontodirektiivissä mainittujen tärkeiden ja Suomessa uhanalaisiksi määriteltyjen luontotyyppien määrän ja pinta-alan säilyminen. Petolintujen pesintää seurataan vuotuisella pesäseurannalla. Tällä hetkellä pesiä on 10 kpl ja toimivia reviierejä on tämän lisäksi kolme. Tavoite on kuitenkin 12 pesää ja viisi muuta toimivaa reviiiriä. Jotta tavoite voitaisiin saavuttaa, tulee joko valistusta ja valvontaa lisätä tai reittien ja palvelurakenteiden sijaintia muuttaa.

Suomessa uhanalaisten luontotyyppien määrän ja pinta-alan säilyttämiseksi on kansallispuiston osalta määritelty, että matkailun vaikutusalueella saa olla korkeintaan 30 % luontotyyppin pinta-alasta. Tällä hetkellä keskiarvo on 24,8 %, mutta joidenkin luontotyyppien osalta kestävyyden raja on jo ylitetty. Tällaisia luontotyyppisiä ovat mm. luontaisesti runsasravinteiset järvet, runsaslajiset kuivat ja tuoreet niityt, niukka- ja keskirasvinteiset järvet, tunturijoet ja -purot, lähteet ja lähdesuot, karut kirkasvetiset järvet, lehdot, harjumetsät, puustoiset suot sekä Fennoskandian luonnontilaiset jokireitit.

Ympäristöä kuormitetaan mahdollisimman vähän

Todennäköisimmät ongelmat tulevat olemaan ympäristön kuormittumisessa. Kestävän luontomatkailun periaatteisiin sisältyy, että ympäristöä kuormitetaan mahdollisimman vähän. Tätä mitataan sillä, että palvelut ja niiden hoito on suhteutettu kävijämääriin. Nykyarvo retkeilypalveluiden osalta on 1,30 € / käyntikerta ja asiakaspalvelun osalta 3,78 € / käyntikerta. Nämä alittavat jo määritellyt minimiarvot, joiden mukaan rahaa pitäisi olla käytettävissä vähintään 1,40 € retkeilypalveluihin ja 3,80 € asiakaspalveluun. Toimenpiteiksi tilanteen korjaamiseksi on esitetty joko palveluiden karsimista tai hoidon yhteisvastuullisuuden kehittämistä.

Asiakkaiden mahdollisuudet luonnossa virkistäytymiseen paranevat

Kävijätyytyväisyysindeksiä laskettaessa huomioidaan kävijöiden mielipiteet palveluista, ympäristön laadusta, ennako-odotusten toteutuminen ja käyntiä häirinneet tekijät. Näistä muodostetaan kävijätyytyväisyysindeksi, joka on valtakunnallisesti vertailukelpoinen kaikilla luontopalveluiden hoidossa olevilla suojelualueilla. Tavoitteena on arvo 4 arviointiasteikolla 1–5.

Hyväkuntoiset reitit ja rakenteet ovat yksi tärkeimmistä kansallispuiston kävijöiden viihtyvyyteen ja virkistäytymismahdollisuuksiin vaikuttavista tekijöistä. Rakenteet ovat myös ensimmäinen asia, missä näkyy valtion budjettirahoituksen väheneminen. Kansallispuiston rakenteiden ylläpidon

määrärahat tulevat suoraan valtion budjetista ympäristö- sekä maa- ja metsätalousministeriön tulosohjauksen mukaan. Vielä toistaiseksi asiakkaat ovat olleet kohtalaisen tyytyväisiä palveluihin ja virkistysympäristöön, vaikka tyytyväisyys onkin vähentynyt vuodesta 2004 (Sulkava ym. 2004) vuoteen 2011 (Rantatalo & Ylläsjarvi 2011).

Asiakkaiden henkinen ja fyysinen hyvinvointi vahvistuvat

Rakenteiden kunto sekä palvelujen laadun ylläpito ja nosto ovat edellytyksiä asiakkaiden henkiseen ja fyysiselle hyvinvoinnille. Tavoitteena on, että kansallispuiston kävijät tuntevat rentoutuvansa ja virkistäytyvänsä luonnossa ja saavat luontokokemuksia ja elämyksiä. Virkistäytymiseen ja elämyksiin vaikuttavat monipuoliset hyväkuntoiset ja turvalliset palvelurakenteet. Tavoitteena on, että rakenteista korkeintaan 30 % on kunnoltaan keskinkertaisia. Mikäli rakenteen kuntoluokka arvioidaan huonoksi, on toimenpiteisiin ryhdyttävä välittömästi.

Taulukko) . Pallas–Yllästunturin kansallispuiston rakenteiden kuntoluokka vuonna 2010.

Pallas–Yllästunturin kansallispuisto									
	Yhteensä kpl	Ei määritelty		Hyvä		Keskinkertainen		Huono	
		kpl	%	kpl	%	kpl	%	kpl	%
Rakennukset	32	0	0 %	13	41 %	17	53 %	2	6 %
Rakennelmat	800	21	3 %	546	68 %	175	22 %	58	7 %
Sillat	31	1	3 %	18	59 %	11	35 %	1	3 %

Lähteet

- Aalto, M. 2008: Matkailun linnustovaikutukset Länsi-Lapissa. – Pro gradu -tutkielma, Jyväskylän yliopisto, Bio- ja ympäristötieteiden laitos, Jyväskylä. 99 s.
- Erkkonen, J. 1999: Pallas–Ounastunturin kansallispuiston kävijätutkimus 1998. – Raportti, Helsingin yliopisto, metsäekonomian laitos, Helsinki. 24 s.
- Hatanpää, M. 2001: Ylläs–Aakenuksen alueen kulumistutkimus 2001. – Moniste, Metsähallitus, Perä-Pohjolan luontopalvelut.
- Heikkilä, T. 2007: Luontomatkailun vaikutukset nisäkäspopulaatioihin Pallas–Yllästunturin kansallispuiston taukopaikoilla. – Pro gradu -tutkielma, Helsingin yliopisto, Bio- ja ympäristötieteiden laitos, Helsinki. 59 s.
- Holopainen, M. & Taskinen, K. 2001: Ylläs–Aakenuksen alueen käyntimäärä ja retkeilykäytön alueellinen jakautuminen vuonna 2001. – Moniste, Metsähallitus, Perä-Pohjolan luontopalvelut, Rovaniemi.
- Jokimäki, J., Huhta, E., Kaisanlahti-Jokimäki, M., Ukkola, M. & Helle, P. 2007: The ecological impacts of tourism, the case of the Golden Eagle (*Aquila chrysaetos*). – Nature and tourism: Tools for sustainability, Abstract book, Lapin yliopisto, Rovaniemi. S. 39.
- Kangas, K. 2009: Recreation and tourism induced changes in northern boreal environments. – Acta Universitatis Ouluensis. Scientiae Rerum Naturalium. A 538. 56 s.
- Koivuniemi, P. 2006: Retkeilijöiden aiheuttama maaperän ja kasvillisuuden kuluminen sekä roskaantumisen Pallas–Ounastunturin kansallispuistossa. – Pro gradu -tutkielma, Jyväskylän yliopisto, bio- ja ympäristötieteiden laitos, Jyväskylä. 62 s.
- Kokkonen, S., Tanninen, P., Taskinen, K. & Ylläsjärvi, H. 2003: Ylläs–Aakenuksen alueen reitistösuunnitelma. – Metsähallitus, Perä-Pohjolan luontopalvelut, Rovaniemi. 33 s.
- Kuusisto, A. 2003: Ylläs–Aakenuksen alueen kävijät. – Moniste, Metsähallitus, Perä-Pohjolan luontopalvelut, Rovaniemi.
- Kyöstilä, M. (toim.) 2010: Pallas–Yllästunturin kansallispuisto – Matkailuyrittäjän opas. – Metsähallitus, Vantaa. 63 s.
- Kyöstilä, M., Erkkonen, J., Sulkava, P. & Lohiniva, S. 2010: Pallas–Yllästunturin kansallispuiston luontomatkailusuunnitelma. – Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja. Sarja C 85. 82 s.
- Laki Metsähallituksesta 30.12.2004/1378.
- Laki Pallas-Yllästunturin kansallispuistosta 30.12.2004/1430.
- Laki Pallas-Yllästunturin kansallispuistosta annetun lain 4 §:n muuttamisesta 2.6.2006/431.
- Laki saamelaiskäräjistä 17.7.1995/974.
- Laki viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista 8.4.2005/200.
- Luonnonsuojelulaki 20.12.1996/1096.

Maankäyttö- ja rakennuslaki 5.2.1999/132.

Maastoliikennelaki 22.12.1995/1710.

Maunula, A. 2002: Latvajärven Joutsenpolku. – Moniste, Metsähallitus, Perä-Pohjolan luontopalvelut, Rovaniemi. 18 s.

Metsähallitus 2000: Ylläs-Aakenustunturin kävijätutkimus 2000. – Metsähallituksen arkisto, Vantaa. 69 s.

Metsähallitus 2003: VILMAT-hankekokonaisuus 2006–2010. Hankesuunnitelma. – Moniste, Metsähallitus, Perä-Pohjolan luontopalvelut, Rovaniemi. 19 s.

Metsähallitus 2005a: Luontorakennepiirustuskokoelma 2005. – Moniste, Metsähallitus, Vantaa. 371 s.

Metsähallitus 2005b: Pallas–Yllästunturin kansallispuiston luontomatkailua tukevan palveluvarustuksen kehittäminen vuosina 2006–2010. Hankesuunnitelma. – Moniste, Metsähallitus, Ylä-Lapin luonnonhoitoalue, Inari. 33 s.

Metsähallitus 2005c: VILMAT-hankekokonaisuus. Hankesuunnitelma. – Moniste, Metsähallitus, Lapin luontopalvelut, Rovaniemi. 14 s.

Metsähallitus 2008: Pallas–Yllästunturin kansallispuiston hoito- ja käyttösuunnitelma. – Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja. Sarja C 36. 198 s.

Metsähallitus 2010a: Suojelualueiden hoidon ja käytön periaatteet. – Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja. Sarja B 127. 93 s.

Metsähallitus 2010b: Kestävän luontomatkailun periaatteet luonnonsuojelualueilla. – Metsähallitus, Vantaa. <<http://www.metsa.fi/sivustot/metsa/fi/Luonnonsuojelu/Suojelualueidenhoitojakaytto/Virkistyskayttojaluontomatkailu/Kestavanluontomatk/Sivut/Kestavanluontomatkailunperiaatteetluonnonsuojelualueilla.aspx>>, 26.11.2010.

Metsähallitus 2011: Metsähallituksen asiakastietojärjestelmä ASTA. – Metsähallitus, Vantaa.

Norokorpi, Y. & Sulkava, P. 2007: Luontomatkailun vaikutukset kasvillisuuteen ja maaston kulumiseen Pallas–Yllästunturin kansallispuistossa. – Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja. Sarja A 166. 76 s.

Poronhoitolaki 14.9.1990/848.

Porotalouden ja luontaiselinkeinojen rahoituslaki 21.1.2000/45.

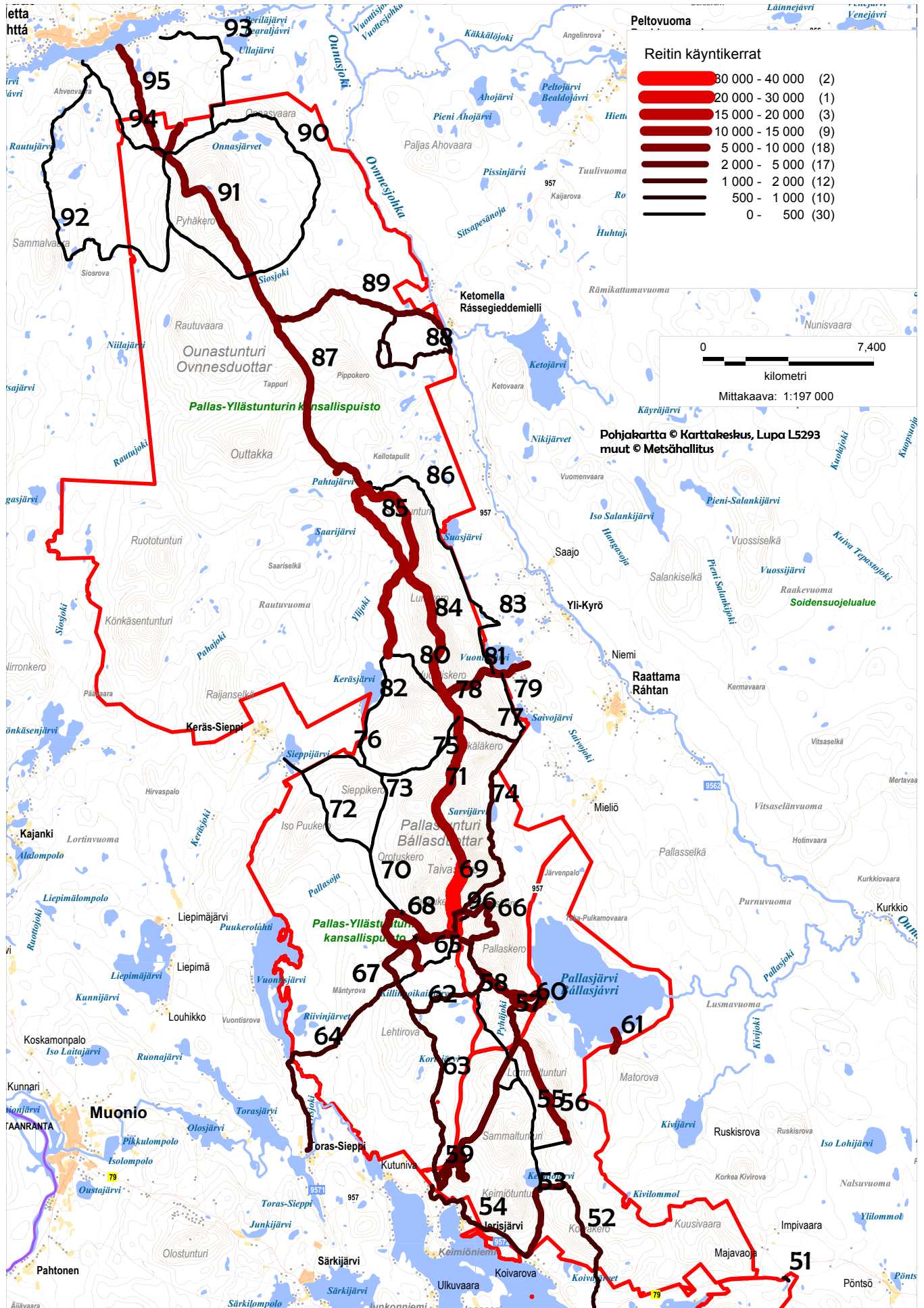
Rantatalo, K. & Ylläsjärvi, J. 2011: Pallas–Yllästunturin kansallispuiston kävijätutkimus 2010. – Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja. Sarja B 127 110 s.

Sulkava, P., Hatanpää, M. & Ollila, E. 2004: Pallas–Ounastunturin kansallispuiston kävijät 2003. – Metsähallitus, luontopalvelujen arkisto, Vantaa. 93 s.

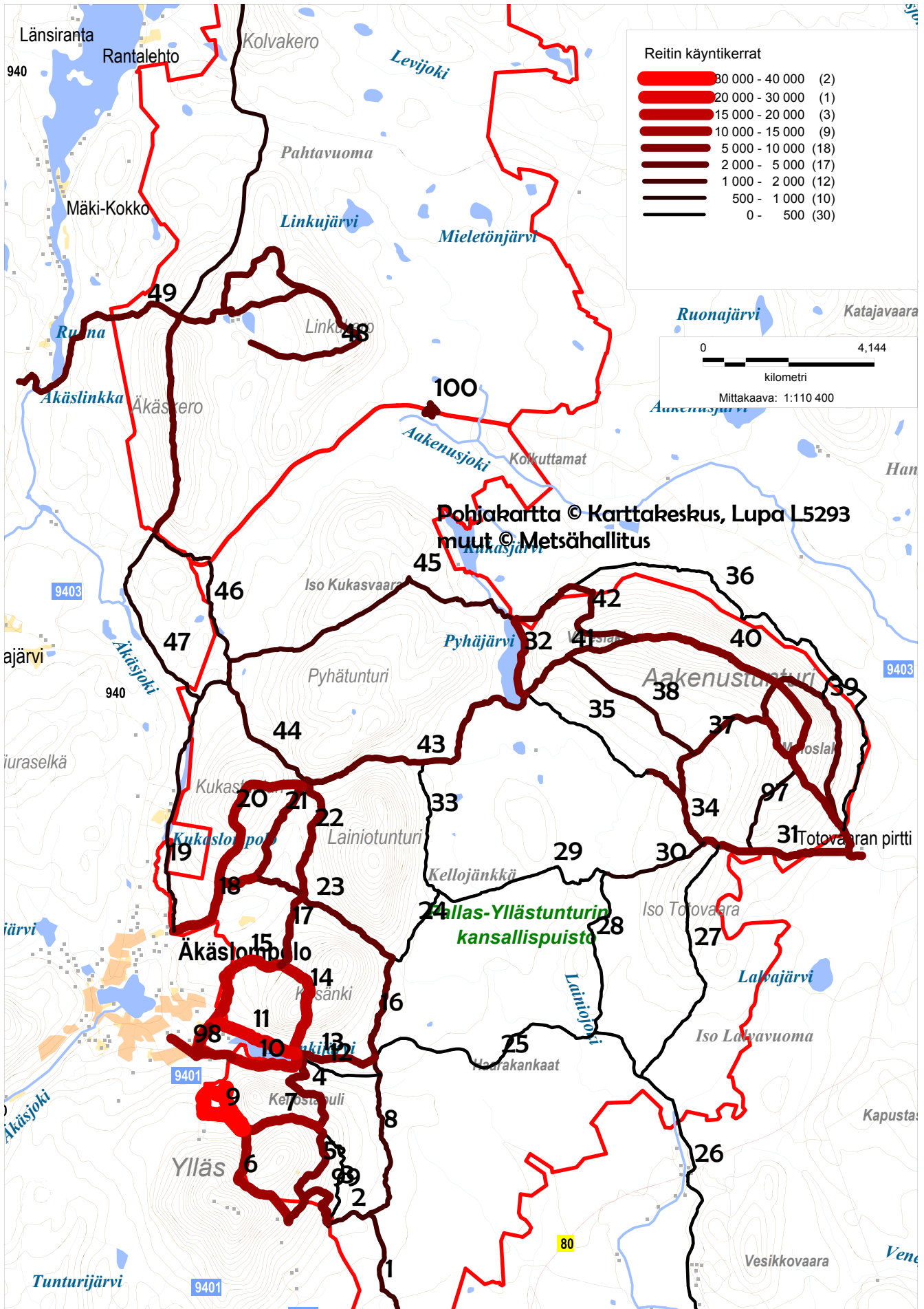
Suomen Maabrändityöryhmä 2010: Suomen Maabrändityöryhmän raportti 25.11.2010. – <http://www.tehtavasuumelle.fi/documents/TS_koko_raportti_FIN.pdf>.

- Tervo, R. 2003: Kasvillisuuden kuluminen vaellus- ja hiihtoreiteillä Pallas–Ounastunturin kansallispuistossa. – Pro gradu -tutkielma, Joensuun yliopisto, maantieteen laitos, Joensuu. 51 s.
- Tikkanen, E. 2009: Pallas–Yllästunturin kansallispuiston alueen palveluvarustuksen ja opastuksen parantaminen. – VILMAT-hankkeen loppuraportti, Metsähallitus, Lapin luontopalvelut, Rovaniemi. 17 s.
- Törn, A. 2007: Sustainability of nature based tourism. – Acta Universitatis Ouluensis. Sarja A 498. 60 s.
- Törn, A., Tolvanen, A., Norokorpi, Y., Tervo, R. & Siikamäki, P. 2009: Comparing the impacts of hiking, skiing and horse riding on trail and vegetation in different types. – Journal of Environmental management 90 (3): 1427–1434.
- Vaittinen, J. 2011: Retkeilyreittien kuluminen Pallas–Yllästunturin kansallispuistossa ja kävijöiden suhtautuminen maaston kulumiseen. – Pro gradu- tutkielma, Itä-Suomen yliopisto. 87 s.
- Valtioneuvosto 2003: Valtioneuvoston periaatepäätös toimintaohjelmasta luonnon virkistyskäytön ja luontomatkailemisen kehittämiseksi 13.2.2003. – <<http://www.ymparisto.fi/>>.
- Valtioneuvoston asetus Metsähallituksesta 30.12.2004/1380.

Kesän 2010 kävijävирrat Pallas–Ounastunturien alueella

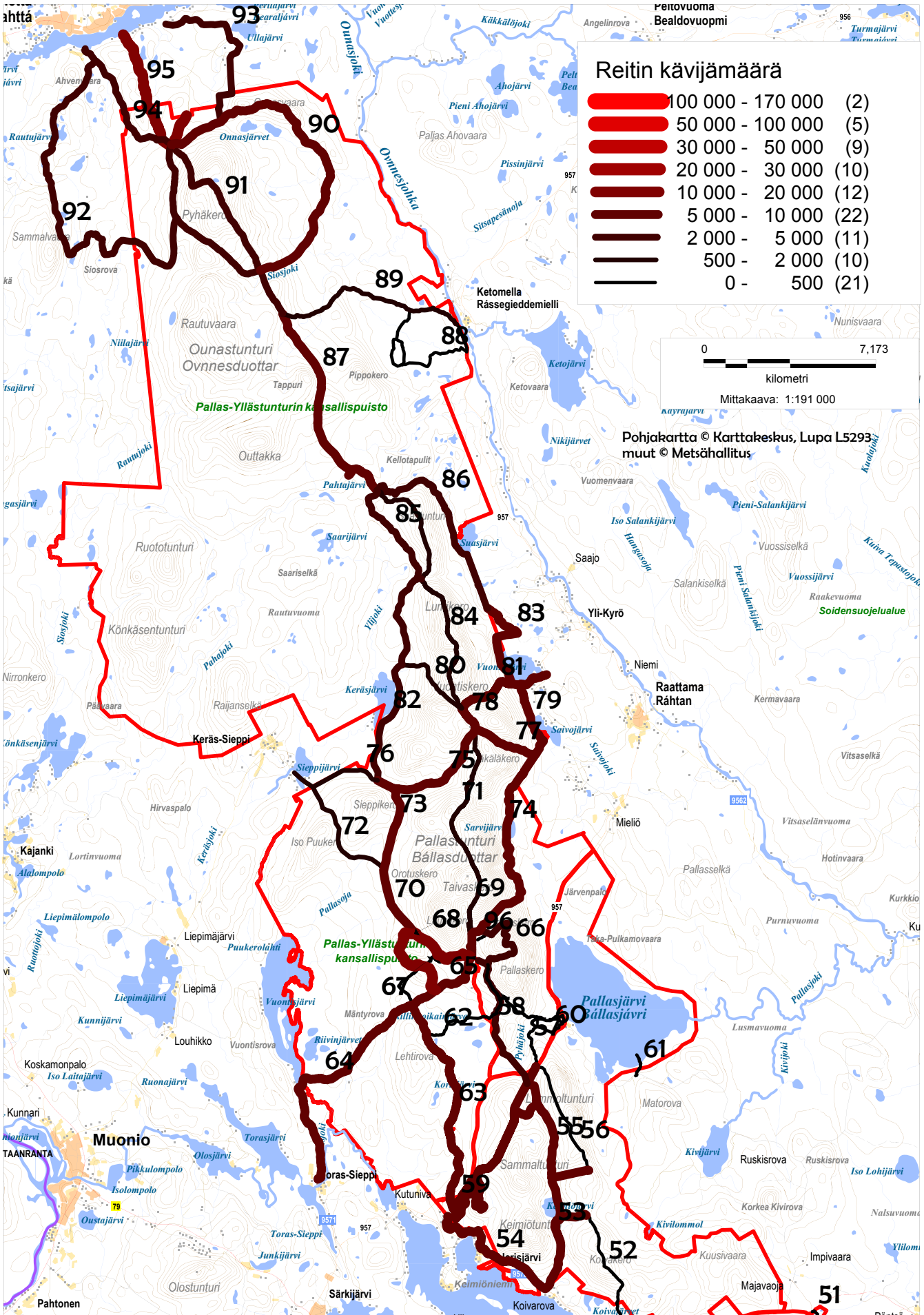

Kesän 2010 kävijävierat Ylläs–Aakenustunturien alueella

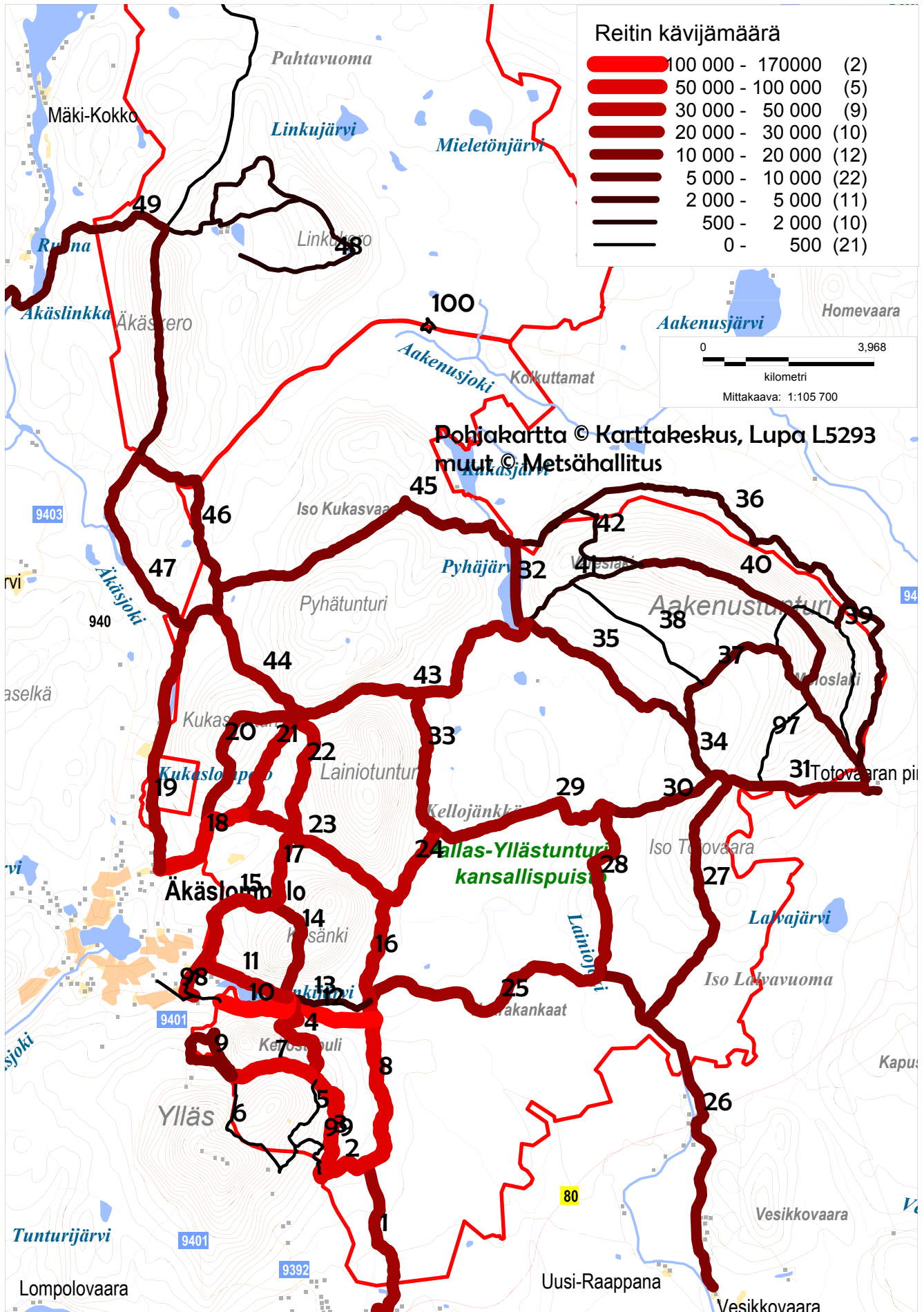

Talven 2010 kävijävirrrat Pallas–Ounastunturien alueella

Talven 2010 kävijävirit Ylläs–Aakenustunturien alueella

Pallas-Yllästunturin kansallispuiston reittien käyntimäärät kesällä ja talvella

Kartta 1. Reitin nro	kesä puiston eteläosa kävijävirta	Kartta 2. Reitin nro	kesä puiston pohjoisosa kävijävirta	Kartta 3. Reitin nro	talvi puiston eteläosa kävijävirta	Kartta 4. Reitin nro	talvi puiston pohjoisosa kävijävirta
1	1 127	51	980	1	26 089	51	354
2	1 397	52	1 320	2	58 976	52	0
3	0	53	2 519	3	53 673	53	7 785
4	6 246	54	1 915	4	49 005	54	7 890
5	9 090	55	0	5	0	55	8 099
6	10 018	56	5 745	6	0	56	0
7	13 296	58	0	7	51 551	58	4 546
8	1 422	59	2 785	8	69 796	59	9 080
9	37 839	57	3 341	9	16 946	57	0
10	16 273	60	5 346	10	167 746	60	366
11	22 315	61	6 653	11	41 936	61	209
12	0	63	1 314	12	159 302	63	8 412
13	5 195	64	1 397	13	2 533	64	6 427
14	18 305	62	1 218	14	21 957	62	0
15	17 377	65	0	15	41 908	65	9 091
16	2 103	66	4 272	16	45 685	66	4 859
17	6 060	67	4 533	17	35 651	67	0
18	13 790	68	5 026	18	53 824	68	10 554
19	742	69	36 230	19	22 311	69	1 724
23	2 288	70	260	23	41 789	70	8 203
98	12 125	71	14 254	98	354	71	1 724
99	5 751	72	246	99	0	72	836
20	12 492	73	493	20	24 082	73	8 308
21	8 843	74	1 890	21	42 852	74	6 531
22	6 555	75	329	22	40 963	75	7 367
33	371	76	164	33	26 797	76	836
44	1 237	77	739	44	21 367	77	6 061
45	1 299	96	739	45	10 034	96	157
24	495	78	13 671	24	33 054	78	8 882
25	62	79	288	25	27 624	79	5 695
26	124	80	72	26	13 222	80	1 985
29	433	81	7 843	29	20 541	81	8 255
32	6 688	82	72	32	10 850	82	2 038
27	381	83	144	27	12 159	83	6 740
28	0	84	12 771	28	20 304	84	993
30	890	85	11 282	30	11 333	85	3 292
31	6 308	86	144	31	10 743	86	3 553
34	3 368	87	9 794	34	9 208	87	5 643
35	0	88	756	35	12 868	88	261
36	0	89	3 190	36	4 486	89	993
37	3 813	90	168	37	5 902	90	5 173
38	1 080	91	9 906	38	0	91	4 180
39	4 893	92	0	39	0	92	3 605
40	8 262	93	168	40	7 437	93	4 441
41	3 114	94	84	41	1 653	94	4 964
42	2 161	95	9 234	42	1 535	95	12 238
43	4 804	100	3 000	43	24 082		
97	699			97	354		
46	636			46	18 298		
47	699			47	17 825		
48	2 351			48	1 299		
49	3 305			100	354		
50	636			49	9 444		
				50	472		

Diaari nro _____

Toimenpidesuunnitelma

Nimi
Metsähallitus
Lapin luontopalvelut
pvm

1. JOHDANTO.....	85
2. ALUEEN NYKYTILA.....	85
3. PALVELURAKENTAMISEN TAVOITTEET JA TOIMENPITEET	85
3.1 PALVELURAKENTAMISEN TAVOITTEET.....	85
3.2 RAKENTAMISEN KUVAUS	85
3.3 suunnitelman toteutuksen vaikutus yleisökäyttöön	85
4. PALVELURAKENTAMISEN VAIKUTUKSET ALUEEN LUONTOON.....	85
4.1 UHKA-ANALYYSI.....	85
4.2 LUONTO- JA KULTUURIVAIKUTUSTEN ARVIOINTI	86
5. OSALLISTAMINEN JA LUVAT.....	86
6. TOTEUTTAMISAIKATAULU JA KUSTANNUSARVIO.....	87

1. JOHDANTO

2. ALUEEN NYKYTILA

3. PALVELURAKENTAMISEN TAVOITTEET JA TOIMENPITEET

3.1 PALVELURAKENTAMISEN TAVOITTEET

3.2 RAKENTAMISEN KUVAUS

3.3 suunnitelman toteutuksen vaikutus yleisökäyttöön

4. PALVELURAKENTAMISEN VAIKUTUKSET ALUEEN LUONTOON

4.1 UHKA-ANALYYSI

Uhka	Riski	Seuraus	Välttämiskeino

4.2 LUONTO- JA KULTTUURIVAIKUTUSTEN ARVIOINTI

Yhteenveto luontovaikutuksista ja Natura-arvion tarveharkinta

Yhteenveto vaikutuksista maisemaan ja kulttuurihistoriallisiin arvoihin

Vaikutukset ja toteutuksen erityisehdot kuvio- ja maastokohdetasolla

Natura Luototyypit	Kuvaus	Arvio vaikutuksesta ja perustelut sekä toteutuksen erityisehdot	Mahdollinen lisäseuranta
☐			
☐			
☐			
Lajit	Kuvaus	Arvio vaikutuksesta ja perustelut sekä toteutuksen erityisehdot t	Mahdollinen lisäseuranta
☐			
☐			
☐			
Maisemat	Kuvaus	Arvio vaikutuksesta ja perustelut sekä toteutuksen erityisehdot	Mahdollinen lisäseuranta
☐			
Kulttuuriperintö, historialliset arvot	Kuvaus	Arvio vaikutuksesta ja perustelut	Mahdollinen lisäseuranta
☐			
☐			

5. OSALLISTAMINEN JA LUVAT

6. TOTEUTTAMISAIKATAULU JA KUSTANNUSARVIO**Aikataulu**

TOIMENPIDE	01/07	02/07	03/07	04/07	05/07	06/07	07/07	08/07

Kustannusarvio

Kohde	Työkulut	Tarvikkeet	Muut kulut	Rahoitus
Yhteensä				

Sijaintikartta liite 1.

© Metsähallitus 2012
© Maanmittauslaitos 1/MML/12

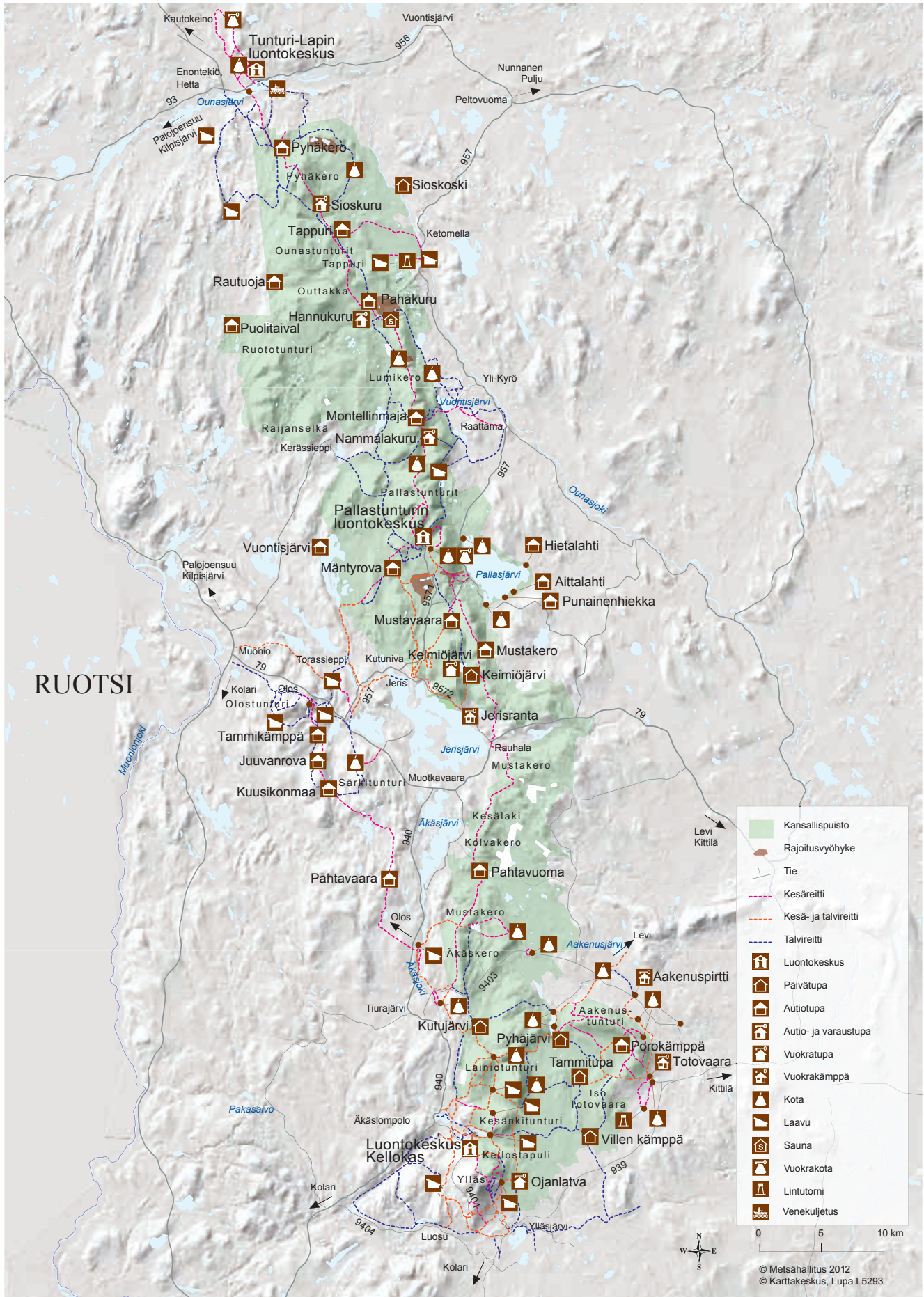

Rakennelmien sijoittuminen liite 2

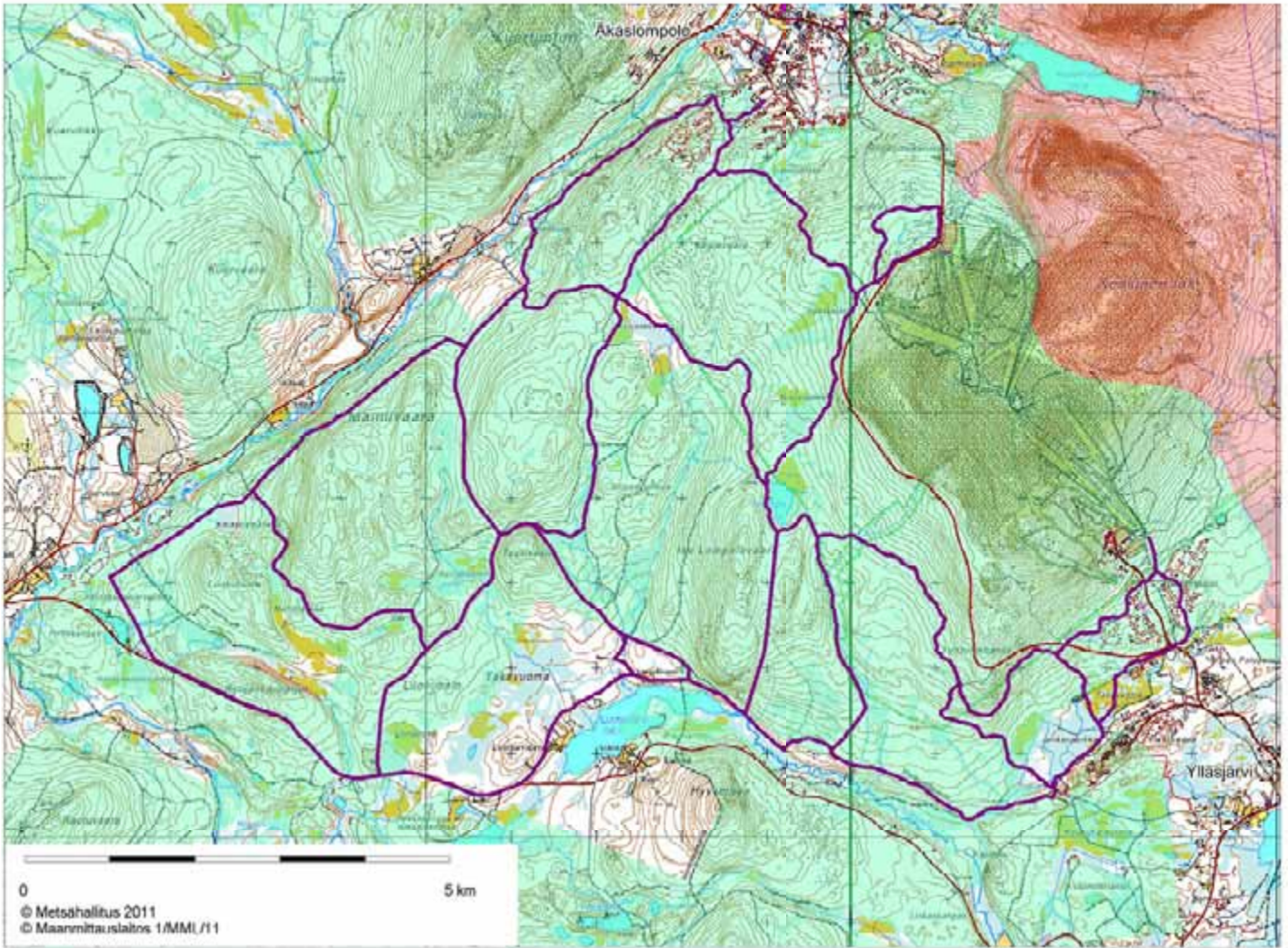
© Metsähallitus 2012
© Maanmittauslaitos 1/MML/12

Pallas–Yllästunturin kansallispuiston palvelut

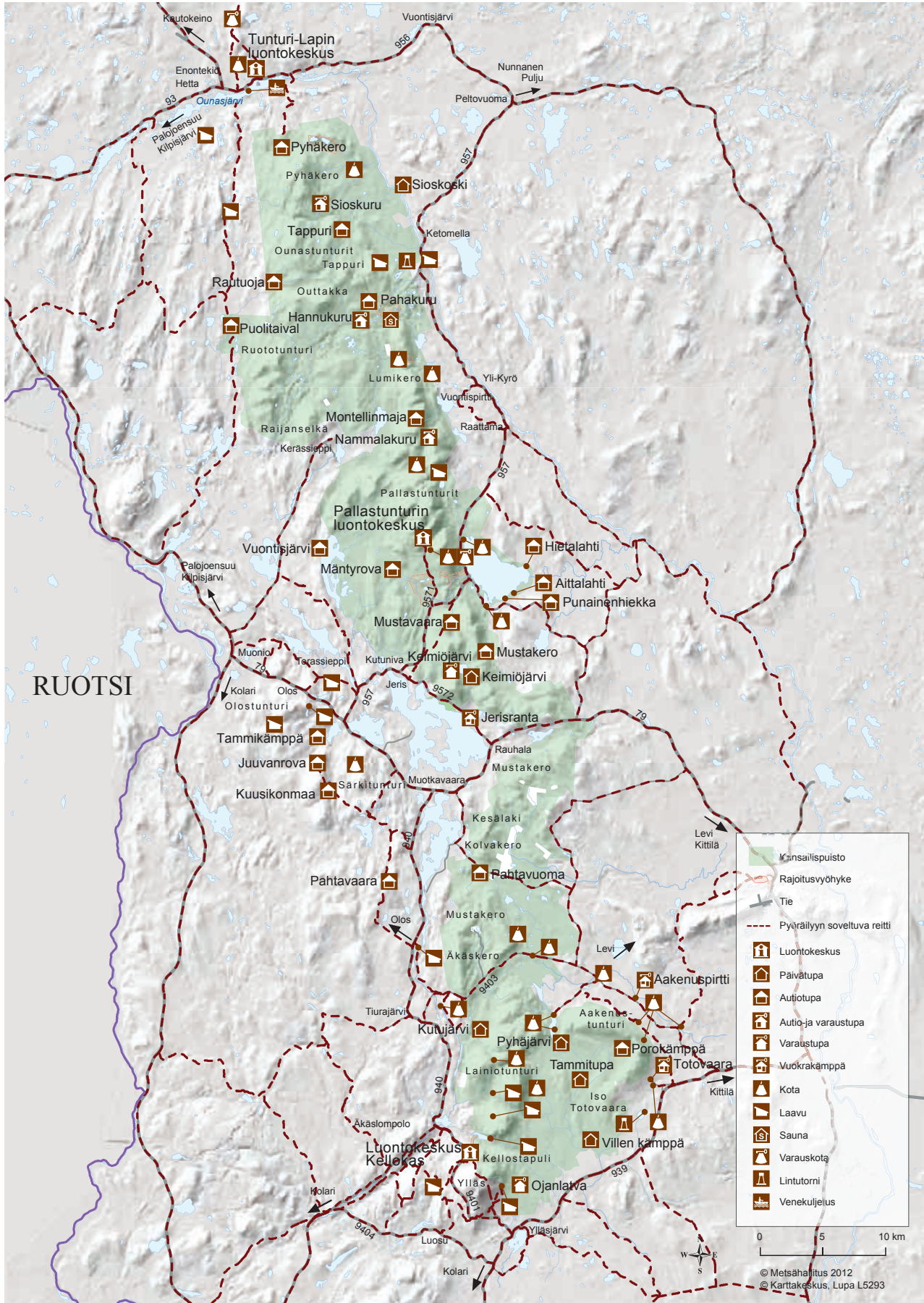

Ylläksen alueen pyöräilyreitit

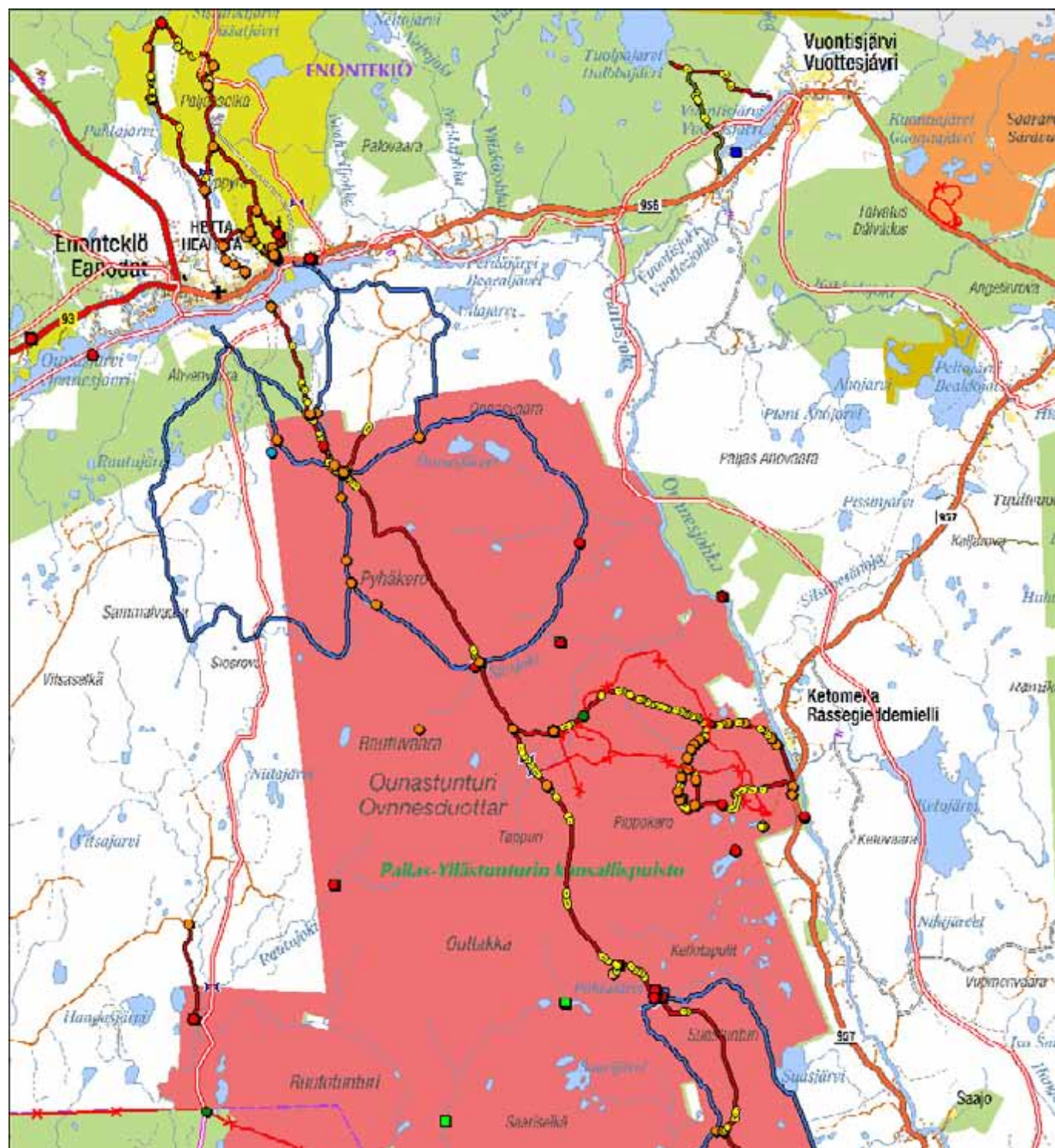

Kansallispuiston ulkopuoliset pyöräilymahdollisuudet

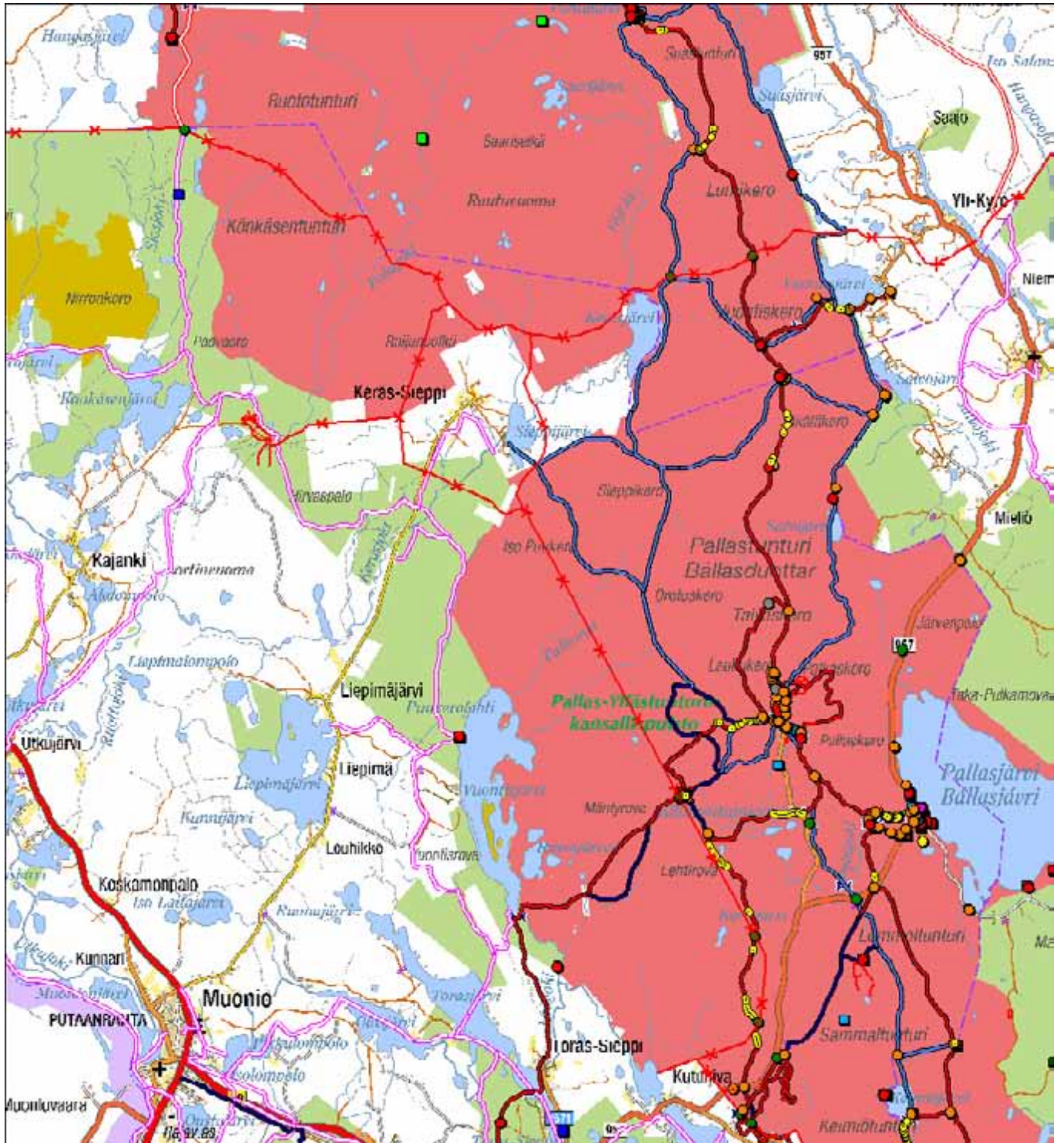
Kansallispuiston pohjoisosan reitit ja rakenteet

© Metsähallitus 2012
 © Maanmittauslaitos 1/MML/12

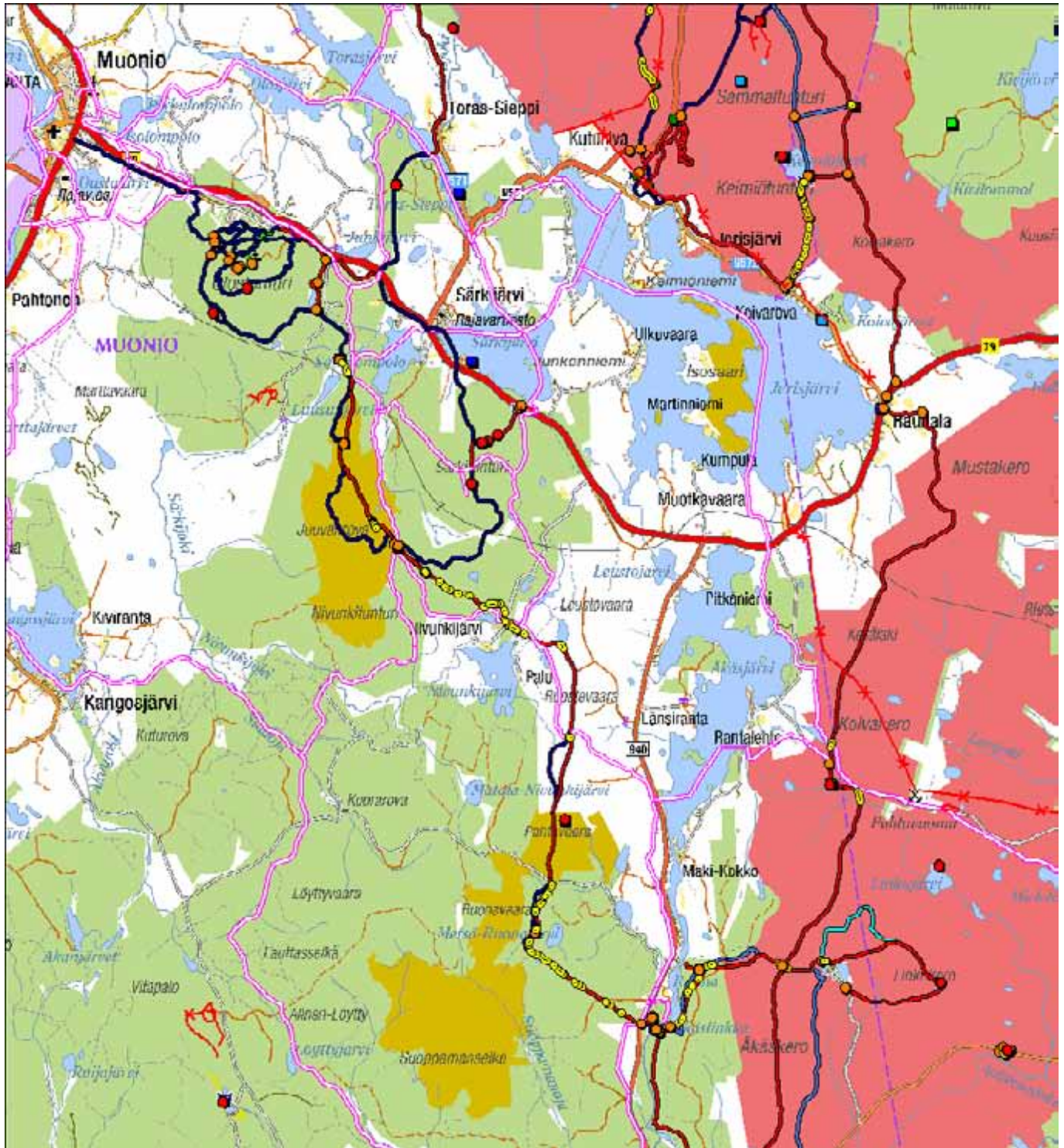
Pallastunturin alueen reitit ja rakenteet

© Metsähallitus 2012
© Maanmittauslaitos 1/MML/12

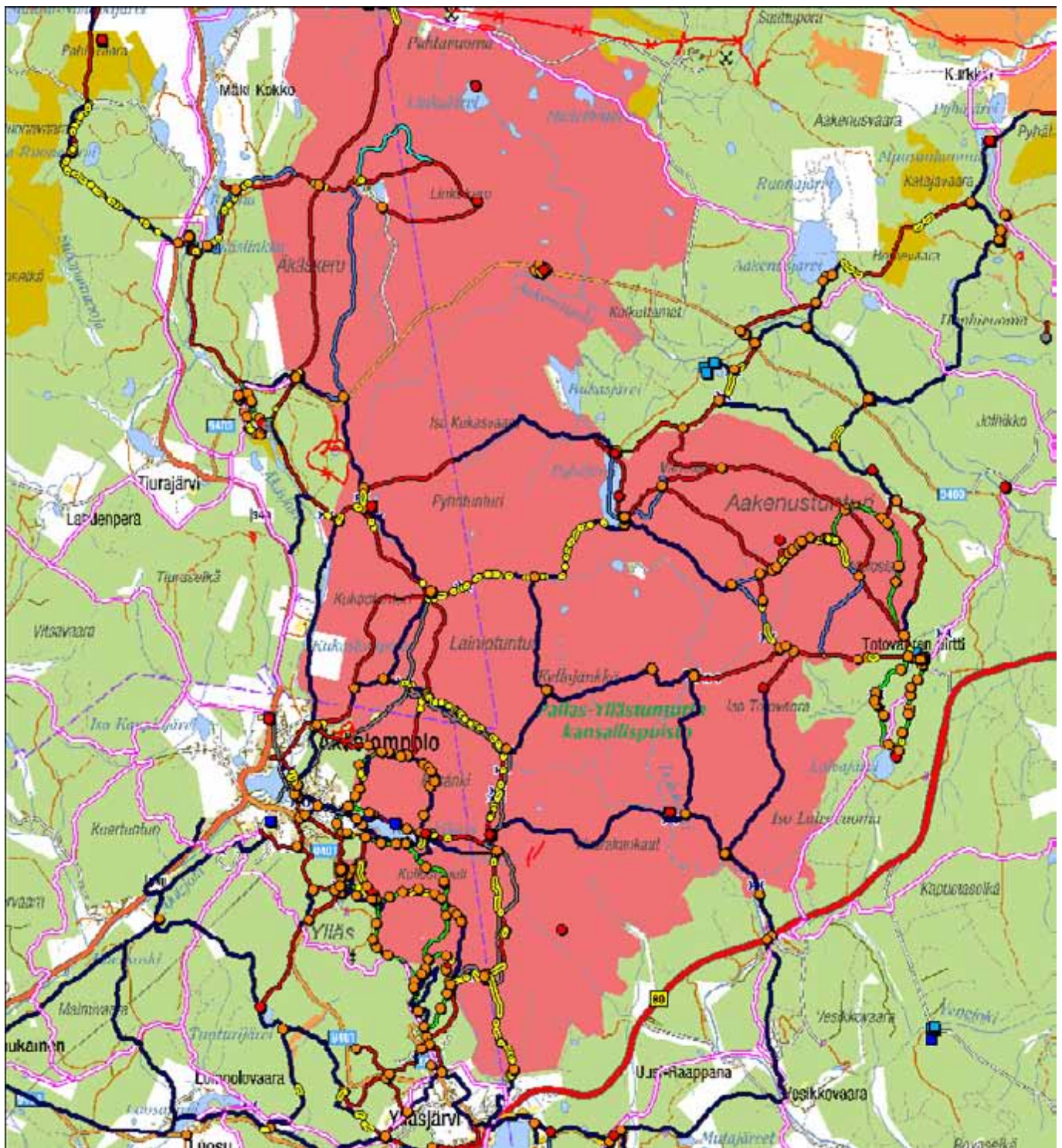
Jerisjärven alueen reitit ja rakenteet

© Metsähallitus 2012
 © Maanmittauslaitos 1/MML/12

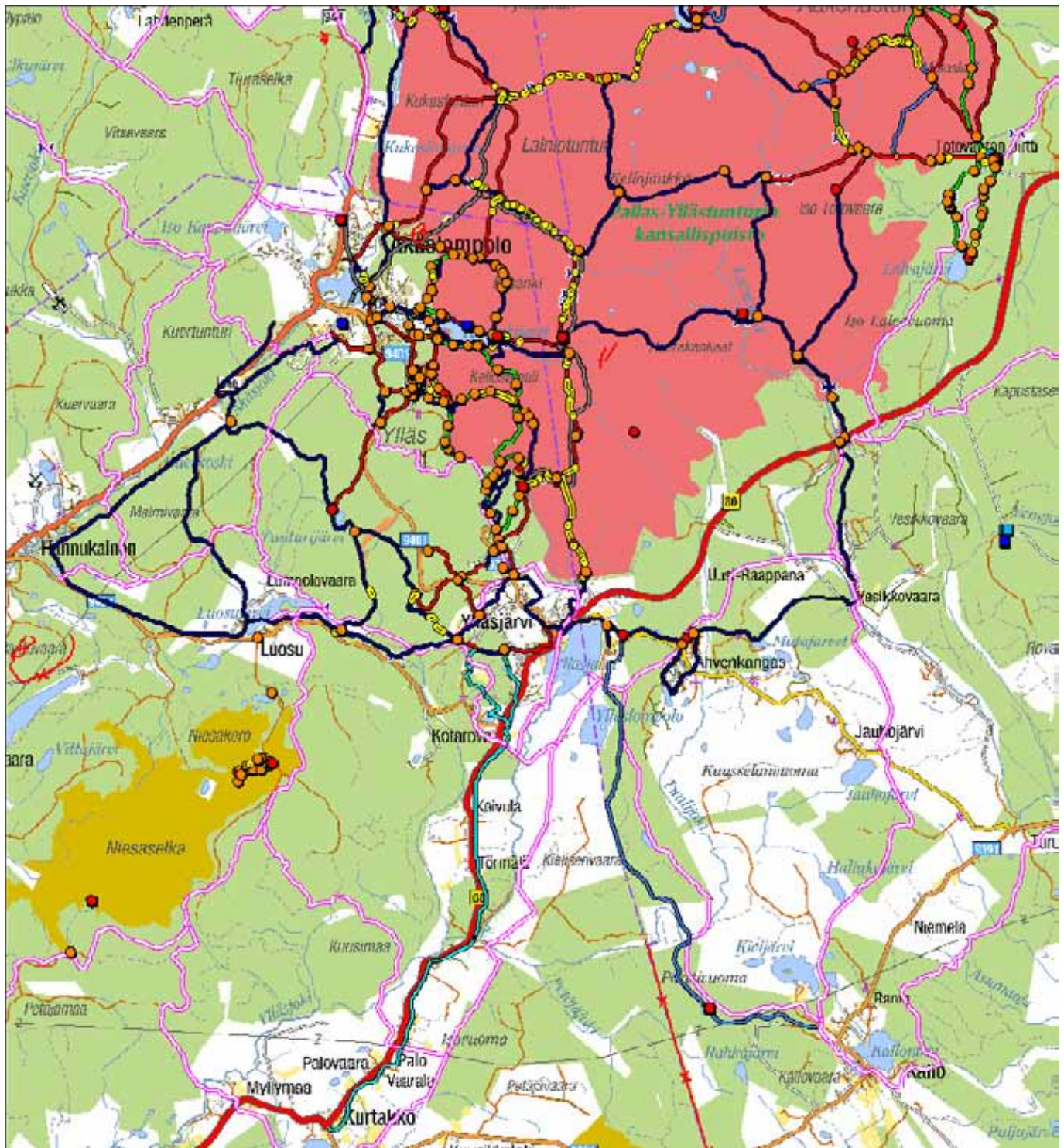
Kansallispuiston eteläpään reitit ja rakenteet

© Metsähallitus 2012
© Maanmittauslaitos 1/MML/12

Kansallispuiston eteläpuoliset reitit ja rakenteet

© Metsähallitus 2012
 © Maanmittauslaitos 1/MML/12

LIITE 15.

Yhteystiedot

Postiosoite muissa kuin laskutusasioissa:
Metsähallitus, Lapin luontopalvelut
PL 8016 (Koskikatu 44–46)
96101 Rovaniemi

Sähköpostiosoitteet ovat muotoa:
etunimi.sukunimi@metsa.fi

Laskutusosoite:
Metsähallitus
LP Lappi, Ostolaskut
PL 1314
96101 Rovaniemi
Laskuihin aina viitteeksi yhteyshenkilö ja laskutuksen aihe.
Metsähallituksen Y-tunnus 0116726-7

Verkkolaskuosoite:
Metsähallitus, Luontopalvelut, OVT-tunnus 003701167267600
Operaattori: Basware Oyj BAWCFI22

Pallas–Yllästunturin kansallispuisto:

Puistonjohtaja FT Pekka Sulkava
Tunturi-Lapin luontokeskus
Peuratie 15
99400 Enontekiö
Puh. 0400 815 660
Sähköposti: pekka.sulkava@metsa.fi

Tunturi-Lapin luontokeskus
Peuratie 15
99400 Enontekiö
Puh. 0205 64 7950
Sähköposti: tunturi-lappi@metsa.fi

Pallastunturin luontokeskus
99330 Pallastunturi
puh. 0205 64 7930
Sähköposti: pallastunturi@metsa.fi

Luontokeskus Kellokas
Tunturintie 54
95970 Äkäslompolo
puh. 0205 64 7039
Sähköposti: kellokas@metsa.fi

Uusimmat Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisut

Sarja A

- No 192 Juutinen, R. ym. 2010: Lähteikköjen ennallistamistarve – kasviyhteisöjen ja ympäristön rakenteen tarkastelu. 59 s.
- No 193 Juutinen, R. (toim.) 2010: Lähteikköjen ennallistamistarve – hyönteislajiston tarkastelu ja koko hankkeen yhteenveto. 133 s.
- No 194 Konu, H. & Kajala, L. 2012: Segmenting Protected Area Visitors Based on Their Motivations. 72 s.
- No 195 Hokkanen, T. 2012: Itäisen Suomenlahden saaristolinnuston pitkäaikaismuutokset – erityisesti vuosina 1992–2011. 174 s.

Sarja B

- No 160 Rantatalo, K. & Ylläsjärvi, J. 2011: Pallas–Yllästunturin kansallispuiston kävijätutkimus 2010. 110 s.
- No 161 Metsähallitus 2012: Metsähallituksen julkisten hallintotehtävien tilinpäätös ja toimintakertomus 2011. 65 s.
- No 162 Mäkelä, M.-H. 2012: Isojärven kansallispuiston kävijätutkimus 2011. 61 s.
- No 163 Mansikkaviita, R. 2012: Salamajärven kansallispuiston kävijätutkimus 2012. 66 s.
- No 164 Ellä, A.-M. 2012: Puurijärven ja Isonsuon kansallispuiston kävijätutkimus 2011. 44 s.
- No 165 Kärenlampi, R. & Pyykkönen, T. 2012: Rokuan kansallispuiston kävijätutkimus 2011. 54 s.
- No 166 Pyykkönen, T. 2012: Oulujärven retkeilyalueen kävijätutkimus 2011. 62 s.
- No 167 Huovinen, H. & Nivasalo, P. 2012: Lemmenjoen kansallispuiston kävijätutkimus 2011. 60 s.

Sarja C

- No 114 Metsähallitus 2012: Darvvatvári meahcceguovllu dikšun- ja geavahanplána. 154 s.
- No 115 Metsähallitus 2012: Tsarmitunturin erämaa-alueen hoito- ja käyttösuunnitelma 2010–2025. 99 s.
- No 116 Metsähallitus 2012: Värriön luonnonpuiston, Tuntsan erämaan ja Peurahaaran hoito- ja käyttösuunnitelma 2010–2025. 78 s.
- No 117 Metsähallitus 2012: Revonneva–Ruonnevan, Haarasuon ja Huhtaneva–Luminevan Natura 2000 -alueiden hoito- ja käyttösuunnitelma 2010–2025. 46 s.
- No 118 Nieminen, I. 2012: Syötteen kulttuuriperinnön tuotteistamissuunnitelma 2011. 47 s.
- No 119 Metsähallitus 2012: Kalajoen rannikon Natura 2000 -alueiden hoito- ja käyttösuunnitelma 2012–2022. 107 s.

ISSN-L 1796-2943
ISSN (verkkojulkaisu) 1796-2943
ISBN 978-952-446-935-7 (pdf)

www.metsa.fi/julkaisut